Centre for Studies in Social Sciences, Calcutta

Documentation of rare Assamese books in collaboration with Assam Sahitya Sabha, Jorhat and the Ford Foundation: microfilmed and digitised in October 2006

Record No: 2006/165	Language of work: Assamese
Author (s) / Editor (s): Lakshinath Bezboruah	
Title: বাঁহী	
Transliterated Title: Baãhai	
Translated Title:	
Place of Publication: Kolkota (Calcutta)	Publisher: Editor.
Year: 1913, 14, 15, 16, 17,	Edition:
Size: 21 cms	Genre: Magazine
Volumes: IV, V, VI, VII, VIII	Condition of the original: Brittle.
Remarks: 1st 2 volumes reprinted in the year 1999.	
Holding institute: Assam Sahitya Sabha, Jorhat	Microfilmed and digitised by: Centre for Studies in Social Sciences, Calcutta, 2006.

Microfilm Roll No:	From gate:	To gate:

সূচী।

বিষয়।
বিহুৰ ওলগ
গাহৰা স্তব
পুৰণি ভাৰতবৰ্ষত যুক্তিবাদ
মহাপ্ৰয়াণৰ যাত্ৰী
শুক-চৰিত্ৰ
বীণ-বৰাগী
কুপাবৰ বৰুৱাৰ সাধৰণি
পানিপথ
আমাৰ গড়াচান
টিদিয়েক চিন্তাৰ ঢৌ
সাৰ্থকতা
নতুন অসমীয়া ভাষাৰ উৎপত্তি আৰু ক্ৰমবিকাশ
গুৰু চৰিত্ৰ
ৰবৰুৱাৰ গীত চন্তৰ বিহু
বটৰা সত্ৰ
কিতাপৰ চমু মন্তব্য
বক্তা-বচা
পাৰ্চী জাতি

বাঁহীৰ নতুন অফিচ, নতুন ঠিকনা।

বাঁহী আগৰ ঠাইৰপৰা উঠি "৩৩নং কেনিং ষ্ট্ৰীট, ৰুম নং ৯, কলিকাতা" এই ঠাইলৈ আহিছে। বাঁহীৰ বেচ, চিঠি, কাকত, প্ৰবন্ধ আদি এতিয়াৰপৰা এই ঠিকনালৈ পঠিয়াব লাগে, আগৰ ঠাইলৈ নহয়।

যিসকল গ্ৰাহকে এতিয়াও বেচ পঠিওৱা নাই, তেওঁলোকে আৰু পলম নকৰি বেচ পঠিয়াই দিয়ক। নতুন ভি, পি, কৰিলে তেওঁলোকৰ অলপ খৰচ বাঢ়ে, আৰু ভি, পি, উভতি আহিলে আমাৰ মূৰত টাঙোন পৰে।

টিম্বৰ এণ্ড ষ্টোৰ এজেন্সি

প্ৰপ্ৰাইটৰ—এল, এন, বেজবৰুৱা।

৩৩নং কেনিং ষ্ট্ৰীট, কলিকাতা।

মেনেজাৰ

দি এসিয়ান কমাৰ্শিয়াল এসিওৰেন্স

কোম্পানী লিমিটেড, বোম্বাই।

(বেঙ্গল ব্ৰাঞ্চ)

অফিচ—৩৩নং ক্যানিং ষ্ট্ৰীট, কলিকাতা।

গবৰ্ণমেণ্টৰ চিকিউৰিটি ডিপজিত আছে।

বাৰিষাৰ কাঠফুলাৰ দৰে ইন্সিওৰেঞ্চ কোম্পানী আজিকালি এইদেশৰ চাৰিওফালে গজি উঠিছে। কিন্তু সাৱধান! জীৱনৰ সমুদয় সঞ্চিত ধনকেৰা যেনি তেনি যতে ততে ৰাখি ঠগ খাই শেহত বাটৰ ভিকহু নহব।

ব্যৱসায় বাণিজ্যত অদ্বিতীয় বোম্বাইৰ সদাগৰসকলৰ দ্বাৰাই পৰিচালিত এই এসিওৰেঞ্চ কোম্পানীত আপুনি জীৱন বীমা কৰক; এনে নিৰাপদ ঠাই আৰু নাপায়। কোৱা বাহুল্য যে বীমাকাৰীসকলৰ স্বাৰ্থ সংৰক্ষণৰ নিমিত্তে কোম্পানীয়ে এই দেশত এখন ডিৰেক্টৰ সভা স্থাপন কৰিছে; আৰু বঙ্গৰ মুকুটমণিসকল এই সভাৰ সভ্য হৈছে।

বেঙ্গল ব্ৰাঞ্চৰ ডিৰেক্টৰসকল।

অনৰেবল্ শ্ৰীযুক্ত সুৰেন্দ্ৰনাথ বন্দ্যোপাধ্যায়—বেঙ্গলীৰ সম্পাদক।
শ্ৰীযুক্ত কৃষ্ণকুমাৰ মিত্ৰ—সঞ্জীৱনী সম্পাদক।
শ্ৰীযুক্ত ৰায় যতীন্দ্ৰনাথ চৌধুৰী, এম-এ, বি-এল.—জমীদাৰ।
লেপ্টেনাণ্ট কৰ্ণেল ইউ, এন. মুখাৰ্জ্জী এম, ডি, আই, এম, এস।
শ্ৰীযুক্ত মন্নুলাল আগৰওৱালা, এম-এ, বি-এল—এটৰ্নী।
শ্ৰীযুক্ত সি আৰ দাস, এম-এ—বাৰিষ্টাৰ।
মিঃ ৰামচাঁদ জোধা—বি, আই, এস, এন, কোম্পানীৰ কলিকতাস্থ এজেণ্ট

চেক্ৰেটাৰ, শ্ৰীযুক্ত শচীন্দ্ৰপ্ৰসাদ বসু।

মেডিকেল ৰেফাৰী:—লেপ্টেনেণ্ট কৰ্ণেল ইউ, এন, মুখাৰ্জ্জী, এম, ডি, আই, এম, এস।

অসমৰ সকলো ঠাইতে এজেণ্ট আৱশ্যক। বীমাকাৰীসকলৰ স্বাৰ্থ ৰক্ষাৰ নিমিত্তে ইয়াত এনে এটা ব্যৱস্থা আছে, যি ভাৰতৰ আন কোনো কোম্পানীত নাই। এজেণ্ট হবৰ নিমিত্তে সোনকালে ওপৰৰ ঠিকনালৈ লিখক।

কামৰূপৰ এজেণ্ট—শ্ৰীযুক্ত ঘনশ্যাম শৰ্ম্মা।

পোঃ জগদালা, কামৰূপ।

আসাম বেঙ্গল ষ্টোর্চ।

২নং লালবাজাৰ ষ্ট্ৰীট, কলিকাতা।

কলিকতাৰ চুক-কান সকলো বস্তুৰ আৰু সস্তাকৈ আচল পোৱাৰ ঠাইকনা একমাত্ৰ অসমীয়া দোকান।

কলিকতাৰপৰা আপোনাৰ লগা সকলো বস্তুৰ নিমিত্তে আসাম বেঙ্গললৈ লিখক। আৰু পোৱামাত্ৰ অতি সস্তা দেচত ভিঃ পিঃ পঠিয়াই দিয়া হব। আমাৰ অচিনাকী মানুহে অলপ যেচ আগেয়ে পঠাব লাগে। দোকানদাৰৰ বস্তু অলপ কমিচন লৈ কলিকতাৰ সস্তা বজাৰ যোগাৰ কৰি পঠিয়া হয়। চিঠি লিখিলে খোলোচা বাতৰি পাব।

এই কাৰবাৰৰ সকলো কাম-কাজ আৰু অৰ্ডাৰ বস্তু যোগাৰ কৰা "পেক্" কৰি পঠিয়াৱৈকে প্ৰপ্ৰাইটৰ এইচ্ বেজবৰুৱাৰ নিজ তত্বাবধানত হয়; গতিকে অইনৰ অৱহেলা আদিত পৰিবৰ ভয় নাই।

আসাম-বেঙ্গলে আপোনাৰ কি যোগাৰ পাৰে চাওক:—

ষ্টিলট্ৰাঙ্ক; কেচবক্স; হেণ্ড-বেগ; পাতৰ সূতা; গুণা; গাজৰ চিল; পাগুৰী; পাতৰ, কপাহীৰ আৰু চাদৰ ধুনীয়া ধুনীয়া জেকিট, কোট, চগা-চাপকন, কামিজ; যাত্ৰা ও থিয়েটৰৰ পোছাক আৰু চিন; জোতা; সূতা; দেব-দেৱী আৰু সুকুৰ বাৰ ধকা; "পেটানৰ্বুক;" ডাঙৰ ঘড়ী, ঘড়ী; হাতৰ গাঁথিত বন্ধা ঘড়ী; আৰু ঘড়ী মেৰামতি; কৰগেট গ্ৰেমোফন; হাৰমনিয়াম; বেহেলা; স্কুল আৰু কলেজৰ কিতাপ, আৰু কলম; কিতাপ আৰু পুথি এক্‌চাই ছপোৱা; ছাপাখানাৰ চাইপ, কাগজ চিয়াঁহী আদি সঁজুলী; বাগিচাৰ আৱশ্যকীয় সকলো বস্তু; ইত্যাদি ইত্যাদি

চিঠি-পত্ৰ, টকা-পয়চা আৰু অৰ্ডৰ আদি তলৰ ঠিকনাত পঠিয়াব।

এইচ্ বেজবৰুৱা।

চোল প্ৰপ্ৰাইটৰ।

আসাম বেঙ্গল ষ্টোৰ্চ,

২নং লালবাজাৰ, কলিকাতা।

শ্ৰীযুক্ত লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ :—

...চেউতা আৰু নাতি লৰা	১৲	লিতিকাই (দ্বিতীয় তাঙ্গৰণ)	।৵৹
...কৰ সাধু ...	১৲	সাধুকথাৰ কুকি (দ্বিতীয় তাঙ্গৰণ)	১৲
... ...	১৲	কৃপাবৰ বৰুৱাৰ কাকতৰ টোপোলা	॥৹
...বৰুৱাৰ ওভতনি	১৲	পদুম কুঁৱৰী ...	॥৹
[illegible] ...	১৲	কামত কৃতিত্ব লভিবৰ সঙ্কেত	॥৹
...বুৰঞ্জী	১৲	ভাওৰীয়া দীননাথ বেজবৰুৱাৰ জীৱনী	।৹
		জোন-বিবি ...	১৲

শ্ৰীযুক্ত চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাৰ :—

...চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাৰ :—প্ৰতিমা (পকা বন্ধা) ॥৹ (কেচা বন্ধা) ।৵৹

শ্ৰীযুক্ত বেণুধৰ ৰাজখোৱা বি, এৰ :—

...কিনী চিবোতা	১৲	১০। দশ-গীত ...	৶৹
...দেউতী কিৰণ ...	॥৵৹	১১। কলিযুগ ...	।৹
...সাহিত্য প্ৰবেশ ...	।৹	১২। বাঁহী ...	।৹
...চন্দ্ৰগয়ৰ কথা ...	৶৹	১৩। দৰবাৰ ...	৶৹
...নীতি-পাঠ ২য় তাঙ্গৰণ প্ৰেচত	৶৹	১৪। অসমীয়া ভাই ...	৶৹
...বৰ্ণমালা ঐ	৴৹	১৫। Assamese Demonology	১৲
...দি শতিকাৰ সভ্যতা	।৹	১৬। সকলদাৰ গান	।৹
...যুক্ত মক্ক (নাটক)	।৹	১৭। আশিক্ষিতা খেপী	।৹
...পদ্য-কবিতা ...	৴৹		

স্বৰ্গীয় গুণাভিৰাম বৰুৱাৰ :—কঠিন শব্দৰ ৰহস্য ব্যাখ্যা ।৹

শ্ৰীযুত জ্ঞানদাভিৰাম বৰুৱাৰঃ—ভেনিচৰ সাওদ ।৵৹

শ্ৰীযুত লক্ষ্মীৰাম বৰুৱাৰ :—সঙ্গীত কোষ ১॥৹, সঙ্গীত সাধনা ১॥৹

শ্ৰীযুত ৰজনীকুমাৰ দাসৰ—পুৰণি আসামত ভুমুকি ॥৹

"Assamese and Bengali Compared." By D. Chaliha, ... ।৹

শ্ৰীযুত দুৰ্গাপ্ৰসাদ মজিন্দাৰ বৰুৱাৰঃ—মহৰী ।৵৹

শ্ৰীযুত দেবেন্দ্ৰনাথ বেজবৰুৱাৰ :—অসমীয়া ভাষাৰ বুৰঞ্জী ১৲

শ্ৰীমতী প্ৰজ্ঞাসুন্দৰী দেৱীৰ—আমিষ ও নিৰামিষ আহাৰ (বঙ্গলা কিতাপ)

১৫০ পৃষ্ঠায় সম্পূৰ্ণ পুস্তক বিনামূল্যে বিতৰণ।

স্বাস্থ্য আৰু দীৰ্ঘায়ু কিছুমান স্বাভাৱিক নিয়ম ভালকৈ পালন কৰাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে। এই উৎকৃষ্ট কিতাপখনে তাৰ বাট দেখুৱাই দিয়ে আৰু আপোনাক সুস্থ আৰু দীৰ্ঘায়ু কৰিব।

এই পুস্তকখন বিনামূল্যে আৰু বিনা ডাক খৰচত পঠিওৱা হয়।

আজিয়েই এই ঠিকানালৈ চিঠি লেখক।

কবিৰাজ—শ্ৰীমণিশঙ্কৰ গোবিন্দজী শাস্ত্ৰী।

আতঙ্কনিগ্ৰহ ঔষধালয়, ২১৪, বহুবাজাৰ ষ্ট্ৰীট, কলিকাতা।

শ্ৰীযুক্ত লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ সুন্দৰ কিতাপ।

সুৰভি বেচ ১৲।

সংক্ষেপ শিশুৰঞ্জন পাটীগণিত।

"ঢাকা কলেজ"ৰ গণিতশাস্ত্ৰৰ অধ্যাপক শ্ৰীযুক্ত কালীপদ বসু এম, এ, ৰচিত (১৯০৫ চনৰ পৰা অসমৰ পঢ়াশালি আৰু স্কুলবোৰত নিৰ্দ্ধাৰিত হৈ চলি আহিছে।) ছবি থকা প্ৰথম আৰু দ্বিতীয় ভাগ। তৃতীয় ভাগ ভাল কাকজত ছপা আৰু বিতোপনকৈ বন্ধা। বেচ খনেপতি ... ডাক মাচুল সুকীয়া।

নতুন পাঠ্যলিষ্টমতে আসাম বেঙ্গল প্ৰদেশৰ নিম্নপ্ৰাইমেৰী স্কুলবোৰত লগা হোৱা আটাইবোৰ বিষয় এই তৃতীয় ভাগৰণত সুমুৱা হল।

পুথি পোৱাৰ ঠিকানা :—

পদ্মলাল লাইব্ৰেৰী, আশুতোষ লাইব্ৰেৰী, কটন লাইব্ৰেৰী আৰু ... লাইব্ৰেৰী, ...

টিম্বৰ এণ্ড ষ্টোৰ এজেন্সি।

প্ৰপ্ৰাইটৰ—এল্, এন, বেজবৰুৱা,

৩৩ নং কেনিং ষ্ট্ৰীট, কলিকাতা।

পাগুৰী। পাগুৰীকেপ।

আমাৰ ষ্টোৰ এজেন্সিলৈ অসমীয়া, পঞ্জাবী পাগুৰী, পিৰালি পাগুৰী আৰু পাগুৰী-কেপৰ (অৰ্থাৎ ফেল্ট কেপৰ ওপৰত বন্ধা বেচ-মৰ পাগুৰীৰ) নিমিত্তে চিঠি লেখক। আমাৰ অচিনাকী মানুহে আধা বেচ আগেয়ে পঠিয়াব লাগে; বাকী আধা ভি, পি, কৰি লোৱা যাব। দৰালে গুণাৰ কাম কৰা পাগুৰীআছে।

মেনেজৰ।

L. N. Bezbaroa,

PROPRIETOR—

TIMBER AND STORE AGENCY,

SOLE AGENT—

TAMULBARI STANDARD TEAS.

AND

Editor & Proprietor—"BANHI".

BANHI OFFICE.

33, Canning Street,

CALCUTTA.

শ্ৰীযুত লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ কিতাপৰ নিমিত্তে ওপৰৰ ঠিকনালৈ লেখক, মেনেজৰ।

ইণ্ডষ্ট্রীয়েল এজেঞ্চি এণ্ড ইঞ্চিয়বেঞ্চ কোম্পানী লিমিটেড।

৯৭, ক্লাইভ ষ্ট্রীট, কলিকাতা।

দৰ্খাস্তৰে সৈতে প্ৰথম মাহৰ প্ৰিমিয়ম আৰু ষ্টাম্প ফি ।৶০ পঠিয়াবলাগে। সকলো বিজোগত মাহিলি প্ৰিমিয়ম ১ম শ্ৰেণীত ১৲, আৰু ২য় শ্ৰেণীত ||০।

লাইফ বেনিফিট,	প্ৰথম শ্ৰেণীত উৰ্দ্ধ	১০০০৲ টকা
	ঐ কম	১০০৲
জীবন বীমাৰ উপকাৰ	দ্বিতীয় শ্ৰেণীত উৰ্দ্ধ	৫০০৲
	ঐ কম	৫০৲

প্ৰিমিয়ম দি মৰাৰ পিছতো। ১৫ বছৰৰ পিছত আৰু প্ৰিমিয়ম দিব নলাগে হয়; তেতিয়া ২৫০ প্ৰথম শ্ৰেণীত আৰু ১২৫৲ দ্বিতীয় শ্ৰেণীত আগাম দিয়া হয়। এই টকা "নমিনি" অৰ্থাৎ ইঞ্চবেন্স কৰোঁতাজনে যাকে মনোনীত কৰে তেওঁক দিয়া হয়।

বিয়াবীমাৰ উপকাৰ।—কম পক্ষে দুবাৰ দিয়া প্ৰিমিয়ম বিয়াৰ আগেয়ে আগাম দিয়া হয়; আৰু বাকী এবছৰৰ পিছত।

চাকৰী।—এই কোম্পানীত এইটো নতুন। চাকৰী কৰোঁতাসকলে ১৭ বছৰৰ বয়সৰ পৰা ৫৫ বয়সলৈকে তেওঁলোকৰ চাকৰী বীমা কৰিব পাৰে। উপকাৰ।—কম পক্ষেও দুবাৰ প্ৰিমিয়ম দিলেও, তাকে তেওঁলোকে ডিচ্‌মিচ্ বা কাম ইস্তফা দিয়াৰ পিছতে আগাম পাব; বাকী থিনি এবছৰৰ শেহত। ১২ বছৰৰ পিছত আৰু প্ৰিমিয়ম দিব নলগা হয়; তেতিয়া ২০০৲ ১ম শ্ৰেণীত আৰু ১০০৲ ২য় শ্ৰেণীত আগাম দিয়া হয়; বাকী ডিচ্‌মিচ্ হলে বা ইস্তফা দিলে। তিনিও বকম বীমাত মোট লাভ মোট আদায় কৰা প্ৰিমিয়মৰ শত-কৰা ৭৫৲; আৰু টকা প্ৰিমিয়ম দিয়া যোগ্য মেম্বৰসকলক প্ৰিমিয়মৰ অনুপাতে বাটি দিয়া হয়।

এজেঞ্চি বিজনেচ্।— (১) অৰ্ডৰ আৰু বিলৰ ওপৰত ধাৰ দিয়া। (২) মফস্বলৰ অৰ্ডৰবোৰ তত্তালিকে সমাধা কৰা হয়। প্ৰপজেল ফৰম ইত্যাদিৰ নিমিত্তে চেক্ৰেটাৰী অথবা গোলাঘাটৰ কালিকুমাৰ দাস কোম্পানীলৈ অথবা জোৰহাটৰ দাস কোম্পানীলৈ চিঠি লেখক। এজেন্ট লাগে।

এই কোম্পানীৰ বিশেষত্ব।

(১) চেয়াৰ চাৰ্টফিকেটৰ ওপৰত ধাৰ দিয়া। (২) পলিচিৰ ওপৰত ধাৰ দিয়া। (৩) বিয়া হোৱাৰ আগেয়ে আগাম টকা দিয়া। (৪) বিয়া-বীমা আনলৈ ট্ৰেন্সফৰ কৰিব পৰা। (৫) চৰেণ্ডৰ ভেলিও সৰহ। (৬) চাকৰী-বীমাৰ বিশেষত্ব। (৭) কাৰ্য্য নিৰ্ব্বাহ সুচাৰু হোৱা। (৮) পলিচি বাতিল নোহোৱাটো। (৯) পলিচি হল্ডৰ আৰু চেয়াৰ হল্ডৰে এজেঞ্চি বিজনেচৰ লাভৰ ভাগ পোৱাটো। (১০) এজেঞ্চি ডিপাৰ্টমেণ্টৰ মাৰ্ফৎ হলেও মফস্বলৰ অৰ্ডৰ কলিকতাৰ দৰে পোৱাটো।

শ্ৰীযুত লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ এটাইবোৰ কিতাপ আমাৰ হাতত আছে আৰু আমি বেচোঁ।

টিম্বৰ এণ্ড ষ্টোৰ এজেন্সি।

প্ৰপ্ৰাইটৰ—এল, এন, বেজবৰুৱা।

৩৩ নং কেনিং ষ্ট্ৰীট, কলিকাতা।

জোন-বিবি	...	...	...	১৲
পদুমকুঁৱৰী	...	...	...	১৲
বকাবেঙা আৰু মাছিলৰা		...	...	১৲
কৃপাবৰৰ সাধু	...	...	...	১৲
সুৰভি	...	...	...	১৲
সাধু কথাৰ কুকি	...	...	...	১৲
ভাৰত দুবগী	...	...	...	১৲
কৃপাবৰ বৰুৱাৰ ওভতনি		...	...	১৲
কৃপাবৰ বৰুৱাৰ কাকতৰ টোপোলা		...	...	||০
পদুম কুঁৱৰী	...	...	...	||০
শ্ৰীকৃষ্ণ কৃত্তিৰ মন্দিৰৰ গহ্বৰ		...	...	||০
স্বৰ্গীয় দীননাথ বেজবৰুৱাৰ জীৱনী		...	...	||০
জিকিৰাই	...	...	...	|৶০
শ্ৰীমতী প্ৰজ্ঞাসুন্দৰী দেবীৰ 'আমিষ ও নিৰামিষ আহাৰ' তিনি খণ্ড				২৲, ১||০, ৩৲

মেনেজৰ।

অভাৱনীয় সুবৰ্ণ সুযোগ।

মাধোন এমাহৰ নিমিত্তে।

দি পেটেন্ট ৰিষ্ট ওৱাচ।

অৰ্থাৎ হাতত বন্ধা ঘড়ি। ঠিক এই ছবিটোৰ নিচিনা।

আধুনিক উৎকৃষ্ট প্ৰণালীত গঠিত। দেখিবলৈ যেনে সুন্দৰ কামতো তেনে ভাল। ইমান অলপ দৰত এনে সঠিক সময় ৰখা ঘড়ি বৰ দুৰ্লভ।

নিকেল কেচ	...	...	৪||০
ষ্টীল কেচ	...	...	৫||০
গোল্ডেন কেচ	...	...	৬৲
ৰূপৰ কেচ	...	...	৬||০
সোণৰ কেচ	...	...	৩২৲

ইয়াৰ বাহিৰে নানা প্ৰকাৰ ঘড়ি আমি আমদানি কৰোঁ। কেটেলগত বিস্তাৰিত বিৱৰণ চাওক। আজিয়েই তলৰ ঠিকনালৈ অগ্ৰিম কিছু দি অৰ্ডৰ পঠিয়াওক, পলম কৰিলে হতাশ হব।

এস্ গুইন এণ্ড কোম্পানী, ঘড়ি আমদানি কাৰক।

সচিত্র রঙ্গমহল রহস্য।

or

Mysteries of the Mogal Harem.

প্রথম খণ্ড প্রকাশিত হইয়াছে। অনুবাদ নয়, ভাষান্তর নয়, কল্পনার [illegible] কাননের চির নূতন চিরমধুর চিরবসন্তময় উচ্ছ্বাস। অভাবনীয় কাণ্ড, স্বপ্নাতীত ব্যাপার, যাহা কখনও ভাবেন নাই, স্বপ্নময় কল্পনায় দেখেন নাই, অনুভবে ইঙ্গিতেও সন্ধান পান নাই, আজ তাহা প্রত্যক্ষ হইতে চলিল। মোগল সম্রাটগণের মধ্যে রঙ্গ মহলের রহস্যময় চিত্র, নিত্যই চোখের সম্মুখে দেখিতে পাইবেন—ঘটনার কেন্দ্র রঙ্গমহলের রহস্যময় কাণ্ড কত শোণিত পাত, কত নরহত্যা, কত স্বপ্নালসময় প্রেম কাহিনী, কত সাংঘাতিক প্রতিহিংসাময় হত্যাকাণ্ড, কত রাষ্ট্রবিপ্লবের ব্যাপার এই সুদীর্ঘ উপন্যাসে, নাট্যশালার উজ্জ্বল দৃশ্যাবলীর মত ক্রমে [illegible] প্রকাশিত হইবে—গ্রন্থ চারি খণ্ডে বিভক্ত হইবে।

আকার। প্রতিমাসে ডবল ক্রাউন ১৬ পেজী ৫ ফর্ম্মা বা আশি পৃষ্ঠার [illegible] এক খণ্ড বাহির হইবে। প্রত্যেক খণ্ডে ৪ খানি হাফ্‌টোন ছবি থাকি[illegible] ছয় মাসে ৪৮ খানি ছবিপূর্ণ এক খণ্ড সম্পূর্ণ পুস্তক পাইবেন।

লেখক। লেখকের পরিচয় দিতে হইবে কি? বঙ্গসাহিত্যে সুপরিচিত প্রথিতযশা ভারতী, সাধনা, সাহিত্য, অর্চ্চনা, মানসী, নাট্য মন্দির প্রভৃতি মাসিক পত্রের ঐতিহাসিক প্রবন্ধ লেখক, প্রসিদ্ধ উপন্যাসকার ও নাট্যকার শ্রীযুক্ত বাবু হরিসাধন মুখোপাধ্যায়ের অমৃতনিঃস্যন্দিনী লেখনী হইতে এই পুস্তক বাহির হইবে।

এরই মধ্যে গ্রন্থ প্রকাশ না হইতে ২ দেড় সহস্র গ্রাহক হইয়াছে। শীঘ্র আপনার নামধাম প্রেরণ করুন।

সুবিখ্যাত বিলাতী ঔপন্যাসিক—রেনল্ড সাহেবের

MYSTERIES OF THE COURT OF LONDON.

Original Unabridged Edition.

ইংরাজী ভাষায় ছাপা শেষ হইয়াছে। ৮ খণ্ডে সমাপ্ত। পাঁচ হাজার পৃষ্ঠায় শেষ। অসংখ্য হাফ্‌টোন ছবি। মূল্য—দশ টাকায় আট খণ্ড। আমাদের ছাপাখানায় ইংরাজী, বাঙ্গলা, আসামী, উর্দ্দু, হিন্দী, সংস্কৃত ইত্যাদি নানা ভাষার ছাপান কাজ হয়। মূল্য সুলভ। পরীক্ষা প্রার্থনীয়।

মডরণ পাব্‌লিশিং কোম্পানী।

The Modern Publishing Company.

81, Bentinck Street, Calcutta.

বিহুৰ ওলগ।

চিন্তাৰ কুসুম তুলি—একাঞ্জলি দিওঁ
আপনাক ইষ্ট দেৱতাৰ;
এধানি মালাৰে মোৰ বক্ষাক সজাওঁ;
চাকি এটি প্ৰীতি-উপহাৰ।
স্নেহৰ আঁজলি মোৰ পূজাৰ সম্ভাৰ,—
দিওঁ তাকে উপচাৰ সাজি;
সেয়ে মোৰ বথালই হ'ক ভেঁটী তাৰ;
সেয়ে মোৰ বিহুদান আজি।

শ্ৰীসৰ্ব্বেশ্বৰ বৰুৱা।

পাহৰা সুৰ।

থন্তেকলৈ এৰি দিয়া, তোমালোক যোৱাঁগই,
বহুদূৰ বাট বুলি ভাগৰি আহিছোঁ মই।
মুকলি পথাৰ কেনে চাৰি কাষে গছ লতা,
—ফুলে ফুলে পাতে পাতে প্ৰাণৰ কথাটি গঁথা।
সুমোৱা জেউতি এটি অতীতৰ কবলই
হেপাহেৰে আশা পালি আছে মুখ তুলি ৰই।
সপোনৰ সুখৰাশি ল'ৰালিৰ ল'ৰাখেলা,
ডিঠকত ছয়াঁময়া উদাস প্ৰাণৰ মেলা;
একে একে সকলোটি পৰিছে মনত আজি,
হিয়াৰ মাজত উঠে পাহৰা সুৰটি বাজি।

কি এটি হেৰাল মোৰ বিচাৰিছোঁ অকাতৰে,
পৰ্ব্বতে ভৈয়ামে নামি মানুহৰ ঘৰে ঘৰে।
হাবি বন পথাৰতো নাপালোঁ বিচাৰি হায়,
—জগতৰ ভিতৰতো মনৰ সাজতো নাই।
আহি আহি·পথাৰতে বহিছোঁ নিৰলে মই
সুখ দুখ জীৱনৰ ভাবোঁ আজি অকলই।
সিফালে নামিছে ধীৰে শেষ ৰেখা পোহৰৰ,
ইফালে উঠিছে আহি ক'লা ধোৱাঁ আন্ধাৰৰ;
লগে লগে মোৰ গ'ল হৃদয়ৰ সুখ গান,
ধীৰে ধীৰে উঠি আহে বিষাদ-বিননি-তান।
এনেকৈয়ে চাইছিলোঁ ৰংপুৰৰ হাবি-বন,
—নিজকে পহাৰি হওঁ উলাহতে নিমগন।
কেনেনো অময়া ভাব দেখিছিলোঁ সকলোতে,
মোহিনী মাধুৰী যেন উৰি ফুৰে উলাহতে।
তেতিয়াৰে এতিয়াৰে হায় কত ব্যৱধান!
সৰলতা হাহি-সনা, সেই সুখো অৱসান।
এতিয়া ডুবিল বেলি সু'কাল সুখৰ দিন,
শূন্য পৰাণত বাজে নিৰাশ শোকৰ বীণ।
আজিও উজলে ধৰা সূৰ্য্য-কিৰণ পৰি,
পুৱাত চৰায়ে গায় সুমধুৰ সুৰ ধৰি।
আজিও উঠিছে জোন আকাশত হাহি হাহি,
আজিও ফুলিছে ফুল ফুলনিত মেলি পাহি।
সকলোটি একে আছে,—মাথোঁ যেন কিবা এটি
কোনোবাই হৰি নিলে—অতীত স্মৃতিটি মিটি।
সেই সুখ সেই আশা সেই ভাব শৰতৰ,
নিমিষতে ডুবালেহি আহি বান বাৰিষাৰ।
জগতত এবে মই যেতিয়া যিপিনে চাওঁ,
নীৰস] নীৰৱ যেন ছায়া মাথোঁ দেখা পাওঁ।

দীঘল খোজেৰে যেন ঘূৰি ফুৰে আন্ধাৰত
অকলে আপোন মনে মানুহৰ আঁতৰত।
আগে আগে চাই থাকে পিছে পিছে মইয়ো যাওঁ,
যত আঁতৰিব খোজোঁ তত যাৰ পাক খাওঁ।
কিহেনো টানিছে মোক নিজেই নোৱাৰোঁ ক'ব,
কোন সুদূৰত গই এই টান শেষ হ'ব;
কেতিয়ানো পামগই মহাসাগৰৰ পাৰ,
সুখ দুখ সকলোটি য'ত হয় একাকাৰ?
নাই য'ত দুখৰাশি শোক-ছবি বিষাদৰ,
চিৰসুখ চিৰশান্তি বিৰাজিছে কি সুন্দৰ!
হৃদয় মুকুলি হ'ব পবিত্ৰ কিৰণ পৰি,
উঠিছে প্ৰেমৰ গান সৰগ সৰত জুৰি॥

"মধু"

পুৰণি ভাৰতবৰ্ষত যুক্তিবাদ।

ষড়দৰ্শন প্ৰণেতা ঋষিসকলে যে বেদ মানিছিল তাক কোৱা অনাৱশ্যক। কেৱল বৌদ্ধ দাৰ্শনিকবিলাকে বেদ নিত্য বুলি নামানিছিল। যি হওক বেদ নিত্য বুলি মনা স্বত্বেও পুৰণি কালত ভাৰতবৰ্ষত যে স্বাধীন চিন্তাৰ কোনো প্ৰতিবন্ধক নাছিল তাক সহজে বুজা যায়। বৰ্ত্তমান যুগৰ হাৰ্ব্বট্ স্পেন্সৰৰ নিচিনা প্ৰাচীন কালত চাৰ্ব্বাক প্ৰভৃতি দাৰ্শনিকবিলাক সম্পূৰ্ণ materialist আৰু প্ৰত্যক্ষ প্ৰমাণবাদী আছিল। কেইশমান বছৰৰ পূৰ্ব্বে হাৰ্ব্বট্ স্পেন্সৰৰ মতৰ নিচিনা মত ইংলণ্ডত কোনোবাই প্ৰচাৰ কৰাহেঁতেন তেওঁৰ প্ৰাণ লৈ টনাটনি হলহেঁতেন; কিন্তু পুৰণি কালত ভাৰতবৰ্ষত চাৰ্ব্বাক প্ৰভৃতি দাৰ্শনিকবিলাকৰ মত তেওঁলোকৰ সমকালীন প্ৰতিদ্বন্দীসকলে কেনে ধীৰভাৱে যুক্তিৰ দ্বাৰাই খণ্ডন কৰিবলৈ যত্ন কৰিছিল তাক দেখিলে আচৰিত হব লাগে। প্ৰকৃতিব প্ৰাচীন ভাৰতবৰ্ষত যুক্তিৰেই আদৰ আছিল। মনুসংহিতাত আছে যে ধৰ্ম্মজ্ঞানৰ অৰ্থে কেৱল শাস্ত্ৰই যথেষ্ট নহয়:—

প্ৰত্যক্ষ অনুমানঞ্চ শাস্ত্ৰঞ্চ বিবিধাগমম্।
ত্ৰয়ং সুবিদিতং কাৰ্য্যং ধৰ্ম্ম শুদ্ধিমভিপ্সতা।

ইয়াৰ অৰ্থ এই যে যিবিলাকে বিশুদ্ধ ধৰ্ম্ম জানিবলৈ ইচ্ছা কৰে তেওঁ লোকে প্ৰত্যক্ষ, অনুমান আৰু শাস্ত্ৰ উত্তমৰূপে জানিব লাগে। বহুতৰ … এটি ভুল ধাৰণা আছে যে হিন্দু ধৰ্ম্মৰ তত্ত্ববিলাক অভ্ৰান্ত শাস্ত্ৰৰ ভেটিৰ ওপৰত থিয় হৈ আছে। আৰু বিশ্বাস গুচিলে, সেই ভেটি খহিলে ধৰ্ম্মতত্ত্ববিলাক… লোকৰ যি বিশ্বাস আছে সিও দূৰলৈ পৰিব। বাস্তবিক অভ্ৰান্ত শাস্ত্ৰৰ সমান… যুক্তিবাদৰ হে প্ৰাচীন কালত মৰ্য্যাদা আছিল। বশিষ্ঠ ঋষিয়ে কৈছে :—

যুক্তিযুক্তমুপাদেয়ং বচনং বালকাদপি
অন্যং তৃণমিব ত্যাজ্যং অপ্যুক্তং পদ্মজন্মনা॥

যুক্তিযুক্ত উপদেশ বাক্য বালকৰপৰাও গ্ৰহণ কৰিবা, কিন্তু অযুক্তি… কথা ব্ৰহ্মাৰ মুখৰপৰা ওলালেও তাক তৃণৰ নিচিনা ভাবি পৰিত্যাগ কৰিবা। বৃহস্পতিয়ে কৈছে :—

কেবলং শাস্ত্ৰমাশ্ৰিত্য নকৰ্ত্তব্যো বিনিৰ্ণয়ঃ।
যুক্তিহীন বিচাৰেণ ধৰ্ম্ম হানী প্ৰজায়তে॥

কেৱল শাস্ত্ৰ আশ্ৰয় কৰি কোনো তত্ত্ব নিৰ্ণয় কৰা ঠিক নহয়, কাৰণ যুক্তিহীন বিচাৰৰ দ্বাৰাই ধৰ্ম্মহানি হয়। এই জ্ঞান যুক্তিৰ প্ৰাধান্য আৰু চিন্তাৰ স্বাধীনতা আৰ্য্যধৰ্ম্মৰ এটি বিশেষত্ব।

পূৰ্ব্বকালত ধৰ্ম্মতত্ত্ব নিৰূপণ কৰাৰ নিমিত্তে পৰিষদ গঠিত কৰাৰ বিধি আছিল। এই বিষয়ে মনুসংহিতাত আছে :—

ত্ৰৈবিদ্যো হৈতুকস্তৰ্কী নৈৰুক্তো ধৰ্ম্মপাঠকঃ।
ত্ৰয়শ্চাশ্ৰমিণঃ পূৰ্ব্বে পৰিষৎ স্যাদশাবৰা॥

ত্ৰিবেদবেত্তা (ঋগ্বেদ, যজুৰ্ব্বেদ আৰু সামবেদ এই একোখনি বেদত পাৰদৰ্শী); হৈতুক অৰ্থাৎ অনুমান কুশল লোক, তৰ্কী, নিৰুক্তাভিজ্ঞ লোক, ধৰ্ম্মপাঠক, ব্ৰহ্মচাৰী, গৃহস্থ আৰু বানপ্ৰস্থী এই দহ বকম লোকৰ দ্বাৰা পৰিষদ গঠিত হৈছিল। ইয়াৰপৰা দেখা যায় যে বেলেগ বেলেগ অৱস্থাৰ আৰু ভিন্ন ভিন্ন মতাৱলম্বী লোক একে লগ কৰি পূৰ্ব্বকালত ধৰ্ম্মতত্ত্ব স্থিৰ কৰা নিয়ম আছিল। কোনো এক বিশেষ শাস্ত্ৰ অভ্ৰান্ত এনেকৈ নামানি joint discu…

…দ্বাৰাই ধৰ্ম্মতত্ত্ব সিদ্ধান্ত কৰা আধুনিক পাশ্চাত্য পদ্ধতিৰ নিচিনা … জৈমিনিৰ মীমাংসা দৰ্শনত নিত্য বেদৰ বিহিত কৰ্ম্ম কাণ্ডৰ … পোৱা যায়, অথচ সেই জৈমিনি ঋষিয়েই লিখিছে যে শিষ্যই … অধ্যয়ন কৰিয়েই গুৰুৰ ঘৰৰপৰা উলটিব নালাগে, বেদ অধ্যয়ন কৰি … বেদবাক্য বিচাৰ কৰি ধৰ্ম্মতত্ত্ব ঠিকৰূপে জানিবৰ নিমিত্তে শিষ্যই গুৰু-গৃহত আৰু কিছুকাল থাকিব লাগে। ইয়াৰপৰাও দেখা যায় যে কেৱল শাস্ত্ৰজ্ঞানতকৈ বিচাৰ বা যুক্তিবাদ শ্ৰেষ্ঠ। শাস্ত্ৰত ভক্তিৰ তিনি শ্ৰেণী অধিকাৰীৰ উল্লেখ আছে, যেনে উত্তম, মধ্যম আৰু কনিষ্ঠ। উত্তম অধিকাৰী …—"শাস্ত্ৰে যুক্তৌচ নিপুণঃ সৰ্ব্বথা দৃঢ় নিশ্চয়ঃ। প্ৰৌঢ় শ্ৰদ্ধোঽধিকাৰী … উত্তমো মতঃ॥" যুক্তি কেনে শীৰ্ষস্থানীয় ইয়াৰপৰাও দেখা যায়।

… দেখা যাওক দৰ্শন শাস্ত্ৰৰ প্ৰকৃত অৰ্থ কি। দৃশ ধাতুৰপৰা দৰ্শন … চকুৰে দেখা। দৰ্শন শাস্ত্ৰই অকাট্য যুক্তিৰ দ্বাৰাই বিষয়বিলাকক …ৰে দেখা পদাৰ্থৰ নিচিনা ফট্ফটীয়া কৰি তোলে; এতেকে যি শাস্ত্ৰৰ দ্বাৰাই …দৃশ জ্ঞানৰ নিচিনা ভ্ৰমশূন্য, সন্দেহশূন্য জ্ঞান পোৱা যায় সেয়ে দৰ্শন শাস্ত্ৰ। ইয়াৰপৰাই ভালকৈ দেখা যায় যে দৰ্শন শাস্ত্ৰৰ মূল নিত্য বা অভ্ৰান্ত শাস্ত্ৰ নহয়, যুক্তি আৰু বিচাৰ ইয়াৰ মূল। দৰ্শন শাস্ত্ৰত কয় যে আত্মতত্ত্ব ভালকৈ জানিবৰ কাৰণে শ্ৰৱণ মনন আৰু নিদিধ্যাসন আৱশ্যক। ইকালে শাস্ত্ৰত কয় "শ্ৰোতব্যঃ শ্ৰুতি বাক্যেভ্যো মন্তব্যাশ্চোপপত্তিভিঃ" অৰ্থাৎ শ্ৰুতি বাক্যৰপৰা শ্ৰৱণ, উপপত্তি দ্বাৰা মনন, তাৰ পাছত হে ধ্যান। উপপত্তি কি, …যুক্তি। এতেকে যুক্তি বা reasoning নহলে মনন নিদিধ্যাসন ইত্যাদি …ই নোৱাৰে।

বাস্তৱিক যুক্তিবাদেই দৰ্শনসকলৰ মূল। ফ্ৰেডৰিক শ্লেগেল নামে এজন …ৰ্ম্মান পণ্ডিতে লিখিছে যে গ্ৰীক দৰ্শনৰ উচ্চ শ্ৰেণীৰ যুক্তি তত্ত্ববিলাক ভাৰতীয় দৰ্শনৰ যুক্তি তত্ত্বৰ ওচৰত জোনৰ আগত বন্তিৰ পোহৰৰ নিচিনা। বেদক নিত্য বোলে কি বিষয়ত? নে যিবিলাক বিষয় বুদ্ধি আৰু ইন্দ্ৰিয়ৰ অতীত। বাকী সমস্ত বিষয় নিজ নিজ বিচাৰৰ দ্বাৰাই স্থিৰ কৰিব লাগিব। শাস্ত্ৰত আকৌ কয় যে শ্ৰুতি আৰু স্মৃতিৰ যত বিৰোধ তাত শ্ৰুতিকেই মানিব লাগিব, কিন্তু যত শ্ৰুতি আৰু সুযুক্তিৰ বিৰোধ তাত যুক্তিকে মানিব লাগিব।

বেদান্তত যে উপনিষদৰ দোহাই দিয়ে সি অন্ধবিশ্বাসৰ দোহাই নহয়। এজন পণ্ডিতে লিখিছে :—"The vedantic appeal to the Upanishads is an appeal not to blind belief in authrity but really to spiritual experience and insight, an insight possible to all systematically trained thinkers and aspirant after truth. The authors of the Upanishads recognize no authority higher than their own thoughts and experiences. They appeal not to any external authority but the Soul itself purged of its impurities by long practical discipline and of its errors and delusions by sustained meditation."

পূৰ্ব্বেই কোৱা হৈছে যে অতীন্দ্ৰিয় বা পৰোক্ষ বিষয়বিলাকত বেদ নিভুল বুলি ধৰা হয়। এনে বিষয়বোৰ প্ৰত্যক্ষ আৰু অনুমানৰ অতীত, কাজেকাজেই আপ্তবচনেই প্ৰমাণ বুলি ধৰা হয়। ইয়াৰ কাৰণ এই যে ঋষিসকলে intuition বা spiritual insight বা অলৌকিক শক্তিৰ প্ৰভাৱত প্ৰত্যক্ষ আৰু অনুমানৰ অতীত বহুত নৈসৰ্গিক আৰু আধ্যাত্মিক তত্ত্ববিলাক জানিব পাৰিছিল। তেওঁলোকে সিদ্ধান্ত কৰি যোৱা কোনো কোনো তত্ত্ব আজিকালি পাশ্চত্য পণ্ডিতবিলাকে বহুত গৱেষণা আৰু experiment কৰি উলিয়াইছে। Law of gravitation আৰু Circulation of blood আদি তথ্য যে নিউটন কিম্বা হাৰ্ভিয়ে উলিওৱাৰ পূৰ্ব্বেই ভাৰতীয় ঋষিবিলাকে জানিছিল তাক বোধকৰোঁ বহুতে নেজানে। ভৌতিক পৰমাণুৰ ধ্বংস নাই, ৰূপ, শব্দ, গন্ধ আদি সূক্ষ্ম পৰমাণুৰ স্পন্দনৰ ফল ইত্যাদি হিন্দু ঋষিসকলৰ আবি তত্ত্ববিলাক বৰ্ত্তমান বৈজ্ঞানিকসকলে মানিছে। ইন্দ্ৰিয় গ্ৰাহ্য নহলেই যে বস্তুৰ অস্তিত্ব নাই এনে হব নোৱাৰে। ঈশ্বৰ কৃষ্ণ কৃত সাংখ্যকাৰিকাত দেখুৱাইছে যে ন বিধ কাৰণত বস্তুৰ অস্তিত্ব ধৰিব নোৱাৰি। আমি চকুৰে খুব কম বস্তুহে দেখোঁ, সেই ইন্দ্ৰিয় বাস্তৱিক একেবাৰে অসম্পূৰ্ণ। বৰ্ত্তমান ভাৰতবৰ্ষীয় বৈজ্ঞানিক ডাক্তৰ জগদীশচন্দ্ৰ বসুৱে অনপতে বক্তৃতাত এইদৰে কৈছিল :—we are not only deaf, we are practically blind. বাস্তৱিক কাণতকৈও চকু অসমৰ্থ ইন্দ্ৰিয়। কাণেৰে আমি এধাৰ octave

লৈকে শব্দ শুনো কিন্তু চকুৰে এক octoveৰ ভিতৰৰ ৰশ্মিকে দেখা নাপাওঁ। ultra violet আৰু infra red ray বা ৰশ্মিৰ স্পন্দন ইমান বেগী যে আমাৰ চকুৱে তাক ধৰিবই নোৱাৰে। এইবিলাক ৰশ্মিৰ পৰমাণু ইমান সূক্ষ্ম যে সেইবিলাকে স্থূল পদাৰ্থকো ভেদ কৰি যাব পাৰে। ইয়াৰ উদাহৰণ ইমান কালত আৱিষ্কৃত হোৱা x ray.

আমাৰ শাস্ত্ৰমতে জীৱৰ সূক্ষ্ম শৰীৰ সূক্ষ্ম পৰমাণুৰ দ্বাৰা গঠিত। এনে জীৱৰ সূক্ষ্মৰপৰা সূক্ষ্মতৰ দেহ গঠিত হয়। এনে শৰীৰৰ পৰমাণুৰ স্পন্দন আমাৰ চকুৱে ওপৰোক্ত কাৰণে ধৰিব নোৱাৰে। যোগবলেৰে বা কোনো উপায়েৰে অলৌকিক শক্তি লাভ কৰা লোকবিলাকে (clairvoyant) এনে সূক্ষ্ম শৰীৰ দেখা একো আচৰিত নহয়। আজিকালি যন্ত্ৰৰ সাহায্যত অতি দূৰস্থ অতি সূক্ষ্ম পদাৰ্থও ধৰা হৈছে কিন্তু তেনে যন্ত্ৰৰ দ্বাৰাইও ধৰিব নোৱাৰা পদাৰ্থ আছে।

উপৰত এটি উদাহৰণ দিয়া হল মাথোন। উন্নত লোকসকলে সাধাৰণৰ অগ্ৰাহ্য আৰু অগোচৰ বহুত কথা জানে ইয়াৰ কোনো সন্দেহ নাই। পুৰুষানুক্ৰমে যোগাভ্যাস, সংসাৰত্যাগী বিবেকী প্ৰাচীন ঋষিসকলে যে নিজ শক্তিৰ প্ৰভাৱত প্ৰত্যক্ষ আৰু অনুমানৰ অতীত বিষয়বিলাক উপলব্ধি কৰিছিল ইয়াক সন্দেহ কৰাৰ উপযুক্ত কাৰণ নাই। এতেকে তেওঁলোকৰ আপ্তবচন গ্ৰহণীয়। লেখা পঢ়াত যেনে ক খ আন বিষয়তো তেনে। সেই নিমিত্তেই আমাৰ শাস্ত্ৰত অধিকাৰীৰ কথা কয়। নিম্ন অধিকাৰীৰ পক্ষে যি দুৰ্ব্বোধ্য সি উচ্চ অধিকাৰীৰ পক্ষে স্পষ্ট। সাধনাৰ দ্বাৰাই নিম্ন অধিকাৰীও কালত উচ্চৰপৰা উচ্চতৰ অধিকাৰী হব পাৰে। তেতিয়া আপ্ত বচনৰ তথ্য তেনে সৌভাগ্যশালী লোকৰ আগত প্ৰত্যক্ষৰ নিচিনা স্পষ্ট হব পাৰে, ইয়াৰ দ্বাৰা যুক্তিবাদৰ কোনো অনিষ্ট দেখা নাযায়।

সকলো বিষয়ৰে theoretical knowledge আৰু Practical knowledge আছে। এই দুটি পৃথক। সেই প্ৰকাৰ Religion as a science আৰু Religion as an art দুটি পৃথক। religion as an art অভ্যাস নকৰিলে উপাসনা, ধ্যান আদি কি ঠিক জনা নাযায়। মই যদি উপাসনা, ধ্যান আদি অভ্যাস নকৰাকৈ সেইবিলাক কি তাক জানিব খোজোঁ। তেন্তে সেইবিলাক

যি লোকে অভ্যাস কৰিছে তেনে লোকৰ কথা মানি লব লাগিব। দীৰ্ঘকালব্যাপী অভ্যাস অনুশীলনৰ দ্বাৰাই ঋষিসকলে যে অসামান্য অন্তদৃ'ষ্টি আৰু সূক্ষ্মদৃষ্টি শক্তি লাভ কৰিছিল তাক অবিশ্বাস কৰাৰ কোনো কাৰণ নাই, কাৰণ যেয়ে অভ্যাস আদিৰ দ্বাৰাই যে সেই শক্তি লাভ কৰিব পাৰি তেওঁলোকে তাক কৈ গৈছে। যিবিলাকে সন্দেহ কৰে তেওঁলোকে তেনে অভ্যাস আদি কৰি চালেই সকলো গোলমাল মিটে।

ঋষিসকল অন্ধ বিশ্বাসৰ পক্ষপাতী নাছিল। তেওঁলোক জাতীয় উন্নতিৰ সময়ৰ লোক। কুসংস্কাৰ অন্ধ বিশ্বাস আদি জাতীয় অৱনতিৰ আনুষঙ্গিক। জাতীয় অৱনতিৰ সময়ত যেতিয়া লোকবিলাকৰ মেধা, বুদ্ধিবৃত্তি সকলো ক্ষীণ হয় তেতিয়াই যুক্তিৰ পৰিবৰ্ত্তে অন্ধ বিশ্বাসে ঠাই পায়। আমাৰ অৱনতি হোৱাৰ বাবেই আমাৰ ভিতৰত কুসংস্কাৰ আৰু অন্ধ বিশ্বাসৰ প্ৰভুত্ব আছিল। এতিয়া ইংৰাজী শিক্ষাৰ ফলত অন্ধ বিশ্বাস যেনেকৈ উঠিছে তেনেকৈ সম্পূৰ্ণ অবিশ্বাস বা scepticism দেশত চলিছে। ইও বেয়া যে তাৰ কোনো ভুল নাই। তথাপি আমি আজিকালি পাশ্চত্য মত সহজে মানি লব খোজোঁ। এখনে কলে দৈ খালে জীৱন বৰ্দ্ধিত হয়, দৈত life sustaining microbes আছে, আমি তৎক্ষণাৎ তাকে কৰিবলৈ আগ বাঢ়িলোঁ। ইও আকৌ অন্যায় অৱস্থা, এটি অন্ধ বিশ্বাস এৰি আনটি ধৰা। এতেকে এই বিষয়ে আমি সাৱধান হোৱা উচিত। সকলো তত্ত্ব যুক্তিবাদৰ জুইত পেলাই পৰীক্ষা কৰি লোৱাই ভাল।

মহাপ্ৰয়াণৰ যাত্ৰী।

(গীত)

মহাপ্ৰয়াণৰ যাত্ৰী হেৰা
মই মহাপ্ৰয়াণৰ যাত্ৰী।
জগত মাথোঁ সম্বল মোৰ
ভকতিৰ জোলোঙা এটি।

২

জ্ঞান জ্ঞান কৰি ঘুৰি,
গোৱালোঁ জীৱন ঘুৰি ঘুৰি,
জ্ঞানৰ নাপালোঁ উদ্দিশ,
গোটালোঁ খোলাকুটি !

৩

শঙ্কটময় বাটত মোৰ
শতুৰু সকলোবোৰ,
লগৰীয়া কোনো নাই,
পৰিছোঁ খাই উজুটি।

৪

ধৰ্ম্মৰ নাগপাশ জৰী,
কোনে কৰে ভুৰিমুৰি ?
যত আঁটে তত যায়
দূৰ হৈ মুকুতি।

৫

ভকতি সম্বল কৰি
কোন আছ কত পৰি ?
আহ যাওঁ লগ ধৰি,
স্বামীয়ে পঠাইছে মাতি।

৬

ভকতৰ পদৰ ধুলি
মূৰত লৈ বাট বুলি,
প্ৰভুৰ সিংহাসনৰ তলত
আহাঁ পৰোঁগৈ লুটি।

৭

আসন তলৰ ধুলিত পৰি,
ভকতিৰ জোলোঙা উবুৰি কৰি,

কটাওঁ মই অনন্ত কাল,
মনৰ হাবিলাস এইটি।
মই মহাপ্ৰস্থানৰ যাত্ৰী।

শ্ৰীলক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা।

গুৰু-চৰিত্ৰ।

(২৫)

এদিন গুৰু ঈশ্বৰে পুথি লিখি বহি আছে; ওচৰতে আই আৰু বৰাৰ পো বহি আছে; এনেতে এজন লোকে সম্বাদ দিলেহি, জয়ন্তা মাধৱ মৃত্যু হল। মৃত্যুৰ সময়ত কলে, অমৃতৰ কলহত হাত সুমালো বধলা বধলে যাবলৈ নেপালো। শঙ্কৰ দেৱে শুনা মাত্ৰেই হাতৰ কাপ থহি পৰি ঢলি গল। আই দেখা পায় কৈছে বৰাৰ পো ধৰা, কাণ সমান পো মৰাত খেদ নহল, ভকতৰ পদে আকুল কৰিছে। এই প্ৰকাৰে কিছু দিন থাকি ভটিয়াই যাবলৈ মন হল। যাৰ যাৰ মন আছে আটাই বিলাকক ওলাবলৈ আজ্ঞা কৰিছে। ঠাকুৰ আতাৰ পুত্ৰ চৈতন্য আতৈও যাবলৈ ওলাইছে; গুৰু ঈশ্বৰে আতাক কৈছে কি হব বুঢ় লোক। তেওঁ কৈছে বাপ আমি যাম একো চিন্তা কৰিব নেলাগে। আই গোসাঁনীয়ে পুনঃ বৰাৰ পোক জনাইছে, আমাক নিৰাশ নকৰিবা। কেওলৈ যাবৰ নিমিত্তে আয়োজন কৰি গৈ আছে; এদিন বিদ্যাধৰ ফান্দত পৰ (হৰিণ) আবদ্ধ হৈছে; পুৰুষে দেখা পায় আধলি এটা দি কিনি লৈ পুনৰ মোকোলাই দিছে। কান্দিজনে মহৎ গুণ দেখি সাধু বুলি জ্ঞান কৰি ভকত হৈছে। এজন লোকে চিতিকা পাতি এটা চৰাই ধৰিছিল; গুৰুজনে চাৰি পোন কড়ি দি কিনি লৈ চৰাইটো এৰি দিলে। সেই লোকটোয়ে মহৎ সাধু বুলি জানি ভকত হলহি। এই প্ৰকাৰে গৈ থাকোতে এজন হালোৱাই হে, হে, বুলি হাল বাইছে; মাধৱে কৈছে ৰাম ৰাম বুলি গৰু খেদালে শুনিবলৈও ভাল আৰু পৰকাল ইহকাল উভয় বিত পোৱা হয়। কিনো বোলে। শঙ্কৰদেৱে কলে, জানিলে হে বুলিব। মাধৱে এই কথা শুনি হলোৱাৰ পিছ ধৰি বহু বেলি থাকি হাল

মেলিলত ৰাম বোলালে। কিয়ি আহি গুৰুৰ চৰণ সেৱি জনাইছে বাপ! ৰাম বোলোৱা হল। ভাল মহা কথা। দুটৈৰ গৰা হালোৱা জনে দেখি মনৰ গতি বোলোৱা হল। ভাল মত কথা। দুটৈৰ গৰা হালোৱা জনে দেখি মনৰ গতি ফিৰাই তেতিয়াই ভকত হৈছিহি। পিছত নিশা থাকিব লগা হলত ৰাত্ৰি খাবৰ ঠাই ঠিক কৰি বজাৰ কৰিবৰ নিমিত্তে কাৰ হাতত কিমান টকা কড়ি আছে হিসাব কৰাত যথাযথ ৰূপে যাৰ যেনে আছিল প্ৰকাশ কৰিলে; কিন্তু উদাৰ গোবিন্দে নিচেই তাকৰীয়া দুই আনা পয়চা দেখি নাই বুলি কলে। সকলোৱে টকা গোটাই বজাৰ কৰি দ্ৰব্য বস্তু ভাগ কৰি নিলে, উদাৰক নিয়াত ভাগ নললে। এই কথা গুৰুজনত কোৱাত সুধিছে গোবিন্দ তুমি ভাগ নোলোৱা কিয়? বাপ! দুই আনা কড়ি আছে তাৰে কিনি খোৱা হৈছে। তেতে অধানি আমাৰ আগত কিয় মিছা কৈছিলা। তাকৰ দেখি লাজতে নাই বুলি কোৱা হৈছিল। বাক তেনে হলে মিছা কোৱা বাবে তোমাক এৰা হৈছে। এই প্ৰকাৰে সাধু সকল বাটেদি যায় গোবিন্দ হাবিয়ে হাবিয়ে যায়; সাত দিনৰ বাট কষ্ট কৰি গৈছে পিছত সঙ্গৰ ভকত সকলে প্ৰাৰ্থনা কৰাত কৃপালু গুৰুৰ কৃপা মিলিল; সেই দিনৰ পৰা উদাৰে সমূলি মিছা নোকোৱা হৈছে।

সাধু সকলে ক্ৰমে বন জঙ্গল পৰিহাৰ কৰি নগৰ গ্ৰাম সোমাল গৈ। এখন ঠাইত কিছুমান পণ্ডিত একত্ৰে বহি অৰ্থৰ ব্যাখ্যা কৰিছে। গুৰু ঈশ্বৰে মাধৱক সেইত সুধিছে বৰা পো সেইখন কিহৰ মেল। বাপ অৰ্থৰ ব্যাখ্যা হৈছে। তেন্তে আমাৰো কৰিবলৈ হক; গুৰুৰ আজ্ঞা পালি মাধৱে এই গীতটো ৰ'চছে।

শুনলো পণ্ডিত! হৰিপদ সেৱা ৰসে থিৰ কৰ চিত্ত "ধ্ৰু"

— — — — —

ভকতি সমান বলি নাহি নাহি আৰ!
কহয় মাধৱ গতি নন্দৰ কুমাৰ। ৬৬॥

আৰু এঠাইত এজন লোকে বানিজ্য কৰিছে। গুৰু ঈশ্বৰে দেখি মাধৱত জিজ্ঞাসা কৰিছে বৰাৰ পো কি কৰিছে। বাপ বেপাৰ কৰিছে। আমাৰো বেহা কৰিব লগীয়া হল। ভাল বাপ কৰা যাক এই বুলি এই গীতটো ৰচনা কৰিছে।

বেপাৰো ভাৰতে হাট, আউৰ বেলি নাটে চলিতে নিকট ভয়ো ভৰা দিয়া জাটে— 'ধ্ৰু' — — — —

ভাৰত পাটত নৰ নাও পচি যাই।
হয়ো সাৱধান কৃষ্ণ কিঙ্কৰে গাই ॥ ১৮৪ ॥

এই প্ৰকাৰে পদব্ৰজে গৈ আছে, কেতবোৰ ঢুলিবাই ঢোল বাইছে, তাকে শুনি গুৰুৱে প্ৰধান শিষ্যত সুধিছে বড়াৰপো কি কৰিছে। বাপ! ঢোল বাইছে; তেনেহলে আমালোকেও বাব লাগিল; এই বুলি এই ঘোষাটী গাইছে।—

মুকুন্দ মাধৱ মুৰাৰি মধুৰিপু জগত জীৱন ৰাম হৰিহৰি॥

আৰু এঠাইত এজনে কৃষি কৰিছে। তাতে সুধিছে, মাধৈ সেই লোকটোৱে কি কৰিছে। মাধৱে কৈছে বাপ! কৃষি কৰিছে। তেন্তে আমাৰো কৰা। [illegible] কথাতে একটী গীত ৰচিত হৈছে।—

"কিষিষি কৰ আল মনাই।" তাৰপৰা ক্ৰমে ভটিয়াই গৈ মানুহ এঘৰত [illegible] হৈছে। গৃহীয়ে বোজ ধৰাত অভকতিয়া জানি মাধৱ দেৱে শৰণৰ [illegible] গাইছে। তাৰ পিছত সকলো বৈষ্ণৱে চাউল দিআই ভোজন কৰিছে। প্ৰাতসে স্নানাদি প্ৰাতঃকৃত্য কৰি আহাৰ কৰিছে। যাবৰ সময় গৃহস্থক থোৱা [illegible] টকা দুইটী দিয়াত গ্ৰহণ নকৰি ফিৰাই দিছে। দক্ষিণা স্বৰূপ আৰু এটী টকা দি সেৱা ধৰিছে। এই টকাটি মাধৱ দেৱৰ হাতত দিছিল; গুৰুঘৰে জনা নাছিল। সেই নিশা পুখুৰি পাৰত ৰৈ ৰাত্ৰে সেই টকাৰে বেচা কৰি ভোজন কৰিছে। তাৰ পিছ দিন মাধৱত জিজ্ঞাসা কৰিছে খৰচৰ টকা মোৰ পৰা নিয়া নাই; কেনেকৈ চলিছে। বাপ! পৰহি যাৰ ঘৰত [illegible] হৈছিল, তেওঁৱে এটী টকা দিছিল তাৰে চলোৱা হৈছে। শুনি নথৈ [illegible] আশীৰ্ব্বাদ দিছে। তাকে দেখি আৰু দুই দিন ৰায় আতা আৰু ৰাম[illegible] গুৰুৱে যথাৰৰ খৰচ দিছে। আকৌ শোধাত এওলোক দুই জনৰ [illegible] জনাইছে। প্ৰশংসা নকৰি দেখাক দেখি দিছে বুলিছে। তাৰ পিছ দিন ৰামপ্ৰিয়া, হৰিপ্ৰিয়া নামে এঘৰত আছে গৈ। এবা দুই জনা পূৰ্ব্ব জন্মৰ [illegible] আছিল। এওলোকৰ তিনিশত টকা আছিল; যাবৰ সময় হোৱা দেখি গুৰুজনক অৰ্পণ কৰি স্বস্থানলৈ গমন কৰিছে। বৈষ্ণৱ সকলৰ সাক্ষাত মৃত্যু হোৱাত গুৰু ঈশ্বৰে শ্ৰীৰাম আতা আৰু দুইজন ভকতৰ দ্বাৰাই [illegible] বহন কৰাইছে। একশত টকাৰে শ্ৰাদ্ধ বিধি কৰাই একশ সমূহক দি [illegible] শঙ্কৰদেৱে নিজে লৈছে। এইবোৰ কাৰ্য্যত আশঙ্কা হোৱাত [illegible]

[illegible] জিজ্ঞাসা কৰিছে এওঁলোকক ইমান আদৰ কৰাৰ কাৰণ কি? গুৰুদেৱে [illegible] এওলোক পূৰ্ব্ব জন্মত গোপিনী আছিল। আমাক দেখা নেপালে, সেই বাবে জন্ম লৈছেহি; এইবাৰ দেখা গতি সাধিলে। এই প্ৰকাৰে [illegible] লীলা কৰি গৈ আছে; এদিন একখণ্ড মেঘ প্ৰবল ভাবে উঠি অহা দেখি প্ৰিয় শিষ্য মাধৱদেৱে জনাইছে; বাপ্! ধৰ বিচাৰিব লগা হল, [illegible] বৰষুণ হবৰ সম্ভৱ দেখা গৈছে। ঈশ্বৰ পুৰুষে কৈছে আজি বৰষণ [illegible]। আৰু এদিন অলপ মেঘ আকাশত দেখি মহাপুৰুষে জনাইছে আজিৰ [illegible] লক্ষণ ভাল নহয় বড়াৰ পো! ঘৰ বিচাৰিব লগা হল। মাধৱে কলে, [illegible]নিছেই ডাকৰ বৰষণ নহব হবলা? এই প্ৰকাৰে আলাপ কৰি গৈ [illegible]ওই বৃষ্টি পালেহি; দৌৰাদৌৰ কৰি আধা তিতা হৈ এক ঘৰ [illegible] গৰু ঘৰত সোমাইছে। গৃহস্বামী ঘৰত নাছিল; গৃহিণী পুৰুষক দেখি ঈশ্বৰ ভাৱনা কৰি অনেকক্ষণ নিৰিক্ষণ কৰি আছিল। অন্তাত্মাৰ স্বাভাৱিক গুণৰ বশৱৰ্ত্তী হৈ পাঁচটী টকা দি সেৱা জনাইছে। স্ত্ৰীলোক জনাই গুৰু ঈশ্বৰক নিশা ৰাখিবলৈ ইচ্ছা প্ৰকাশ কৰিছিল; কিন্তু স্বামী গৃহত নথকা বাবে নাৰাখিলে। ভকত সকলে ব্যৱহাৰত আচৰিত মানি থাকোঁতে গুৰু ঈশ্বৰে কৈছে পূৰ্ব্ব জন্মত বিপ্ৰপত্নী আছিল; আমাক দৰ্শন নাপালে সেই কাৰণে এই অৱতাৰত সেৱা ধৰিবলৈ পালে। তাৰ পৰা ওলাই গৈ আনি[illegible] এক নিশা আছে, তাৰ পিছত ভেলা পাই এৰাতি আছে; মধুপুৰত [illegible] কৰোঁতে ভকত সকলে মৌ পায় আনন্দ মনেৰে পান কৰিছে। গুৰুজনে [illegible] বড়াৰ পো তোমাৰ আমাৰ পাছত এই ঠাইৰ গুণে মধুপুৰ থান হব। [illegible] মঠ পাইছে। তেওঁ ঘৰত নাছিল; নাতিনিয়েকত বাতৰি শোধাত নাই [illegible] জনাই মনত বৰ দুখ কৰিছে; ভাগ্যহীন কবিৰাই শ্ৰীচৰণৰ পদৰজ [illegible]লৈ নাপালে। তেওঁৰ ভাগ্য বৰ মন্দ। এই প্ৰকাৰে আক্ষেপ কৰি মাথাৰ পাগুৰিটী হাতত লৈ চৰণৰ ধূলি পাবলৈ আশা কৰি আঠু লৈছেহি। গুৰুৱে জনাইছে সখি! পদৰজ দিয়ক। গুৰু বাপুৱে কৈছে, আপনি দিয়ক। ভকতৰ [illegible] পূৰ্ণ কৰি পদ ধূলি দি ওলাই আহিছে। বাটত কবিৰাক লগ পাইছে, পূৰ্ব্বৰ পৰিচয় নথকা হেতু আলাপ কৰিবলৈ নহল। কবিৰাই গুৰুজনক দেখি [illegible] বেলি চাই আছিল। শঙ্কৰ দেৱেও কবিৰাক বৈষ্ণৱ প্ৰকৃতি দেখি

চিনি পায় ভকত সকলক জনাইছে। এই জনাই মহাভক্ত কবিৰা। ভকত সমন্নিতে চলি গ'ল, কবিৰাই নেদেখা নোহোৱালৈকে নিৰিক্ষণ আছিল। গৃহলৈ সৈ গৌৰিৰ মুখে আনিব পাৰি মনত দুখ কৰিছে।

পথত যাওঁতে এদিন নিশা শৰীৰত শীত লগাত মাধৱক কৈছে প্ৰিয় মাধে। তুমি আমি একত্ৰে শয়ন কৰো আহা। মাধৱে শুনি আচৰিত মানি উত্তৰ দিছে বাপ! মুৰুলিৰ, আমি অধমে আপোনাৰ লগত শয়ন কৰিবৰ পা নহওঁ। গুৰু ঈশ্বৰে হাস্য কৰি কৈছে মাধৈ তোমাৰ আমাৰ ভিন্নভাৱ নাই একো সংশয় কৰিব নেলাগে। এই প্ৰকাৰে দুই তিন দিন কোৱাত গুৰু পালনৰ নিমিত্তে গুৰুৰ শয্যা অপেক্ষা কিছু পাছ কৰি বিচানা পাৰি একেজাপ কৰি জাপি লৈ এক হাত বুকুত দি আন হাত কাপোৰৰ ওপৰত হৃদয়ৰ সমানে প্ৰতিদিন শয়ন কৰে। তীৰ্থলৈ যোৱা কালত মাধৱৰ গুৰু দেখিলে বিস্ময় লাগে; প্ৰতিদিন যি যি স্থানত নিশা থাকে; তাত ঠাই পৰিষ্কাৰ কৰি আসন বসনৰ আল ধৰে। ঈশ্বৰ পুৰুষক বিশ্ৰামৰ উপায় কৰি দি বজাৰৰ দ্ৰব্য বস্তু আনি ভোজনৰ উপায় কৰে। তাৰ পিছত শয্যা প্ৰস্তুত কৰি শয়ন কৰাই পাৱত তেল থাবৰি দি সুশ্ৰুষা কৰি নিদ্ৰা আহিলেহে মাধৱে স্নান কৰি ভোজন কৰে। আনবোৰ ভকত শুই থাকে, কোনোৱে বিশেষ আলধৰা কাম নকৰে। এদিন বুঢ়া এজনীয়ে বোজ ধৰি অদৃশ্য হল। তেখেত বলোৰাম আতৈক এজন ডকাইতে মাথাত গৰু হাড় মৰাত সকলো ভকতে ধৰি আনি মাৰিবলৈ উদ্যোগ কৰা দেখি মহাপুৰুষে বাধা দি কৈছে; বলোৰাম আতৈৰ জগৰীয়া লোক তেওঁক দিয়া যাওক। বলোৰামে কৈছে, আমাৰ কোনো অপৰাধ আছিল, সেই বাবেহে আমাক কৰিবলৈ পালে. আমি দোষ নকৰিলে কষ্ট দিবৰ কাৰ ক্ষমতা আছিল। অতএব আমি এৰিছো। আতৈৰ দয়া আৰু ক্ষমা গুণৰ প্ৰশংসা কৰি ডাকাইত জনক এৰি দিছে!

তাৰ পিছ দিনা গৈ গঙ্গা স্নানৰ ঠাই পাইছে। সকলো বৈষ্ণৱ সকলে স্নান দান কৰিছে। গুৰু ঈশ্বৰেও স্নান কৰি আৰু কাপোৰ তৰি নাম লবলৈ ধৰিছে। এনে সময়ত গঙ্গা আৰু যমুনা প্ৰকৃতি বেশ ধৰি সাক্ষাৎ কৰি জিজ্ঞাসা কৰিছে। পাপী সকলে আমাত স্নান কৰি পাপ মোচন কৰিব। আমাৰ পাপ কেনেকৈ মোচন হব। গুৰু ঈশ্বৰে কৈছে সাধু সন্ত সকলে স্নান কৰিলে

আপোনাৰ পাপ মোচন হব। এই বাক্যৰ পিছতে দেবী দুই জনা অন্তৰ্ধান হৈছে। ভকত সকলে দেখি শোধাত আদ্যোপান্ত বিবৰণ জনাইছে। গঙ্গা স্নান শেষ হলত চৈতন্য আতৈ ঠাকুৰ আতা প্ৰভৃতি কেতবোৰ ভকত ঘূৰি আহিছে, কেতবোৰ সহিতে ক্ষেত্ৰ স্থানলৈ গৈছে।

বীণ-বৰাগী।

(৩)

আগতে সন্ধিয়া, দীঘল বাতি,
বাটৰ পৰা নাই ওৰ।
বিশ্ৰাম বিচাৰি গছৰ তলত
বহিল বৰাগী মোৰ।
দিনৰ পিছত সন্ধিয়া আহিছে,
খণ্ডিছে ভাগৰ দুখ।
পৰিছে পাছত, আছেও আগত
যুগৰ উপৰি যুগ।
বাটৰ আগত বাট বাঢ়ি যায়,
খন্তেক জিৰণি আহে।
খন্তেকতে মোৰ অনন্ত সুখৰ
সোণালি সপোন হাঁহে।
সুলকিছে লাহে সংসাৰৰ বান্ধ
মুকলিছে মন মোৰ
মুকলি আকাশ মুকলি, মুকলি
প্ৰকৃতি আইৰ মুৰ।
দিয়াঁহে মুকলি কৰি মোৰ প্ৰাণ,
দিয়াঁ দেবি দিয়াঁ দিয়াঁ।

দিয়া দিব্য চক্ষু, বিমল জেউতি,
দেখি উধাবোক হিয়া।
সুখৰ সঙ্গীত গোৱাঁ দেৱি গোৱাঁ,
জগত নিচুক হোক।
দুখ দ্বন্দ্ব শোক পাহৰি কোঢ়াল,
শান্তিত বুৰোক লোক।
দেখিছোঁ পৃথিবী স্বৰ্গতো অধিক,
মানুহৰ নিজাপি ঘৰ।
মানুহেই দেৱ ইহ জগতৰ
মানুহেই পৰাৎপৰ।
মানুহৰ প্ৰীতি সাধিবলৈ চোৱাঁ
বিশ্ব জগৎ কল্পনা।
আল ধৰিবলৈ সহস্ৰ প্ৰদীপ—
আৰতিৰ ধূপ ধুনা।
ফল ফুল জল চন্দন ভূষণ,
মলয়াৰ শীতলী বা।
মানুহ সন্তোষ হক বুলি চোৱাঁ
আছে যত লাগে যিবা।
হাঁহিছে মানুহে, কান্দিছে মানুহে,
পাতিছে মানুহে প্ৰেম।
ধূলিতে উদয়, ধূলিতে বিলয়,
ধূলিও স্বৰ্গীয় হেম।

শ্ৰীচন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালা।

কৃপাবৰ বৰুৱাৰ সামৰণি

PREFACE

Countrymen & Patriots :—

Every true and genuine patriot ought to hail with delight the advent of a linguistic-economist poet of transcendental genius, who has appeared in the horizon of our benighted province like a meteor of shining brilliancy proclaming which were a message of faith and hope to those whose perverse nature persistently refuses to believe in the inherent greatness of the Assamese Nationality and its vast potentialities. Srijut Kripabar of Borborooah fame has been courting the Muses and like a lucky fellow that He is those amiable personages are evidently reciprocating and returning His advances with rapturous gusto as will appear from the following result of His labour and communion. These verses need no booming. They tell their own tale. They contain some of the loftiest flights of Asamese imagination to subtarranean regions which the Poets of the World—ancient and modern—have curiously enough hitherto left unexplored. They breathe a linguistic air quite of its own and express some sentiments and ideas at once grand and sublime. In the grace and purity of their diction, in their length and their look, in the elegant flow of their expression and the richness of their thoughts and ideas, in the comliness of their shape and size, well, these poems have hardly their fellows in the whole range of Assamese poesy. With this preface I have the honor to present to my coutrymen the following

verses. They are only to be read to be appreciated, enjoyed, remembered and relished to prepetuity and then for ever and ever by one and all concerned and their heirs, successors, administrators, executors, representatives and assigns.

Your humble servant,

Mister Bhuyanr Ghoror Pooli Kripabar Borborua.

ভাষাৰ গীতা।

ভাষা সুভাষা কৰ্ত্তব্যা কিমন্যৈঃ শাস্ত্ৰ বিস্তৰৈঃ !
যা স্বয়ং শ্ৰীইচিবী পদ্মনাভস্য মুখপদ্মাৎ বিনিসৃতা ॥
ভাষাৰ "ভবিষ্যত অপায় চিন্তাত বিভোৰ হৈছোঁ" মই।
"কলহ বুকত বান্ধি পক্ষ সমৰ্থিছ" তই ?
"দীৰ্ঘদৰ্শী সাহিত্য সেৱী" কৰোঁ অনুৰোধ।
"ক্ৰমবিকাশৰ নিয়ম" তোৰ নিচেই নাই বোধ ॥
(মই) নতুন কৰা নাই একো, সত্য পথে গৈছোঁ।
যুক্তিৰ "উপৰত" ভিৰ দি "শুদ্ধ মাতহে" কৈছোঁ।
(তোৰ) "সাত তৰপ চখুত কানি, কানীয়া গাওঁলীয়া" !
"শ্ৰীমুখৰ বাণী উলেই অসমীয়া বুলি কোৱা" ?
"আত্মম্ভৰীৰ অত্যাচাৰত মৰ্ম্মাহত মই।"
তোৰাসব মোৰ মতে "পুৰণি দস্যু" হয়।
"ব্যাকৰণ ব্যভিচাৰী, শুধনাবো শুধান।"
(তোৰ) "মাৰামাৰি হানাহানি কাটাকাটি" বাণ ॥
ক্ষ ৰক্ষ কক্ষ লক্ষ অক্ষৰ বুক্ষ অক্ষি
নেলেখি লিখ যথ বথ ? "তই মনুষ্য না পক্ষী ?"
"বহ-ঘৰা খোৱা' কাকতী তই "পেকক লাগি" খা।
"আত্মপক্ষ বজায়" ঢোলৰ ছাল "ফাৰি" খা।

(তই) "বে"দি কাম চলাই "দি"ক গোটেই "গন্টেই" দিছ।
"অহহ বন্ধো পেট্ৰিয়ট! দীৰ্ঘ নিশ্বাস কেলছ!"
"নাউমান ছলি" তইত হেৰ "ভিঠা" মাটি নাই।
"সাধা ছলি, ধান-উহোৱা-থালি, কুনি নাঞ্জানা" নাই ?
"ভাষাৰ মৌলিক বিচাৰ কৰি তথ্য উলেইছোঁ" মই।
"সৰস্বতী লাবণ্যময়ীৰ বৰ ছলি" হই ॥
উপাধি পাইছোঁ "অধল-গোবৰ-বিদ্যা-বলধং।"
"তিৰী কানীয়া" সকল (মোৰ) কেৰামতত তবধং।
"ধন্য ধন্য কলিকাল, ধন্য নৰতনু ভাল,
ধন্য ধন্য ভাৰস্ত ৰবিষ।"
"তিৰী কানীয়াৰ বাণী" ছাৰি, নতুন কৰি ভাষা গঢ়ি,
"অসমীয়া গোলা" লাভোক হবিষ ॥

ভূয়াঁৰ ঘৰৰ পোৱালি কৃপাবৰ বৰবৰুৱা।

পানিপথ।

[..]সুৰৰ আৰু দৌলত কাবুলপৰা আহিল। কিন্তু কেনেকৈ তেওঁলোকে [..]দাগ্ৰাম সিংহৰ ছাব-মোহৰ থকা চিঠি বাবৰৰ হাতত দিব পাৰিব তাৰ একো মীমাংসা কৰিব নোৱাৰিলে। দৌলতৰ প্ৰথম উৎকণ্ঠা আছিল গুলজান আৰু দ'ৰা ছোৱালী তুটীৰ বিষয়। তেওঁলোকে সেইবাবে প্ৰথমতে তেওঁলোক থকা [..]ভীল গাৱঁলৈ আহিল, যদি কিবা সংবাদ পায়। তেওঁলোকে সেই গাৱঁলৈ আহি [..]ভীলবোৰৰে সৈতে সাক্ষাৎ কৰিলে; আৰু যি ভীলৰ ঘৰত ফিৰোজাক এৰি [..]আহিছিল, সি নিজে আহি দৌলতৰ আগত ক'লে, যে ফিৰোজা বিবী এদিন ৰাতি [..]ৰ'লে গুচি গ'ল, সি একো কব নোৱাৰে; সিহঁতে বহুত অনুসন্ধান কৰিছে, কিন্তু একো খবৰ পোৱা নাই। কুতবৰ মনত বৰ দুখ হ'ল। তেওঁ দৌলতৰ আগত প্ৰকাশ কৰিলে যে ভীলহঁতে কিজানি কিবা কাৰণত ফিৰোজাক মাৰিলেহে। দৌলতে [..]

তেনে কৰিলে, সিহঁতে আমাক ইমান ভাল ব্যৱহাৰ নকৰি মাৰিব খুজিলে হেঁতেন। অসভ্য মানুহে মিছা কথা আৰু মিছা ব্যৱহাৰ নেজানে; সি সভ্যৰ হে সম্পত্তি। তেতিয়া দৌলতে ভীলহঁতক গুলজানহঁতৰ কথা সুধিলে—"কোনো মানুহ ফিৰোজাক বিচাৰি আহিছিল নে?" সিহঁতে ক'লে "এজন আহিছিল; কিন্তু ক'লৈ গ'ল, একো ঠিক নাই। তাৰ আগেয়েই ফিৰোজা নোহোৱা হৈছে।" দৌলতে একো মীমাংসা কৰিব নোৱাৰি, সকলোকে পাছ কৰি তেওঁৰ ভাগ্যৰ অনুসৰণ কৰিবলৈকে প্ৰস্তুত হ'ল।

দৌলতে বুজিলে, আচল ছাব-মোহৰ নোপোৱালৈকে কোনোমতে কাৰ্য্য উদ্ধাৰ নহ'ব। গতিকে তেওঁলোকে চিতোৰলৈ গৈ এবাৰ চেষ্টা কৰা আৱশ্যক; কাৰ্য্য সিদ্ধ হ'লে ভালেই, নহলে তেতিয়া আকৌ অন্য বিবেচনা কৰা যাব। এই বুলি তেওঁলোকে চিতোৰলৈ যাত্ৰা কৰিলে। তেওঁলোক যাওঁতে হিন্দুৰ সাজ পিন্ধি ৰাজপুতৰ নিচিনা হৈ গ'ল। কিন্তু টকা নহ'লে যে এনে কাম কোনোমতে সম্পাদিত হ'ব নোৱাৰে, তাক দৌলতে বেচ জানিছিল। তেওঁৰ হাতত বহুমূলীয়া হীৰাৰ আঙঠি দুটিমান আছিল; কুতৱৰ হাততো তেনে আঙঠি আছিল। তাকে তেওঁলোকে কোনোমতে বেচিলে; মাথোন যি দুটিত তেওঁলোকৰ নাম লেখা আছিল, তাক ৰাখিলে। প্ৰথমতে তেওঁলোকে কোনো উপায়কে যুক্তি-সঙ্গত বিবেচনা নকৰিলে; একোকে ভাবি নেপালে।

প্ৰথমতে তেওঁলোকে ভাবিলে, যাৰ হাতত ছাব-মোহৰাদি থাকে তাক টকা-কড়ি দি বশ কৰিব। কিন্তু যদি সি নেমানে, যদি বশ নহয়। ৰাজপুত জাতি। তাৰ পিছত ভাবিলে সেই ঠাইত যি মহৰী আদি থাকে সিহঁতকে যদি টকাৰে বশীভূত কৰিব পাৰি। তেওঁলোকে ভাবিলে চেষ্টা কৰা যাওক। প্ৰথমতে কুতৱ এদিন ডাঙৰ মহৰীজনৰ লগত বাটত চিনা-জনা হ'ল। কেতিয়াবা কেতিয়াবা তেওঁ মহৰীক মাতি আনি বহাত বহুৱাই অলপ জলপান-পাতিও খুৱালে। এনেকৈ মহৰীৰে সৈতে দৌলতৰো পৰিচয় হ'ল। দুই এদিনকৈ তেওঁৰ বন্ধু-বান্ধৱৰ লগতো পৰিচিত হ'ল। দৌলতে কথাটি কিন্তু প্ৰথমতে মহৰীৰ আগত ক'বলৈ সাহ নকৰিলে। মহৰীৰ এজন দুখীয়া দুষ্ট বন্ধু আছিল। তাক মাতি আনি টকা-কড়ি দি দৌলতে ক'লে যদি মহৰীৰ পৰা তেওঁ এখন বগা কাগজত মহাৰাণাৰ ছাব-মোহৰ আনি দিব পাৰে, তেন্তে তেওঁক আকৌ টকা দিব।

তাৰ এই বন্ধুজনে গৈ মহৰীক ক'লে, "বন্ধু, তুমি মোৰ এবিধ কাম কৰি [illegible] বুলি কোৱাঁচোন, তোমাক বহুত টকা দিম।" মহৰীয়ে ক'লে, "টকা [illegible] দিবা; কোৱাঁ বাৰু পাৰোঁ যদি এনেই কৰিম।" বন্ধুজনে ক'লে, "পাৰোঁ [illegible] নহয়, কৰিবই লাগিব।" মহৰীয়ে আকৌ ক'লে, "বাৰু কোৱাঁচোন।" তেতিয়া সেই বন্ধুজনে সকলো কথা ক'লে। কাৰ নিমিত্তে কাগজ লাগে [illegible]। মহৰীয়ে ক'লে, এনে কথা হ'ব নোৱাৰে। এনে প্ৰস্তাৱ মোৰ [illegible] অনাই তোমাৰ নহয় অন্যায়।" বন্ধুজনে আকৌ ক'লে "অন্যায় কি [illegible]? তুমি ইমান কষ্ট কৰি [illegible]। মোহৰ এটি মাৰি দিলাই বা। তাৰপৰা [illegible] বেছি একো অন্যায় নহয়। বহুত টকা পাবা, তুমি মাত্ৰি হোৱা। আৰু [illegible]লেও নহ'ব, বিশেষ মই কৈ আহিছোঁ, যে তোমাৰ হতুৱাই অনাম।" মহৰীয়ে ডাঠকৈ ক'লে, তুমি কৈ আহিলা, মোৰ কি হ'ল? ৰাজকাৰ্য্যত বন্ধুতাৰ [illegible]তিৰ নাথাকে। তুমি যদি আকৌ কেতিয়াবা এনে কথা কোৱা তেন্তে [illegible] মই তোমাৰ লগত সকলো কথাবাৰ্ত্তা বন্ধ কৰিম।" বন্ধুজনে ক'লে, "[illegible] কৰা কিয়? তোমাৰ ভালৰ নিমিত্তে হে কৈছোঁ। টকা পালাহেঁতেন।" "নেলাগে মোক তেনে টকা," মহৰীয়ে আৰু টানকৈ ক'লে। "ই টকাৰো কাম নহয়, বন্ধুতাৰো কাম নহয়। মই তোমাক ভালকৈ কৈছোঁ, এনে কথা [illegible] আৰু যদি কেতিয়াবা আহা, তেন্তে তোমাৰ বেয়া হ'ব।" বন্ধুৱে দেখিলে, তেওঁৰ মহৰী বন্ধু যেই সেই মানুহ নহয়। তেওঁ নিৰাশ হৈ গুচি গ'ল। যথাসময়ত কুতৱ আৰু দৌলতে এই সংবাদ পাই আকৌ বেছি নিৰাশ হ'ল।

কিন্তু তেতিয়াও তেওঁলোক সম্পূৰ্ণ নিৰুৎসাহ নহ'ল। ভাবিলে আৰু চেষ্টা কৰা যাওক। কেতিয়াবা হ'ব পাৰে। আগেয়ে যিজন বন্ধুৰ কথা হৈছিল সেইজনে মহৰীৰ ঘৈণীয়েকৰ সৰু ভনীয়েকক বিয়া কৰাইছে; দৌলতে এইবাৰ ভিতৰে ভিতৰে কিবা কৰিব পাৰিলে চালে। তেওঁ ভাল অলঙ্কাৰ দুডালিমান কিনি আনিলে; আৰু সেই বন্ধুজনক মাতি আনি ক'লে, "আপুনি এই অলঙ্কাৰ লৈ গৈ আপোনাৰ ঘৈণীয়েকক আমাৰ সেৱা জনাই দিব গৈ। তেওঁক সকলো কথা বুজাই ক'ব। আৰু বায়েকক যেন তেওঁ ভালকৈ ধৰে যাতে মহৰীয়ে বাকতত ছাব-মোহৰ দিয়ে। তেওঁ যদি প্ৰথমে অসম্মতো হয়, তিৰোতা মানুহ, আপুনি ভালকৈ ধৰিলে সম্মত হ'ব।" এই বুলি বন্ধুজনক বুজাই

টকা অলপ দি পঠিয়াই দিলে। মাজৰ কামবোৰ আনিবা সমাপতি হল। এদিন মহবীৰ বৈণীয়েকে বৰ ভূমিকা দি তেওঁৰ ভনীয়েক আৰু ভনীয়েকৰ গিৰীয়েকৰ বেয়া অবস্থা বৰ্ণনা কৰিলে; পাছে মহবীয়ে যে ভনীয়েকৰ গিৰীয়েকক বেয়াকৈ বুজিছে, তাকো উনুকিয়ালে; শেষত চকুলো মছি, কাকত এখনত মহাৰাণাৰ মোহৰ দিবলৈ কাকুতি কৰিলে; তাৰ যুক্তি—ভনীয়েকহঁতৰ তাৰ পৰা উপকাৰ হ'ব। মহবী অলপ বিৰক্ত হ'ল; তেওঁ বৈণীয়েকক সম্বোধন কৰি ক'লে, "তোমালোক তিৰোতা মানুহ, ভিতৰত থাকিব লাগে, ভিতৰতে থাকা। এইবোৰ কথা লৈ কোনে আন্দোলন কৰিবলৈ কৈছে? তোমাৰ ভনীয়েৰাৰ ভাল হ'ব বুলি ৰজাৰ ছাব-মোহৰ দিব পাৰিমনে? ইয়াৰ কি শাস্তি জানানে? ভনীয়েৰাৰ নিমিত্তে দুখ লাগিছে, টকা-কড়ি চাউল-পাত দি দুখ দুৰুচুৱা কিয়? তাত কোনে বাধা দিছে? এনেবোৰ কথা যেন আৰু কেতিয়াও তোমালোকৰপৰা নুশুনো।" মহবিয়নীৰ মাতিবলৈ আৰু মাতে নুকুলালে; তেওঁ মৌনব্ৰত অৱলম্বন কৰিলে। এই সংবাদো দৌলতে অচিৰে জানিব পাৰিলে। তেতিয়া তেওঁ ভাবিলে, এতিয়া উপায়?

দৌলত আৰু কুতব ইয়াতো ভগ্নোদ্যম নহল। তেওঁলোকে ভাবিলে আকৌ চোৱা যাওঁক। তেওঁলোকে ব'ত বহা লৈছিল, তাৰ সমুখতে এটি সৰু বাট। বেছি মানুহৰ সমাগম নাই। সেই বাটেদি মহবী দিনো ঘৰলৈ যায়। দৌলতে আৰু কুতবে ভাবিলে, এইবাৰ নিজে নিজেই চেষ্টা কৰি চোৱা যাওঁক। এই বুলি তেওঁলোকে এদিনা মহবীক তেওঁলোকৰ বহালৈ মাতি আনিলে; আগেয়ে নানা প্ৰকাৰ কথাবাৰ্ত্তা হ'ল। প্ৰথমতে দৌলত নাই। কুতবে কথাবাৰ্ত্তা শুধিলে, জলপান-তলপান দিলে। ঘৰৰ কথাবাৰ্ত্তা শুধিলে। এনেতে দৌলত বাহিৰৰপৰা ঘৰৰ ভিতৰলৈ আহিল আৰু তেওঁ মহবীৰ ফালে চকু ঘূৰাই ঘূৰাই চাবলৈ ধৰিলে। মহবীয়ে তেওঁ ৰহস্য কৰিছে বুলি ভাবি ক'লে, "হেৰি! আহক! আপোনালোকৰ ঘৰলৈ আহিলোঁ। আপুনি দেখোন দেখাকে নিদিয়ে।" দৌলতে খঙতে যেন বতা পৰি ক'লে, "ৰবি ভালকৈ দেখা দিম! আজি দিওঁ এসেকা ইয়াৰ!" এই বুলি তৰোৱাল এখন লৈ তেওঁ মহবীক কাটিবলৈ খেদি আহিল। মহবী অবাক! তেওঁ শিলৰ মূৰ্ত্তিৰ নিচিনা চাই ৰ'ল। কুতবে "কি হৈছে কি হৈছে" বুলি দৌলতৰ হাতত ধৰিলে। দৌলতে আখোৰ-পিখোৰ লগালে। কুতবে বহুত বুজাই

বুজাই যেন দৌলতক অলপ শান্ত কৰি শুধিলে, কি হৈছে। দৌলতে ক'লে, "এই কুকুৰে এখন কাকতত ৰাজাৰ ছাবটি দিব নোৱাৰিলে। তাক ইমান খাটিলোঁ, ইমান টকা দিব খুজিলোঁ; আজি আকৌ ইয়াত দাঁত চেলাই খাবলৈ আহিছে!" মহবীয়ে বুজিলে তেওঁৰ বন্ধুৱে কি কাৰণে কাকতত ছাব-মোহৰ খুজিছিল। তেওঁ উঠি যাব খুজিলে। দৌলতে আকৌ ক'লে, "নোৱাৰ যাব, আজি হে, নহ'লে মাৰিম।" মহবীয়ে খঙেৰে ক'লে, "কাক মাৰিবি? ৰাজপুতক কিহৰ ভয় দেখুৱাইছ।" দৌলতে আকৌ ক'লে, "তই ৰাজপুত, আমি কি?" তেতিয়া কুতবে ক'ল, "ডাঙৰীয়া, হাই নকৰিব। এই মানুহটি পাগলৰ নিচিনা। ই কেতিয়াবা অন্যায়ো কৰিব পাৰিব। কাকতখন খুজিছে এনে সাধাৰণ কথা এটিৰ নিমিত্তে হে। আপুনি দিবও পাৰে। টকা দুটা-মানো লাভ হয়।" মহবীয়ে আকৌ টানকৈ ক'লে, "ডাঙৰীয়া! আপোনাৰ নিচিনা ভদ্ৰলোকৰপৰা এনে কথা শুনিবলৈ আশা নকৰিছিলোঁ। মই ৰাজপুত জানিব। মোক টকা নেলাগে; কাকো ভয়ো নকৰোঁ। আপোনাৰ ইয়ালৈ আহি এনে অপমান পাম জানিলে, কেতিয়াও নাহিলোঁহেঁতেন।" কুতবে ক'লে, ডাঙৰীয়া, মই একো বেছি কোৱা নাই। কেৱল কথা এটি হে কৈছিলোঁ—আপোনাৰ অভিৰুচি। মইতো আপোনাক তেনে কৰিবলৈ কোৱা নাই। যাক কৰিব।" মহবী যাবলৈ উঠিল। দৌলতে আকৌ ক'লে, "এৰি নিদিওঁ। দিবিনে নিদিয় ক?" কুতবে তেতিয়া দৌলতক বলেৰে এফালীয়া কৰি মহবীক বাজত থলেহি। এই উদ্যমো একেবাৰে নিষ্ফল হোৱা দেখি দৌলত আৰু কুতব হতবুদ্ধি হ'ল।

পুৰণি যুগৰপৰা অধ্যৱসায় বুলি এবিধ বস্তু আছে শুনিছোঁ, সেই বীৰৰ সহায়েৰে সকলো কামকে সম্পন্ন কৰিব পাৰি। ইতিহাসে কয়—স্কট্‌লণ্ড্‌দেশৰ ৰবৰ্ট ব্ৰুচ নামেৰে এজন ৰজাই আন বীৰৰ সহায়েৰে নোৱাৰি, এই বীৰৰ সহায় লৈ শত্ৰু জিনিলে। দৌলত আৰু কুতবেও এখেতৰ "চৰণতে শৰণ মাগিলে।" আমি তলত দৌলত আৰু কুতবে কি কি কৰিলে তাক কম, আৰু আচল কথাটি কম।

মহবীয়ে যি ঠাইত কাম কৰে তাৰপৰা তেওঁৰ ঘৰলৈ দুই ক্ৰোশ মান হ'ব। চহৰৰ বাহিৰত তেওঁৰ ঘৰ। যি বাটেৰে যাব লাগে সেই বাটৰ দুয়ো

পিনে ঘন চাপৰ বন—বিৰণা, কঁহুৱা, উলু,। মহৰী সদায় এই ... ঘোৰা এটিত উঠি ঘৰৰপৰা অহা যোৱা কৰে। কেতিয়াবা কেতিয়াবা ... দৌৰাবলৈ নিয়ে। এদিন তেওঁ এনেকৈ ঘোৰা দৌৰাই ঘৰলৈ যাবলৈ ... দেখিলে আলিৰ ওচৰৰ বনৰ মাজৰপৰা এজন মানুহ ওলাই তেওঁৰ ঘোৰা-টিৰ আগেদিয়েই দৌৰ মাৰিলে। এনেতে তেওঁৰ ঘোৰাটি আহি সেই মানুহজনৰ ওপৰতে পৰিল। মানুহজন আলিৰ দাঁতিত বাগৰি পৰিল। মানুহ এজন ... দেখি মহৰীয়ে ঘোৰাটি ৰখাই মানুহজনৰ ওচৰলৈ আহিল—দেখিলে মানুহজনৰ ভৰিৰ কলাফুলত ঘোৰাৰ টাৰ লাগি তেজ ওলাইছে। তেওঁ তেওঁক লৰচৰ ... চাই দেখিলে,—তেওঁক যি বাটত দেহাত জলপান আদি খুৱাইছিল এই সেই ভদ্ৰলোক জন, কুতব। তেওঁ বৰ আচৰিত হ'ল। কুতবে মহৰীৰ আগত তেওঁৰ যি নাম কৈছিল সেই নাম ধৰি মহৰীয়ে মাতিলে, মাত নাই। মহৰীয়ে নাকত হাত দি চালে নিশ্বাস নাই। আনকৈ পৰীক্ষা কৰি চালে, জীৱনৰ চিন্ অলপো নাই। তেওঁ কি কৰিব কি নকৰিব একেকে ভাবি পোৱা নাই, এনেতে পাছপিনৰপৰা আহি বৰ টানকৈ কোনোবাই তেওঁৰ হাতত ধৰিলে। উভতি চাই দেখিলে সিদিনা যে তেওঁক বৰ দাবি দিছিল, কাকতত মহাৰাণাৰ ছাব-মোহৰ দিবিয়াৰ নিমিত্তে মাৰিব খুজিছিল, সেই মানুহজনেই দৃঢ় মুঠিৰে তেওঁৰ হাতত ধৰিছে। মহৰীৰ মনত ভয়ো লাগিল, আৰু কিনা এটা ভাব উপস্থিত হ'ল। তেওঁৰ সকলো শৰীৰ ঘামি উঠিল। মহৰীয়ে কিবা কোৱাৰ আগেয়ে দৌলতে সুধিলে ক'লে, "তই মোৰ বন্ধুক মাৰি ক'লৈ যাব খুজিছ? বল মহাৰাণাৰ ওচৰলৈ।" মহৰীয়ে কব খুজিলে যে তেওঁৰ একো দোষ নাই; কিন্তু ভয়ত তেওঁৰ কথা নোলাল। "মো—মো" কৰি থাকোঁতে দৌলতে আকৌ ক'লে "মো—মো—কৰিলে কি হ'ব। সিদিনাৰ প্ৰতিহিংসাৰ বাবে বন্ধুক মাৰিলি। এনে নহব। কাকত নিদিয়াৰ ভাল মেকা দিম এতিয়া বল।" মহৰীয়ে আকৌ কবলৈ ধৰিলে "নাই। মই একো কৰা নাই।" দৌলতে আকৌ গৰ্জ্জন কৰি ক'লে, "ক তেন্তে যদি তোক ৰজাৰ আগত নি দিব নেলাগে তেন্তে সেই কাকতখন কৰি দিবি। তেনেহলে এই লাছ এতিয়াই পেলাই দিম।" দৌলতে বৰ বলেৰে চকুৰ পাক দি মানুহ নোহোৱা ঠাইত বনৰ মাজত তেওঁক ধৰিছিল দেখি মহৰীৰ বৰ ভয় হৈছিল; তেওঁ দেখিলে এটি নৰহত্যা অপৰাধো দৌলতে তেওঁৰ গাত গাৰি

...। সেইদেখি তেওঁ ক'লে, "দিম।" দৌলতে ক'লে "দিম বুলিলেই নহয়। ... কাকতত দস্তখত দে। ইয়াতে মই লিখিম যে তই মানুহ এটি মাৰিছ, আৰু ... ছাব-মোহৰ দি কাকত দিব খুজিছ। যদি কালিলৈ সেই কাকত নেপাওঁ, ...ক দাখিল কৰিম। তেতিয়া তোৰ প্ৰাণ দণ্ড হব; লৰা তিৰোতাবো ...নাশ। দস্তখত দে।" মহৰীয়ে দস্তখতটি দিলে। তেতিয়া দৌলতে তেওঁক এৰি দিলে। বুকুৰ কপনি আৰু শৰীৰৰ অৱশতা লৈ মহৰী ঘৰমুৱা হৈ ঘোৰা দৌৰাই দিলে।

আমাৰ গণ্ডাচান।

...আগৰ ডোখৰ বহুত কথা। বছৰ চেৰেকৰ আগেয়ে এফ, এ, ফেইল কৰি কলিকতাৰপৰা ঘৰ-মুৱা হলোঁ। ঘৰত বৃদ্ধা মাতা আৰু যৎকিঞ্চিৎ ...অস্থাৱৰ সম্পত্তি। মই এণ্ট্ৰেন্স পাছ কৰাৰপৰা বুঢ়ীৰ গাত গোসাঁই নাই। কোনো মতে মোক ডোল এডালেৰে মাঙ্গ্ৰি থৈ যাব পাৰিলেই হেনে বুঢ়ীৰ সুখ। গাৱঁৰ ওচৰচুবুৰীয়া তিৰোতাবোৰে গা তুলি দিছে "আই তোমাৰ বোপাই হেন-টেন পাছ কৰিছে যেতিয়া তোমাৰ কিহৰ চিন্তা? কালি পৰহিই মুন্সিফ্ হয় হে। তোমাৰ বোপাৰ ভাত দহজনে খাই ওৰ পেলাব নোৱাৰিব। সোনকালে বিয়াখন পাতক আই"। এনেবোৰ কথা আইবো ওত নাইকিয়া হৈছে, কাহানি মোৰ বিয়াখন হয়। এইবাৰ বুঢ়ী "নাছোৰ বান্দা"। গুৰু-ঘৰত সুদটো দোৱাই মোৰ হাড় কেডাল শুচি কৰি যেনে তেনে মই বিয়া কৰাবই লাগে কিন্তু বঙ্কিমৰ দুৰ্গেশনন্দিনীত আৰু কেনভৰ মিষ্টিজত মজা পোৱা মোৰ দৰে এজন উঠন ডেকাৰ এজনী দুগ্ধকণ্ঠ ছোৱালীৰ লগত বিয়া কিমান হাঁহি উঠা আৰু at the same time দুখ লগা কথা মোৰ দৰে নতুন প্ৰেমিক কোনবা আছে যদি ভাবি চাব। ভৱিষ্যত যি হয় হব, বৰ্ত্তমান, আইক "হাড় শুচি" কৰা বিষয়ত সন্মতি দিলোঁ। কিন্তু আপোনালোকে কোনেও নাভাবিব যে মোৰ উদ্দেশ্য হাড় শুচি। প্ৰথমত, মাতৃৰ উৎপীড়নৰ পৰা দিন দিয়েকলৈ অব্যাহতি পোৱা; দ্বিতীয়ত, আমাৰ হাতীশাৰী সত্ৰৰ

নতুন অধিকাৰৰ লগত প্ৰণয় কৰি অহা। আগৰ জন অধিকাৰ থাকোঁতেই এবাৰ এখেতক দেখিছিলোঁ। প্ৰথম দৰ্শনৰ দিনাই এখেতৰ লগত মোৰ পৰম বন্ধুতা হয়। তাৰ কাৰণ আছে। "ৰত্নে ৰত্ন চিনে, মাণিকে মাণিক" প্ৰথম দিনাই দুয়ো দুইৰো বেচ্চকৈ চিনাকি ললোঁ। মোৰ গুণ নিজে কোৱা বেয়া, কিন্তু—অশেষ; তাৰ ভিতৰত ১নং এটা—[illegible] মিছা কথা মাতি কৈ কৌশলেকৈ লোকৰ মন মোহিব পৰা; ২নং—[illegible] মানুহৰ "মোচাহেবী" অৰ্থাৎ "খোচামোদ" কৰা; ৩নং—পৰৰ ওপৰত থাই ভটীয়া পানীত যাব পৰা; ইত্যাদি। কলিকতাত এইখন কৰিয়েই দুই তিনি বছৰ কটাই দি আহিলোঁ। এনে স্থলত আসামৰ গাৱঁলীয়া উদাসীন সত্ৰৰ চাৰি বেৰৰ মাজত থকা অশিক্ষিত উচ্ছৃঙ্খল স্বভাৱৰ ডেকা গোসাঁই ধৰা এনেক মজোৱাটো মোৰ পক্ষে একো কথাই নহয়।

এইবোৰ ভাবি চিন্তি দৈৱজ্ঞ বাপুৱে চাইচিন্তি দিয়া শুভ তিথিত গুৰুৰ হাড় শুচি কৰিবলৈ আমুকা ওলালোঁ। যথাসময়ত সত্ৰ পাই গোসাঁইক দেখা কৰাত দুইয়ো পৰম সন্তোষ পোৱা হল। মই তো মইয়েই, প্ৰভুৰ কথা নো কি কম। তাহানি পঞ্চতন্ত্ৰত পণ্ডিতে পঢ়াইছিল "যৌৱনং ধন সম্পত্তিঃ প্ৰভুত্বমবিবেকতা। একৈকমপ্যনৰ্থায় কিমু তত্ৰ চতুষ্টয়ম॥" অৰ্থাৎ ভৰপূৰ ডেকা বয়স, ধন সম্পত্তি, প্ৰভুত্ব আৰু অবিবেকতা ইহঁতৰ একোটাকে নেৰা বুলিলে চাৰি চাপৰ বায়, তাতে আকৌ চাৰিওটা লগ লাগিলে লেখ-জোখেই নাইকিয়া হয়।

প্ৰভুৰ গাত চাৰিওটি পূৰ্ণমাত্ৰাৰে বিদ্যমান। হাতীবাৰী সত্ৰৰ বিদ্যুতিৰ কথা নো কোনে নাজানে? চাৰি হাটিৰ উদাসীন ভকত যাৰ তাবেদাৰ। বিদ্যাৰ পক্ষত—পানীন্দ্ৰনাথ গগৈৰ মাজছোৱা শেহ কৰি শেহ হোৱা ধৰোঁতেই আৰু সন্ধ্যা পূজা "ওৱাসাঙ্গ" নৌ হওঁতেই যি অধিকাৰৰ গাদি প্ৰাপ্তি ইয়াৰ ওপৰতো কোনোবাই কৰ খোজে নে কি যে ওপৰৰ চাৰিওটি বিভূতিৰ যোল কলা প্ৰভুৰ গাত নাই? যি কয় সি নজনা।

সত্ৰ পাবৰ কিৰিকা দিনাই গুৱাপাণ এশৰাই, পাতৰ চুৰিয়া এখন, গুণাৰটা খনিয়া এখন, গছ দিয়া গামোছা এখন আৰু ৰূপ কুৰি টকা দি প্ৰভুৰ আগত আঠু লৈ হাড় শুচি কৰিলোঁ।

হুপৰীয়া হাড় কেডাল শুচি কৰি গুৰুৰ প্ৰসাদ ভোজন কৰা হল। মোৰ নিৰ্দ্দিষ্ট বহাতে আবেলি চাৰি বজালৈকে বিশ্ৰাম কৰি চাৰি বজাৰ পিছত অলপ চাহ জলপান খাই গৱাকীৰ ওচৰলৈ গলোঁ। গৱাকী অৰ্থাৎ অধিকাৰ এই সময়ত নব্য ধৰণে সজোৱা এটি বৈঠকখানাত বহে। মই যি সময়ত গৱাকীৰ ওচৰলৈ গৈছিলোঁ সেই সময়ত তেওঁৰ ওচৰত দুজন পাচনী লৰাত বাজে আন কোনো নাছিল। মই যোৱা দেখি গৱাকীৰ [illegible] ইঙ্গিত পাইয়ে নেকি পাচনী লৰা দুটি একলীয়া হৈ গুচিগল; কাৰণ, সেইবেলে দিনত মোক লৰণ দিছে, এতিয়া নাম কথা শিকাব। পাঠক ডাঙৰীয়া, আপোনাৰ মোৰ ভিতৰত হে হওক, আন কাৰো আগত নকব;—সে পাইয়েই অলপ বাহিৰা কথা বাৰ্ত্তাৰ পাছত মইহে গৱাকীক নাম কথা শিকাবলৈ ধৰিলোঁ। কলিকতা চহৰৰ সংক্ষেপ বৰ্ণনা, থিয়েটৰৰ বৰ্ণনা আৰু তাৰ অভিনেত্ৰীসকলৰ ৰূপ গুণৰ প্ৰশংসা কৰি প্ৰভুৰ মন ৰসাপ্লুত আৰু বাক্য গদগদ কৰি দিলোঁ। তাৰ পাছত সন্ধ্যা হলত প্ৰভুক দুটকা মানৰ জোখৰ মদনানন্দ মোদক দি তাৰ ব্যৱহাৰ আৰু গুণ কৈ দি বহালৈ আহিলোঁ।

কিৰিকা দিনা দুপৰীয়া খাইবৈ প্ৰভুৰ ওচৰত বিদায় মাগিবলৈ গলোঁ। কিন্তু তেওঁ আমাক দেখিয়েই আজ্ঞা কৰিলে যোলে সত্ৰৰ ধন-বিত উৎপন্ন আদিৰ বহুত গোলমাল, ছমাহ মান থাকি মই সেইবোৰ ঠিক-ঠাক কৈ দিব লাগে। বৰ্ত্তমান এমাহ মানৰ ভিতৰতে প্ৰভুৱে চলাজনা আধিকাৰৰ অস্থি লগাবলৈ যাবলৈ যাব। মই এজন বহুদৰ্শী পুৰুষ; মোৰ সাহায্য কোনো মতেই এই বিষয়ত প্ৰভুৱে এৰিব নোৱাৰে। কি কৰিম, গুৰুৰ অলঙ্ঘনীয় বাক্য। বহুত ভাবি চিন্তি প্ৰভুৰ কথাতেই সন্মতি দিবলৈ বাধ্য হলোঁ। এই থিনিতে চমুকৈ কওঁ, এই এমাহে প্ৰভুক ভটীয়াই ।বৰ জোখাবে শিকাই বুজাই ললোঁ আৰু প্ৰভুৱেও শিকি বুজি পাকৈত হৈ ললে। সত্ৰত থকা মাহেকৰ ভিতৰত বিলাতী এচেন্স, কমাল, বিলাতী পাৰ-গঢলা আৰু বঙ্গালী মদনানন্দ মোদকৰ ব্যৱহাৰত প্ৰভুজগন্নাথ এজন প্ৰবীণ ওস্তাদ হৈ উঠিল।

যথাসময়ত কিছুমান ভাল ভাল ডেকা ভকত আৰু ভালকৈ এগাল সত্ৰৰ টকা (প্ৰাইভ। নেপথ্যে—দুখীয়া অসমীয়া ৰাইজক ডাঁৰি-মুৰি সাত পুৰুষৰপৰা খেটোৱা টকা) লৈ হাতীবাৰী সত্ৰৰ অধিকাৰে এই আনুকাৰে গৈতে গঙ্গাস্নান

কৰিবলৈ জলযাত্ৰা কৰিলে। তাঁহাঁতৰ বাওঁতে আসামত এনেকুৱা এখন নগৰ নাই য'ত আমাৰ সত্ৰৰ প্ৰকোপ দেখুৱা নাই। প্ৰত্যেক চহৰতে প্ৰভুৰ শিষ্য আছেই। সেইসকলৰপৰাও কিছু টকা সংগ্ৰহ কৰা হল। বাটে বাটে বৈবৈ এই দৰে বাওঁতে গঙ্গা পোৱাত আমাৰ তিনি মাহ লাগিল। যাত্ৰাৰ দিনৰ পৰা প্ৰায় ৯১ দিনৰ পিছত কলিকতাৰ অলপ ভাটীতে মোৰ পৰামৰ্শ মতে আমাৰ ধকা হল। হুজুগপ্ৰিয় বঙ্গালী জাতি। আসামৰপৰা এজন ধনী "মোহান্ত" কলিকাতালৈ অহা বুলি শুনি গঙ্গাৰ পাৰ লোকে-লোকাৰণ্য হল। বাতি পুৱাৰেপৰা মানুহনিলৈকে কেৱল গোঁসাই চোৱা মানুহ। কিছুমানে প্ৰভুৰ পোছাক, বিলাস আৰু আৰাম দেখি হাঁ কৰি গল; কিছুমানে বা "এই নাকি আসামেৰ গৃহত্যাগী মোহান্ত" এই বুলি নাক কোঁচাই গল। আমাৰ হলে তালৈ ভ্ৰূক্ষেপ নাই। প্ৰভুক কেনেকৈ কলিকতা চহৰখন আৰু তাৰ চাব লগীয়া বস্তবোৰ দেখুৱাওঁ এইয়ে মোৰ থাউতি হল। প্ৰথম চাৰি দিন মান মোটৰ গাড়ী কেৰেয়াকৈ লৈ প্ৰভুক কলিকতাৰ যাদুঘৰ, চিৰিয়াখানা, ইডেন গাৰ্ডেন, হাইকোৰ্ট, কিল্লা আদি ঠাইবোৰ দেখুৱালোঁ। তাৰ পিছে ৫ নিশা কোনেও নজনাকৈ ষ্টাৰ, ক্লাচিক, মিনাৰ্ভা থিয়েটৰৰ কেটামান ভাল ভাল নাটলৈ নিলোঁ। সেই নাট চাই প্ৰভুৰ মন উত্ৰাৱল হল; বিশেষকৈ জনীদিয়েক অভিনেত্ৰীৰ প্ৰতি প্ৰভুৰ বিশেষ কৃপাকটাক্ষ হল। প্ৰভুৰ বিশেষ আজ্ঞাত অৱশেষত এজনী এজনীকৈ কেইবাজনীৰ লগতো প্ৰভুৰ পৰিচয় হল। অকল পৰিচয় নহয়; তাইহঁতেও প্ৰভুৰ বুদ্ধিৰ চিনাকি পাই "মোটা চিকাৰ" বুলি ভাবি প্ৰভুক একেবাৰে পাৰি বহিল। আৰু শেহত এনে হল যে মোৰো "গোচাহেৰী" যায় যায়। বাগিয়াল বস্তৰ খাই মাইকীয়ে প্ৰভুৱে ধৰিলে। আৰু প্ৰভুৰ শয়ন-মন্দিৰত নিতৌ একোটা হুইস্কীৰ বোতল আৰু আধাডজন চোঁডা-পানী আৰু আধসেৰ মান মটন-চপ লগা হল। সহচৰ আৰু সহচৰীৰ ভিতৰত মই আৰু বিখ্যাত অভিনেত্ৰী শ্ৰীমতী কুৰঙ্গিনী দাসী। এইদৰে কলিকতাৰ ওচৰত পোন্ধৰ দিন মান গঙ্গা তীৰ্থ কৰাত দেখা গল যে, প্ৰভুৰ গাত মুখত ক্ষত ৰোগে ধৰিলে। তেতিয়া প্ৰভুৰ অলপ চৈতন্য হল আৰু মোৰ বিশেষ অনুৰোধত নিজৰ অনিচ্ছা স্বত্বেও কুৰঙ্গিনীক নগদ ৰূপ এহেজাৰেৰে প্ৰভুৱে বিদায় দিলে। ইয়াৰ খিনি খাও হয় আৰু

প্ৰায় সাত আঠ হেজাৰ টকা উৰিল তথাপি লগৰ দুজন ডেকা ভকতত বাহিৰে আন কোনো ভকতে বা আন মানুহে কোনো কথা গম নেপালে। সকলো এই অমুকৰে বুদ্ধিৰপৰাহে। দিহওক প্ৰভুক কুৰঙ্গিনী দাসীয়ে এৰি দিলে হয় কিন্তু বাৰুণী দেবীয়ে নেৰিলে। হুইস্কীৰ মাত্ৰা বৰং দিনতকৈ অলপ বাঢ়িবলৈ হে ধৰিলে। এজন লৰা চাই আলধৰা আৰু মই দুয়ো প্ৰভুৰ সহচৰ। আন ভকতসকলৰ ওচৰত উলিয়াই দিয়া হল যে প্ৰভুৰ বসন্ত ৰোগ; গতিকে কলিকতা এৰি উজাই যাব লগা হল। প্ৰভুৰ ৰোগ, সেই সক আলধৰা আৰু মোত বাজে প্ৰভুৰ আৰাম নহয় মানে তৰ বাজে কোনো আহিব নোৱাৰে। ইপিনে ৰোগৰ যন্ত্ৰণাত প্ৰভুৰ গাৰ ভৰণি নাই। প্ৰভুৱে দুটি এটি "পেগ" খালে অলপ যন্ত্ৰণাৰ উপশম যেন পায়। গতিকে দিনে-ৰাতিয়ে পেগ আৰু পেগ। ইপিনে টকাৰ ফালে তলিউলি হব লগা হল। এই সময়তে ৰূপ হাজাৰচেৰেক হাত কৰিব নোৱাৰিলে শেহত বা কৰ টকা পাব যায় কোনে জানে। ইয়াকে ভাবি চিন্তি, এদিন প্ৰভু পেগৰ আলত অচেতন হৈ থাকোতেই এশ টকীয়া নোটৰ বৰ টোপোলা এটা ইফাল সিফাল কৰি নিজৰ ট্ৰাঙ্কত ভৰাই থলোঁ। ইপিনে প্ৰভুকো চিকিৎসাৰ ক্ৰটী কৰা নাছিলোঁ। পেগৰ লগে লগে "মলমৰ" টেমাও দুই ডজন মান খৰচ হোৱাৰ পাছত প্ৰভুৰ এক ৰকম আৰোগ্য হল। ইপিনে এনেতে তাগাদা আহিল যে কেৰেয়ালে অনা জলযান ওভোতাই দিব লাগে। গতিকে মাজ বটীয়াকৈয়ে চল্যাজনা প্ৰভুৰ অস্থি গঙ্গাত পেলাই তাৰপৰাই উভতি অহা হল। ঘুৰি আহোঁতে এটা বিশেষ কামৰ ছল কৰি কলিকতাত প্ৰভুৰ ওচৰত বিদায় ললোঁ। বৰ দুখেৰে প্ৰভুৱেও ৰূপ দুশ আৰু কাপোৰ এসাজেৰে মোক বিদায় দিলে।

যথাসময়ত প্ৰভু আহি নিজ সত্ৰ পাই গঙ্গাস্নান কৰি দুগুণ পবিত্ৰ হৈ আকৌ গদীত উঠিলহি। ব্যাধিয়ে কিন্তু এৰা নিদিলে। পূৰ্ব্বৰ মই দিয়া মদনানন্দ মোদকে আকৌ বাৰুণীৰ ঠাই অধিকাৰ কৰিলে। অৰ্থাৎ "মাছৰ আকালত মিৰিগা।"

ইপিনে মই। মোৰ কথা নো কি শুনিব। কলিকতা পাইযে এজন চিনাকী বন্ধুৰ ঘৰলৈ গলোঁ। তাত মোৰ ট্ৰাঙ্ক মেলি চাওঁ যে মোৰ লগত প্ৰভুৰ বিদায় দক্ষিণাত বাজেও স্বোপাৰ্জ্জিত আৰু তিনি হেজাৰ টকা! দেখাদেখিকৈ পোৱা

ৰূপ কেটকিকে কলিকতাও উবাই নগদ তিনি হেজাৰেৰে আহি ঘৰ সোমাইছোঁহি। পাপ কথা গোপনে নথাকে। ঘৰলৈ আহি শুনো সকলো মানুহে আমাৰ কাণ্ড অসপ-অচৰপ জানিছে। আচ্ছা জানক, কুচ পৰোৱা নাই। প্ৰমাণৰ অভাৱ। হাতীবাৰীৰ গোসাঁইৰ বিৰুদ্ধে কথা কবলৈ আমাৰত কাৰ দাঁত আছে?

সামৰণি।

এতিয়া আৰু গুৰুধৰৰ পিনে মুখকে নকৰোঁ। মাতৃৰ শুভ ইচ্ছা পূৰণ কৰি আজি তিনি বছৰে ঘৰ-গৃহস্থি কৰি আছোঁ। সমাজৰ ভয়ত নিয়মীয়া ধৰচৌ দি সেই তিনি হেজাৰ টকাকে নাৰি-চাৰি খাইছোঁ। এতিয়া টকা প্ৰায় ফুৰাল নবা এটিয়েও দেউতা বুলিব পৰা হওঁ হওঁ। এটি চাকৰিৰ যোগাৰত আছোঁ। অৱশ্যে মনচুপী নহয়। কিবা এটি পালেনো আপোনালোকে নেজানি থাকিবনে। সিদিনা আমাৰ ঘৰৰ ওচৰৰ পুহীৰ মাকে শইকীয়া চুবুৰীৰ কদমী বাইৰ আগত মোৰ গঙ্গা স্নানৰ কথা উলিয়াইছিল। সেই সময়ত মই বাৰীৰ দাপত। মোৰ ধপ কৰে কাণত পৰিল, কদমীয়ে পুহীৰ মাকক কৈছে "এ... তোৰ সেইবোৰ গভাৰ কথা। কোনোবাই কৰৰ দৰে বোলে সেই "... চোৰৰ গঙ্গা চান।"

শ্ৰীযশস্পতি শৰ্ম্মা।

গুটিদিয়েক চিন্তাৰ ঢৌ।

(১২)

এনেবিলাক চিন্তাৰ ঢৌৱে মোৰ মনত খৌকিবাখোকি লগাই থাকোঁতে মই নো জুলীয়া গুড় আৰু পনীয়া টেঙাদৈৰে লেটিয়াই কিমান খিনি কোমল চাউল খালোঁ তাক টলকিবকে নোৱাৰিলোঁ. কলৰ দোনাটিলৈ চাই পঠাওঁ যে সি আধখিনীয়া হল, পেটে ঠিহ্ ঠিহাবলৈ ধৰিলে। আজি মোৰ জীৱনৰ দিনবিলাকৰ ভিতৰৰ এটি নতুন দিন। মনে মনে প্ৰতিজ্ঞা কৰিলোঁ যে স্বদেশৰ কল্যানৰ অৰ্থে নিষ্ফল হলেও অহোপুৰুষাৰ্থ কৰিম। আৰ্য্য ঋষিবিলাকৰ অতি

সত্য ধৰ্ম্মক মানুহে যাতে বুজে তাৰেই চেষ্টা কৰিম আৰু সচা হিন্দুধৰ্ম্মৰ গৌৰৱ এই দেশত যাতে বাঢ়ে তাৰেই যত্ন কৰিম। এনেবিলাক চিন্তা কৰি থাকোঁতে কাষৰতে মাটিৰ টেকেলী এটাত পানী দেখা পাই আঁচুবলৈ উঠিলোঁ। বাৰিৰত মুখখনি ধুই আঁতাইছোঁ এনেতে বন্ধু দুজনে চৰিয়াত আঁচুই ভিতৰৰ পৰা ওলাই আহি মোক দেখা পাই খোৱা হল নে বুলি সুধিলে। মই ভং ভঙীয়াকৈ গোসাঁই ঈশ্বৰৰ কাণত যেন পৰে এনে ভাবেৰে কৈ পেলালোঁ যে দক্ষিণা দিনিয়াৰ খোৱাৰ কথা তেখেতসকলে কি সোধে, তেখেতসকলে সেৱা-জাননী ডাল দৰে দিছে দেখি ভাল খাবলৈ পাইছে আৰু ভাল দিহা মতে বহুৱা আৰু শুইবা হৈছে, মোৰ পিনে হলে দান চাই দক্ষিনা হৈছে। কলৰ দোনা এটাত জুলীয়া গুৰেৰে পনীয়া দৈৰে তিয়াই ভোকত তত্ নাপাই কোমল চাউলৰ খোৱা পেলাই আহিছোঁ। এই কথা শুনি বন্ধু এজনে লাহেকৈ মোক কলে যে গোসাঁই ঈশ্বৰে শুনিব, টানকৈ নকবা। মই কলোঁ যে মই শুনিবলৈ যে কৈছোঁ।

তাৰ পিছত বন্ধু দুজনেৰে সৈতে গোসাঁই ঈশ্বৰৰ ওচৰলৈ গৈ মাটিতে সেপেটা কাটি বহিলোঁ। গোসাঁই ঈশ্বৰে বংশানেৰে বন্ধু দুজনৰ ঘৰৰ কুশল বাৰ্ত্তা আদি তেওঁবিলাকৰে সৈতে নানা তৰহৰ সাংসাৰিক আলাপ কৰিবলৈ ধৰিলে। মোৰ ফালে পোনতে যি এবাৰ কেৰাহিকৈ চাইছিল তাৰ বাহিৰে মোক একোকে নুসুধিলে। প্ৰায় দুঘন্টা মান বোদ্‌বোদ্ কৰে বহি থাকোঁতে থাকোঁতে ভবি জিনৃজিনাবলৈ ধৰিলে, কেতিয়া আপদৰ হাত সাৰোঁ এনে ভাবনাত ছটফটাই আছিলোঁ। এনেতে বন্ধু দুজনে গোসাঁই ঈশ্বৰক বিদায় মাগিলে, গোসাঁই ঈশ্বৰে বিদায় সমিধান দিলে। তেখেত দুজন যাবলৈ উঠোঁতেই মইও লাহেকৈ মুৰটি দোঁৱাই উঠিলোঁ। এইখিনিতে প্ৰভু ঈশ্বৰে মোৰ ফালে চাই কলে যে মই যেন কালিলৈ এবাৰ প্ৰভু ঈশ্বৰক দেখা কৰাৰ কাৰণ আহোঁ। মই পোনতে আপত্তি কৰাত বন্ধু দুজনে কলে যে গোসাঁই ঈশ্বৰৰ কথা মানিব লাগে, তেওঁবিলাকো গোসাঁই ঈশ্বৰৰ অনুৰোধমতে কালিলৈ আকৌ আহিব, মইও যেন তেওঁলোকৰ লগতে আহোঁ। পিছে মই মনত ভাবিলোঁ যে কালিলৈ বাৰু কি ব্যৱহাৰ পাওঁ তাকো এবাৰ চাওঁ, এই ভাবি আহিবলৈ মান্তি হলোঁ।

পিছদিনা বন্ধু দুজনেৰে সৈতে আবেলি তিনি বজাৰ সময়ত আৰু বিনয় সান্ধটিকে পিন্ধি গোঁসাই ঈশ্বৰৰ ওচৰলৈ গলোঁ। গোঁসাই ঈশ্বৰে মোক এই দিনা দেখা পাই পোনতে সন্নিধান দি বহিবলৈ কৈ বন্ধু দুজনৰে সৈতে নানা তৰহৰ কথা-বতৰা পাতিবলৈ ধৰিলে, মোকো মাজে মাজে এবাৰ দুবাৰ কথা সুধিছিল। প্ৰায় দুঘন্টা মান সময়ৰ পাছত এজন খাটনিয়াৰে আমাক জলপান খাবলৈ আহ্বান কৰিলেহি, আমি তিনিওজনে গোঁসাই ঈশ্বৰৰ পৰা মেলানি মাগি জলপান খাবলৈ উঠি গলোঁ। এইখিনিতে কথা এফেৰি লিখিবলৈ থাকিল। আলধৰাজনে যেতিয়া জলপান খাবলৈ মাতিছিল মই আগৰ দিনৰ জলপান খোৱালৈ মনত কৰি বন্ধু দুজন উঠিবৰ বেলিকা কলোঁ যে মোৰ ভোক নাই, মই যাব নোখোজোঁ। কিন্তু গোঁসাই ঈশ্বৰে এই কথা শুনিবলৈ পাই মোক জল খাবলৈ যোৱাৰ কাৰণে বৰকৈ আগ্ৰহ কৰিলে। প্ৰভুৰ বাক্য নেপেলাই বন্ধু দুজনৰে সৈতে গলোঁ।

আজি আমি তিনিওজনকে একে ঠাইতে খাবলৈ দিছে আৰু আয়োজন একো কম হৈছি নাই। আগৰ দিনা বন্ধু দুজনৰ খোৱাৰ যেনে ব্যৱস্থা আছিল আজি তুলসীৰ লগত কলপটুৱাৰ মুক্তিলাভ হোৱাৰ দৰে মোৰো তেনে হল। চেওকটা আগলতি কলাপাতখনি ডাডি যেতিয়া জলপানৰ মুখ দেখা পালোঁ, "আজি দেখান বলো, হাহেঁ খল খলি," খুলেও হাতৰপৰা নেৰোৱা আমি দৈ গাখীৰেৰে সৈতে আজি জলপান টকালি পাৰি পাৰি খালোঁ। ধুনীয়া বানবাটীটিয়ে আৰু যেন খোজে হে, কিন্তু কেনেবাকৈ মনে মনে আলধৰা জনে মোক ৰাক্ষস বুলি গৰিহণা দিব এই ভাবি বানবাটীক নিষেধ কৰিলোঁ। জলপান খোৱা অন্ত হলত মুখ হাত ধুই তিনিওজন বন্ধু একেলগে প্ৰভু ঈশ্বৰৰ ঠাইলৈ গলোঁ। আগৰ দৰে ওচৰতে বহিলোঁহিক, এনেতে প্ৰভু ঈশ্বৰে মাত লগাই মোক সুধিলে যে "ভট্টাচাৰ্য্য, সকলোৱে নিকা কাপোৰ পিন্ধে, তোমাৰ কাপোৰ বৰ মৈলা।" এই কথাত মই ততালিকে টলকিলোঁ যে মোক কালি জয় মানুহ বুলি মৈলা কাপোৰৰ নিমিত্তে আলধৰা জনে চিনিব নোৱাৰি, যেনে মানুহ তেনে জলপান দিছিল যে, সেই কথাটিৰ দোষ কটাবৰ নিমিত্তে হে প্ৰভু ঈশ্বৰে এই ফেৰি টিপনি দিছে। মই মাত লগাই কলোঁ, "এই ঠাই মহাবৈষ্ণৱ সাধুৰ ঠাই, ইয়াত দুখী সুখী ধনী দৰিদ্ৰ সকলোৱেই সমান, সেইয়ে নহে এই ঠাইত

ধনি সাধু অসাধু, ডাঙৰ সৰু, মান অপমানৰ বাছ-বিচাৰ নাই তেনেহলে খুব দুটাতকৈও সৰু ভাবি অহঙ্কাৰক দমন কৰা পবিত্ৰ বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্মৰ মতৰ ঢৌ হয়। বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্মই সাৰ ধৰ্ম্ম, এই ধৰ্ম্মকেই পৃথিৱীৰ এটাই জাতিৰ মহাপুৰুষবিলাকেই ভগৱানৰ দ্বাৰা প্ৰেৰিত হৈ প্ৰচাৰ কৰিছে। মই কলোঁ। 'দেওয়ান হাফেজ নামে মুছলমান সাধুপুৰুষ এজনে কোৱা, বঙ্গলা ভাষালৈ ভৱলমা কৰা কিতাপ একনিত পঢ়া কথা এটি মোৰ মনত আছে যে, "মাটি হওয়াৰ আগে কেন মাটি হওনা ভবে"? ইয়াৰ সাৰ মৰ্ম্ম এই:—হে মানব তুমি মাটিৰেইপৰা উপজিছা অৰ্থাৎ তোমাৰ শৰীৰটি মাটিৰে গঢ়া, মৃত্যু হলে এই শৰীৰটি উলটি মাটিয়েই হব, তেনেহলে তোমাৰ শৰীৰটি মাটি হোৱাৰ আগেয়ে তুমি নিজক মাটিৰ তুল্য ভাবি মাটি নোহোৱা কিয়? অৰ্থাৎ অহঙ্কাৰক দমন কৰি সবাতকৈ সৰু নোহোৱা কিয়? এইয়েই বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্মৰ সাৰ মত; আৰু হিন্দু ধৰ্ম্মইও কয়, বৌদ্ধ ধৰ্ম্মইও কয়, খ্ৰীষ্টান ধৰ্ম্মইও কয় আৰু ইচলাম ধৰ্ম্মইও কয়। মই যে মৈলা কাপোৰ-কানি পিন্ধি আহিছোঁ সি মাটিত লেপেটা খাই থকিব লাগে দেখি।"

মোৰ কথাৰ উত্তৰ অন্ত হওঁতেই নহওঁতে প্ৰভু ঈশ্বৰৰ পিঠিফালৰ বেৰৰ দিশালৰপৰা মাত এটি লাগোৱা শুনিলোঁ যে "তোমাক প্ৰভু জগন্নাথৰ ওচৰত কথা ধৰা এখান পাৰি বহুৱাব লাগে নে কি?"

এই কথাষাৰি মোৰ কাণত পৰাৰ পিছত অলপ মান পৰ তবধ মাৰি থাকি উত্তৰ কাটিবলৈ মাত নলগাই থাকিব নোৱাৰিলোঁ। মই কলোঁ যে আন দেশৰ জমীদাৰ বা অসম দেশৰ কোনো বৰ গোঁসাই বা বুঢ়া গোঁহাই ডাঙৰীয়াৰে সাক্ষাৎ কৰিবলৈ মই অহা নাই, আমাৰ দেশৰ ধৰ্ম্মৰ গুৰু এজন পৰম সাধু গুৰুক দেখাৰ কাৰণে হে আহিছোঁ। এই ঠাইত সঁচা আৰু জ্ঞান যুক্তিৰ কথা কবলৈ সকলোৰে অধিকাৰ আছে জানি মই এতিয়া কিছু কথা কলে প্ৰভু ঈশ্বৰে আৰু সমজুৱাই যেন দোষ নধৰি ক্ষমা কৰে। এই কথাষাৰনিটি মাৰি মই কবলৈ ধৰিলোঁ। "সবাতকৈ নিজক যি সৰু কৰিব বা ভাবিব পাৰে সেইজনেই পৰম সাধু পৰম বৈষ্ণৱ। আৰু সেইজনেইহে আমাৰ সমাজৰ গুৰু বা নেতা। যদি গুৰু হৈ নিজক ডাঙৰ ভাবে তেনেহলে তেওঁৰ গাত অহঙ্কাৰ আহি ধৰে, সেই গতিকে তেওঁ মানুহৰ ভক্তিক

ওচৰলৈ টানি আনিব নোৱাৰি দূৰৈলৈ পলুৱায়। মই গোসাঁই ঈশ্বৰৰ ... বহিবলৈ বগা থড়া পোৱা নাই, কিন্তু কৰলৈ গলে গোটেইখিনি সনজুৰাকে ... গোসাঁই ঈশ্বৰে বগা থড়াত বহুৱাই নিজে মাটিত বহে তেনেহলে গোসাঁই ঈশ্বৰৰ কান্তি অতি অধিককৈ চৰিবহে, সুচুতে। গুৰুশিষ্যৰ সম্বন্ধ ... ভাবহে, গুৰুৱে শিষ্যক দাস ভাবে দেখাটো পবিত্ৰ বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্মৰ সাৰ মত নহয়। শিষ্য কৰা মানে ভগৱানৰ বিশুদ্ধ প্ৰেম-ৰূপ মিঠৈক আনক বিলোৱা। এই মিঠৈক যিসকলে গ্ৰহণ কৰে সেইসকলৰে সৈতে একেডালি প্ৰেমৰ ডোলেৰে বান্ধ খাই এটি সমবেত শক্তি বঢ়াই মানৱ সমাজত ভগৱানৰ মহিমা গৌৰৱ আৰু জ্ঞান প্ৰচাৰ কৰাই গুৰুৰ কাৰ্য্য। উপমা স্থলত দেখিবলৈ গলে শ্ৰীকৃষ্ণ আৰু অৰ্জ্জুনৰ যি সখিত্ব সম্বন্ধ গুৰুশিষ্যৰো সেই সম্বন্ধ। নৰ বিধ ভক্তিৰ ভিতৰৰ ওখ ভক্তি হৈছে সখিত্ব। আত্মা পৰমাত্মাৰ ভিতৰতো সখিত্ব সম্বন্ধ যেতিয়া হৈ উঠে সেইয়েই যোগৰ অতি ওখ সীমা। আত্মাই গোটেই-বিলাক মায়াৰ ঢাকনি গুচাই যেতিয়া এই ওখ অৱস্থাত উঠে তেতিয়া মই তুমি প্ৰভেদ নথাকি "সোঽহং" হৈ পৰে। অৰ্থাৎ নহয়েই তুমি মা তুমিয়েই মই। এইয়েই হৈছে ৰাধা কৃষ্ণৰ প্ৰেম। এই ৰাধাকৃষ্ণৰ প্ৰেমত আত্মা (ৰাধিকা) মতলীয়া হৈ পৰমাত্মা (কৃষ্ণ) যেতিয়া নেদেখাকৈ থাকিব নোৱৰা হয় তেতিয়া দুয়ো লগলাগি পৰে ; এনে লগলগাকেই যোগ বোলে।"

শ্ৰী কমলাকান্ত ভট্টাচাৰ্য্য।

সাৰ্থকতা।

পদুমৰ পাহি ফুটে যিটো পুখুৰীত, তাতেই সি জঁয় পৰি যায়।
হাঁহি উঠে সুধাকৰ যিধন নভত, ধীৰে ধীৰে তাতেই লুকায়।
তেনেকৈয়ে প্ৰভু মই তৱ কৰুণাৰ জনমিছোঁ অসীম ৰাজ্যত।
তোমাৰ প্ৰীতিৰ মাজে হওঁ যেন লীন ধীৰে ধীৰে জীৱন অন্তত।

শ্ৰী...।

নতুন অসমীয়া ভাষাৰ উৎপত্তি আৰু ক্ৰমবিকাশ

নমস্তস্মৈ নমস্তস্মৈ নমস্তস্মৈ নমো নমো।
যো বীৰঃ কুম্ভ চক্ৰাৎ তু কপিৰূপেন সম্ভূতঃ।

ডাক্তৰ বৰবৰুৱা।—হাসি দেখিছে হাৰ্টৰ একচন স্থান আছে। এই বাচ্চা হাঁচিৰৰ পূৰা হস্তৰ। জেদিন বোজ ফজিৰমে দুই আউন্স হাইড্ৰোক্লোৰাইড অৱ ভাষালীন আউৰ চাৰি আউন্স কেচ্‌টৰ অইল ইয়াক পিলাব লাগিব। তোমলোকে ভয় নাহি কৰিবে অৰুৰ নাচেগা। জোৰসে চাকা ঘুৰাও! ঘুৰাও!

গুৰু চৰিত।

পৰমেশ্বৰৰ সৃষ্টি কৌশলৰ মহিমাৰ পাৰ পোৱা টান। দিনে দিনে তেওঁ মহিমাৰ নতুন বিকাশ দেখুৱাব লাগিছে আৰু জগতত বহুতো ন ন ঘটনা ঘটাব লাগিছে।

ঈশ্বৰে জগতত লাগতিয়াল বস্তু সৃজন কৰিয়ে ক্ষান্ত থকা নাই; তেওঁ সদায় জগতৰ উন্নতি আৰু শান্ত মূৰ্ত্তি দেখিবলৈ আশা কৰে। কিন্তু প্ৰায় দেখা যায় যে কেতিয়াবা কেতিয়াবা একোখন দেশত ৰাষ্ট্ৰবিপ্লৱ, সমাজ বিপ্লৱ, আৰু ধৰ্ম্মবিপ্লৱ ইমান প্ৰবল হৈ পৰে যে সেই সময়ত এজনা অসাধাৰণ প্ৰতিভাশালী, ঐশ্বৰীক বলেৰে বলী লোকৰ আবিৰ্ভাৱ নহলে দেশত টিকাই টান হৈ পৰে। কিন্তু সকলো বিপ্লৱতকৈ ধৰ্ম্ম বিপ্লৱেই দেশৰ অশান্তিৰ মাই কাৰণ। কিয়নো ধৰ্ম্মই সকলোৰে মূল। গতিকে এনে সময়ত এজনা মহাপুৰুষৰ অভাৱ হৈ পৰে। আৰু এই অভাৱ দূৰ কৰিবলৈ জগতত একো একোজন মহাপুৰুষৰ আবিৰ্ভাৱ হয়। সেই আবিৰ্ভাৱ মূৰ্ত্তিকে হিন্দুৱে অৱতাৰ বোলে।

যেতিয়া মানৱজাতি নিজ কৰ্ম্ম-চাকত ঘূৰোঁতে ঘূৰোঁতে অহঙ্কাৰ আদি ৰিপু-বিলাকৰ বশ হৈ মহিমাময় ঈশ্বৰৰ কথা মনত আনিব নোৱাৰা হয়, ধৰ্ম্ম এৰি অধৰ্ম্মত প্ৰবৰ্ত্তিত হয় নাইবা ধৰ্ম্ম পাহৰি অধৰ্ম্মক আশ্ৰয় কৰে; জ্যোতিৰ্ম্ময় জ্ঞানৰ পোহৰ নাপাই ঘোৰ অজ্ঞান-আন্ধাৰৰ বাটেৰে খোজ কাঢ়িবলৈ ধৰে, এনেকি মানুহৰ মনৰপৰা দয়া, ধৰম, সৰলতা আদি সজ গুণবোৰ এটি এটিকৈ আঁতৰ হৈ হিংসা, কপটতা, স্বাৰ্থপৰতা, আদি বেয়া গুণেৰে হিয়া পূৰ হয়, তেতিয়া সেই ব্যক্তিগত হিয়াবিলাকৰ প্ৰত্যেকখনেই মৰুভূমিৰ বালিৰ নিচিনা হয়। সিবিলাকৰ সমাজে এখন মৰুভূমি ৰূপ ধাৰণ কৰে আৰু সেই সমাজক অধৰ্ম্মৰূপ তাপে পুৰি জলাকলা কৰিবলৈ ধৰে। কৰ্ম্মহীন সমাজ শ্মশানৰ নিচিনা; কিন্তু ধৰ্ম্মহীন সমাজ মৰুভূমিতকৈও অশান্তিৰে পূৰ্ণ, তাত তাপিতৰ তাপ, দুখীয়াৰ দুখ দূৰ কৰিবলৈ দয়া বা পুণ্যে পাবলৈ নাই। তাত সদায় অসুখ, সদায় অশান্তি।

কিন্তু পৰমেশ্বৰ কি দয়ালু, তেওঁ পতিতক সদায় পাপত পৰি থাকিব নিদি তাৰ উদ্ধাৰৰ কাৰণে উপায় বিহি ৰাখিছে। তেওঁ সেই কষ্টৰ মানুহবিলাকক সৎ বলেৰে বলী কৰিবলৈ আৰু কোমল কৰিবলৈ আৰু অসৎ সমাজক সৎ কৰিবলৈ কৌশল সাজি ৰাখিছে। যুগে যুগে ধৰ্ম্মৰ উদ্ধাৰ আৰু অধৰ্ম্মৰ পতন কৰিবলৈ এক দয়াময় পৰমেশ্বৰে ইহজগতৰ নানা ঠাইত নানাৰূপে নানা নাম ধৰি আবিৰ্ভাৱ হয়। বিশ্বনিয়ন্তাৰ এই অলঙ্ঘনীয় নিয়ম অনুসাৰে

প্ৰাকৃতিক শোভাৰে সুশোভিতা ইন্দ্ৰৰ অমৰাৱতীৰ নিচিনা আসাম দেশতো এদিন সত্য ধৰ্ম্মৰ ব্যভিচাৰ ঘটি মানুহৰ মনত পাপৰ ছায়া পৰিছিল। বৌদ্ধ, শাক্ত, পৌৰাণিক, বৈদিক আদি নানা মতৰ মতাৱলম্বীসকলে স্বমতৰ প্ৰাধান্য স্থাপন কৰিবৰ কাৰণে চাৰিওফালৰ পৰা ঠেলা দিয়াত ধৰ্ম্মৰ মূল তত্বই অন্ধকাৰ নিৰ্জ্জন পৰ্ব্বতৰ গুহাত আশ্ৰয় লৈছিল গৈ। নৰহত্যা আদি পাপবোৰে সমাজ কলুষিত কৰি আসামক অশান্তিৰ মৰুভূমিত পৰিণত কৰিছিল। যি সকল লোক ধৰ্ম্ম ৰক্ষাৰ ভাৰ লোৱাৰ কাৰণে পূজনীয় আছিল, তেওঁলোকে স্বাৰ্থপৰতাৰ নিমিত্তেই হওক নাইবা অকৰ্ম্মণ্যতাৰ কাৰণেই হওক সত্য পথৰ পৰিবৰ্ত্তে অসত্য আৰু অসৎ-পথৰ পথিক হৈ মানুহক মোক্ষ দুৱাৰপৰা আঁতৰাই পৰমেশ্বৰৰ ধৰ্ম্ম ৰাজ্যৰ বাহিৰে থৈছিল নি। তাতে আকৌ বিদেশী ৰাজশক্তি আৰু ধৰ্ম্ম শক্তিৰ উৎপীড়ন। এই ভীষণ বিপ্লৱ কেৱল আসামত নহয়, গোটেই ভাৰতত।

আগেয়ে কোৱা হৈছে যে পৰমপিতাই তেওঁৰ অবোধ সন্তানবিলাকৰ পাপ তাপ নিবাৰণ কৰিবলৈ বিশিষ্ট নিয়ম কৰি ৰাখিছে। সেই নিয়মানুসাৰে প্ৰায় ৪০০শ মান বছৰৰ আগেয়ে আসামত সেই দুৰ্দ্দিন দূৰ কৰিবলৈ আৰু ধৰ্ম্মৰ পবিত্ৰ শান্তিবাৰি বৰ্ষণ কৰি আসামক পবিত্ৰ কৰিবলৈ দয়াময়ৰ ইচ্ছা হল। ধৰ্ম্মৰ গ্লানি আৰু অধৰ্ম্মৰ অভ্যুত্থান দেখি আসামত সুখ-ৰবি উদয় কৰি অন্ধকাৰ নাশ কৰিবৰ ইচ্ছা হল। সেই কাৰণে দুখুনী আসামে মহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱক লাভ কৰিলে। এই সময়ৰ অলপ আগ পিছকৈ ৰামানন্দ, হৰিব্যাস শ্ৰীচৈতন্য আদি মহাপুৰুষসকল ভাৰতৰ নানা ঠাইত আবিৰ্ভাৱ হল।

যেতিয়া বৌদ্ধ ধৰ্ম্মৰ বলত বৈদিক ধৰ্ম্ম ক্ষীণ হৈ আহিল, তেতিয়া মানুহে অজ্ঞান-আন্ধাৰত পৰি বাটে ঘাটে পূজা কৰি ফুৰিবলৈ ধৰিলে। যেতিয়া মানুহে ভাল কি বস্তু ভালকৈ বুজিব নোৱাৰিছিল, যেতিয়া মানুহে প্ৰকৃত ধৰ্ম্মৰ অভাৱত অনন্ত ভৱসাগৰত উৰাদিহ নাপাইছিল, যেতিয়া মানুহৰ মন ব্যভিচাৰত কলঙ্কিত হৈছিল, তেতিয়া মহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱ আসামত জন্ম গ্ৰহণ কৰে।

প্ৰায় ১২ শতাব্দিৰ আগ ভাগত আসামৰ কোনো এক অংশত কমতেশ্বৰ নামে এজন ৰজাই ৰাজত্ব কৰিছিল। আৰু সেই সময়ত গৌৰেশ্বৰ নামে এজন ৰজাই বঙ্গদেশত ৰাজত্ব কৰে। পিছে কোনো কথাৰ কাৰণে উভয়

ৰজাৰ মাজত এখন যুদ্ধ হয়। পিছত যুদ্ধ সন্ধিৰূপে মীমাংসা হোৱাত বঙ্গদেশৰ ৰজাই আমাৰ ৰজাক সাতজন ব্ৰহ্মণ আৰু সাতজন কায়স্থ গোট উপহাৰ দিয়ে। সেই কায়স্থ কেইজনৰ মাজত চণ্ডীবৰ শঙ্কৰদেৱৰ আদি পুৰুষ আৰু ধৰ্ম্মশিখি মাধৱদেৱৰ আদিপুৰুষ আছিল। ৰজাই কেইজনোকক ভূমি বৃত্তি আদি দান দিয়ে। কিন্তু কিছুদিনৰ মূৰত চণ্ডীবৰ দিৰ ঠাইলৈ পলাই যায়। পিছে ৰজাই তেওঁক ধৰাই আনি বন্দীশালত থয়। সেই সময়ত ৰজাৰ সভাত নানা ঠাইৰ নানা পণ্ডিত আহি অনেক বিষয় লৈ আলোচনা কৰিছিল। এদিন এজন বিদেশীয়ে সৈতে তৰ্ক কৰিবলৈ পণ্ডিত নোহোৱাত চণ্ডীবৰক ৰজাই মুক্ত কৰি সেই পণ্ডিতেৰে সৈতে তৰ্কত লগাই দিলে। চণ্ডীবৰৰ দ্বাৰাই পণ্ডিত পৰাস্ত হোৱা দেখি ৰজাই সন্তোষ লৈ চণ্ডীবৰক শিৰোমণি ভূঞা উপাধি দি দেৱীদাস নাম দিয়ে। চণ্ডীবৰৰ পুত্ৰ ৰাজধৰ আৰু ৰাজধৰৰ পুত্ৰ সূৰ্য্যবৰ, সূৰ্য্যবৰৰ পুত্ৰ কুসুমবৰ, কুসুমবৰৰ পুত্ৰ শঙ্কৰদেৱ।

শ্ৰীহৰমোহন দাস।

ববৰুৱাৰ গাত চতৰ বিহু।

বোলোঁ ববৰুৱাৰ গাত আজি চতৰ বিহু লাগিছে, সেইদেখি তোমালোকে অলপ আঁতৰি থাকা; বিশেষকৈ ববৰুৱাৰ দ্বিতীয় অৱতাৰ ভাবাৰ পিতৃপুৰুষ হলধৰ চন্দ্ৰ, তৃতীয় অৱতাৰ হাথীচন্দ্ৰ, চতুৰ্থ অৱতাৰ তৰ্কচক্ৰ বিদ্যাৰ্ণৱ কাব্য-বিশাৰদোহহং—তোমালোক। বিহু গাত লাগিলে কি আৰু কেনে হয় তোমালোকে নিশ্চয় জানা; নাজানিলে আচৰিত কথা আৰু মই নিৰুপায়। সি যি হওক, অনা নজনাৰ ভাৰ তোমালোকৰ গাত। সি কওঁ যে আজি ববৰুৱাৰ গোটেইটো গ-ৰ নোমৰ গুৰিয়ে গুৰিয়ে বিহুৰ বতাহ সোমাই গাটো কিবাযোগেলে শিৰ্ শিৰাব লাগিছে। বতাহৰ লগত নিশ্চয় বিহুৰ ফাকুগুৰি মিহলি আছিল; নহলে, বসন্তৰ হলেও, অকল বতাহৰে ইমান প্ৰকোপ হোৱাটো টান। হলে কিজানি নপতিয়াবা, কিন্তু কওঁ যে ববৰুৱাৰ গা আজি সাতখন-আঠখন।

প্ৰথমতে ববৰুৱাৰ, চতৰ বিহুৰ নাচোনৰ এপাক নাচিবৰ মন গৈছে, কিন্তু সাহ নাই—"বুঢীয়া মানুহ কিনা।" আৰু কাৰণ হৈছে,

"মাছৰেহৰ সাৰ-গোবৰেৰে" বৰ্দ্ধিত কৰিত সেই হাকিম এজনৰ চকু, আনফালে সেই ভাবাবিদ্ গুৰুকীয়া গোবৈল্যৰ চকু, মাজতে বিদ্যাৰ্ণৱ পণ্ডিত পুঙ্গৱৰ চকু!!! এই ত্ৰিণয়নৰ অগণিত ববৰুৱা ভস্ম হবৰ পুৰা উপক্ৰম। আশাৰ ভিতৰত এই কেৱাই যে, দেশখন কামৰূপ, যত মদনেও ভস্ম হৈ বদনত তাঁহি লৈ আকৌ উঠি ভেকালি কৰিছিল।

নচাৰ বিপক্ষে আৰু এটা ডাঙৰ বিপদ এই যে, বিহুনাচৰ কেকেৰা একুৰা কেনেৰাকৈ উল্লিখিত সকলৰ কচিৰ এৰাগাথীৰত পৰিব লাগিলে সি ততালিকে হুকচি কাটিব, আৰু কাটিলেই সৰ্ব্বনাশ! কাটিলেই ধুম আয়াজ! বোলোঁ কেনে কৰা যায় কি? মাজতে বছেৰেকৰ বিহুটো আনো নকৰা বুলৈ দিলে কিবা ভাল কাম হব? সেইদেখি কৃষ্ণক চিন্তি এই বাৰলৈ নানাচি বিহুৰ মান বংৰেনালিকে কৰি মনটো তাপৰা যাওক বুলিছোঁ।—যি থাকে কপালত।

আমাৰ দেশত বিহুত হেনো হাঁহ-কণী যুজায়। কিন্তু সেইটো কৰিবলৈ গলে ববৰুৱাক কিজানি তোমালোকে চহাকে বোলা যা? সেইদেখি নিৰুপায় হৈ আচল কণী নযুজাই নকল কিবাকিবিকে যুজোৱা যাব নে? ধৰা যদি হাতীক হাথীৰে, ৰথাক ৰাথাৰে, মৰাক মাৰাৰে, চকুক চখুৰে, গুকানক গুপানেৰে, ওপৰক উপৰেৰে, তৰাক তাৰাৰে, নে কিক নাকিৰে, নোখোজক খুজেৰে, সোমালক শুমালেৰে আৰু ইত্যাদিক ইত্যাদিৰে যুজোৱা যায়, তেনেহলে তোমালোকৰ মতামত কি? ভয়ে ভয়ে হে এইবাৰ কথা শুধিছোঁ, বুঢীয়া ববৰুৱাক তোমালোকে নশপিবা সেওহে দহোকুৰি। এই যুজত কিন্তু ববৰুৱা হবাৰ খুব সম্ভৱ, কাৰণ তেওঁ যুজাবলৈ অনা "কণীচয়" বা "কণীগোলা" মাখন-সদৃশ; কাৰত থকা লোকৰ ওপৰত "অণ্ডাগোলাৰ" তাপ পাই সেই "লাৱণ্যময়ী অণ্ডা অণ্ডানীচয়" গলি যাবলৈ এতিয়াই ধৰিছেই। উদাহৰণ লাগেনে নালাগে? লাগে যদি লোৱা,—গাছ, কাটা, তাৰা, আদিৰ আকাৰবোৰ ইয়াৰ ভিতৰতে গলি গছ, কটা, তৰা আদি হৈ লঠৰ-মূৰা হৈছেহিয়েই। লেলা-কণাঠোকা অহি ফেলাৰ লগীহাড় ফৰিলহিয়েই। নোখোজে সোমাল আদিৰ ওকাৰ গলি গৈ ন, খ, স, আখৰৰ তলিত টোপা-উকাৰ বান্ধি ওলমিল-হিয়েই আৰু চাই থাকোঁতেই সেইবোৰ টপ্ টপ্ কৰে সৰি পৰাৰপৰা ব্ৰহ্মাৰ

বাপেকেও বাখিব নোৱাৰে। এনে স্থলত এই বিহুত কণী যুজুৱা যায়-নেযায় ... গতিকে এই বিহুত সিও স্থগিত।

এবাৰ ভাবিছিলোঁ বোলোঁ, আসামত বিহুত মহ যুজোৱা প্ৰথা আছে যেতিয়া মহৰ অভাৱত মানুহজনদিয়েকক ধৰি যুজাওঁ; ঠকাঠক্ ঠকাঠক্! আৰু মাজতে পথাৰৰ বিৰিণা জোপাদেক মহে যদি মৰক; কিন্তু নোৱাৰিলোঁ। কোনেও দেখোন ভালকৈ মুখকে নাপাতে? নতুবা, তোমালোকে চোৱাঁ চোন,—মঙ্গলদৈৰ ভোমুকেৱোলাৰে সৈতে হামদৈৰ "ক-কা-কাইৰবিশাৰ দোহং"-অক, নলবাৰীৰ নাঙলুচৰা নামেৰে সৈতে পলাহবাৰীৰ "শয়নে গেৰেলী"ৰ মালিকক, গহপুৰৰ ভোকোন্দাইৰে সৈতে কলংপুৰৰ বাই কমলিনীৰ, আৰু বৰপেটাৰ "টেকেলি-পেটা গোবিন্দাইৰ" টেকেলীয়া পেটেৰে সৈতে সৰুপেটাৰ খোদ বৰুৱাৰ নাও-পেটেৰে সৈতে এবাৰ তয়াময়া যুজখনচেৰেক লগাই দিব পৰাহেঁতেন কি ভাৰোচাটো! আৰু কি মজাৰ ভাবনাটোৱেই হল হেঁতেন, পাঠক পাঠিকা, আপোনালোক দুই দলে আমি অলপ টংকৈ চাওক। বিহুত পঁচি খেলে হনু। মোৰো মনটো যে নাই যোৱা এনে নহয়; কিন্তু লগ কতা? আৰু উপৰি কড়িও নাই। যি এজন দুজন লগৰীয়া পোৱা যায় তেওঁলোকে সৈমান হৈ নেখেলে, গাইগোটা-পেটে-ভঁৰাল হৈ খেলিবলৈ হে ভাল পায়। বিশেষ তেওঁলোকে কড়ি গুথি মাৰে, মই নেজানো, সেইদেখি হাৰি মাৰোঁ। এই লগৰীয়া কেইজন যেনে খেলোৱাৰ তেনে কবি। বৰ ভইৰ কবি! তেওঁলোকৰ কড়ি—শৰদ, আৰু চাল—মাহলি কাকত। তেওঁলোকে শৰদ এমুঠি লৈ উখালি থাকে, উখালি থাকে, আৰু শেহত হাতত থাই পৰিলে, মাৰি দিয়ে,—পঞ্চৰ মহ ... পঁচি থায়. গুটি গজে, চলে, পকে, উঠে আৰু জিকে। আলাবাহু ৰবৰুৱাৰ কিন্তু সেই বিদ্যা নাহে, সেইদেখি তেওঁ হাৰে আৰু হাৰে। গতিকে, এই বিহুত তেওঁৰ পঁচি খেলাও নহল।

বিহুত যোলে সান্দহ চিৰা পিঠা থায়। ৰবৰুৱাৰ কিন্তু সেইযোগ পাবলৈ নাই। যদি কোনবাই কেতিয়াবা পাহৰি ৰবৰুৱালৈ কিবা আগবঢ়াইও, ৰবৰুৱাৰ সান্দহৰ বাটিত ওলায় গালিৰ জেৰা, চিৰাৰ বাটিত হিংসাৰ কিৰা, পিঠাৰ কাঁহীত মিছাদৈৰ এঠা, তিলৰ লাড়ুত কিলৰ 'ঝাড়ু' (ঝাড়ু শবদটো মিলাব নোৱাৰি অগত্যা ব্যৱহাৰ কৰিলোঁ, হাপৎকাল মুপণ্ডিতে

...ভ্ৰান্তি পণ্ডিতঃ" এই বাক্য অনুসৰি এই শব্দটো আমাৰ সাধুভাষাৰ পাণ্ডিত স্থলে এৰি দিবও পাৰে; আৰু তেনেহলেই মিটি গল।

এইবোৰ বেলাইৰ কথা নহয় নে? বিহু খাবলৈ গৈ এনে দিয়ন-খোৱন ভাল হব জানো? এনে বেজাই পাইহে একোবাৰ ভাবোঁ যে কদ্ৰমূৰ্ত্তি ধৰোঁ আৰু "কক্ক চিত্তি" ধৰি পৰশুৰাম-কুণ্ডটো খুবলি কৰোঁ, ব্ৰহ্মপুত্ৰক ৰেঙী কৰোঁ, হাতীমূখাপৰ্ব্বত আৰু কামাখ্যাপৰ্ব্বত এই দুটাক কটৰা, মৰোঁ-ভ্ৰাওঁ-সোঁ-আদি কৰি, কৰোঁ, আৰু "ৰাম দুলিয়া" একো এটা বিচাৰি নাপালে, "জোৰহাট ষ্টেট্ ৰেলওৱে"খনকে গৱৰ্ণমেণ্টক খুজি-মাগি লৈ হেঙ্গী-ঠোঁৱা কৰি লৈ আসমীয়াখনক আসামখনেৰে সৈতে একেলগে এথুৰিকৈ খুন্দি সান্দহগুড়ি কৰি, যেনেগঞা কেৰি-গুৰ গোটাচেৰেক কিনি আনি মানি নিজেই বিহু খাই থওঁ। কিন্তু মানি খাবলৈ বাটি নাই! তাৰ উপৰি আৰু এটা মস্তিল আছে—যেনো, অসমীয়া! তোমালোকে কিন্তু ৰবৰুৱাক হিয়কে কৰা, ৰবৰুৱাই তোমালোকক "বৰ ভাল পায়। মুখতেই মুখ দি গোটেই গুমি যায়॥" গতিকে তেওঁ কদ্ৰমূৰ্ত্তি সম্বৰণ কৰিবলৈ বাধ্য আৰু বিষ্ণুমূৰ্ত্তি ধাৰণ কৰিবলৈকো অবাধ্য নহল। অসমীয়াই বিহুত ন গামোছা কাপোৰ পিন্ধে। ৰব ৰুৱাৰ কোনো নাই যি গামোছা কাপোৰ বৈ তেওঁক দিয়ে। গতিকে তেওঁৰ অৱস্থা মন্দ হে তেওঁ বিহুছেৰা হোৱাৰ বাহিৰে আন গতি নাই। নিৰুপায়ৰ উপায় স্বৰূপে তেওঁ এটা কৰিব পাৰে, যথা—বাঁহীখন গামোছা, গোহৰী কাকতখন চুৰিয়া, "অশুধ" ডিবুৰুগৰীয়া কাকতখন চেলেং, আৰু একেবাৰেই "শুধ, নিভু'ল, নিৰ্ম্মল," ব্যাকৰণৰ বস্থিৰ্দ্ধাৰাই পৰিশোধিত, পৰিশোভিত, পণ্ডিত সাধু তৰ্কচঞ্চু সম্প্ৰ ঠোঁটৰ দ্বাৰাই "পৰিখুটিত," চতুৰঙ্গ দলবলেৰে দৰুচি সম্পাদিত বহিস্কৃত আৰু প্ৰকাশিত, সেই লাৱণ্যময়ী সৰস্বতী বাগ্দেৱীৰ 'হাখী' অৱতাৰৰ শুঁৰৰ দ্বাৰাই জলদ-পয়োধি জলবপৰা উদ্ধৃত পঞ্চম বেদ সেই মই-নামটো-পাহৰি-যোৱা ... ৰত্নখনৰ এটাই কেউডা পাতৰ দ্বাৰাই তলিচা-তলতপৰা আদি কৰি বিহুত নাচিপাৰি ওলাই ডেকালি কৰা।

বিহুৱা ডাঙৰীয়া শ্ৰীকৃপাবৰ ৰবৰুৱা স্বয়ং।

খটৱা সত্ৰ।

আমাৰ সত্ৰৰ নাম খটৱা। দৰং জিলাৰ দিপিলা মৌজাৰ খটৱা গাঁৱত ৺গোবিন্দ আতাৰ দ্বাৰা স্থাপিত।

৺গোবিন্দ আতা পূৰ্ব্বে বৰপেটা মহকুমাৰ কপহী মৌজাৰ গোমা গাঁৱৰ কায়স্থ কুলত জন্মি সাধাৰণ ধানৰ বেপাৰ কৰি জীৱিকা নিৰ্ব্বাহ কৰি আছিল। গুৰু ঈশ্বৰে ধৰ্ম্ম প্ৰচাৰ কৰি থকা সময়ত তেওঁ ধানৰ বেপাৰ কৰি বৰপেটাৰে গোমালৈ যাওঁতে বাসনা জাগি ভকতীয়া হয়। তাৰ পিছত তেওঁ বেপাৰ পৰিত্যাগ কৰি শ্ৰীমাধৱদেৱ ঈশ্বৰ পুৰুষৰ ওচৰত এক কৃষ্ণ নামত শৰণ লৈ ধৰ্ম্ম ধৰে। ৺গোবিন্দে ধৰ্ম্ম ধৰা সময়ত শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ ঈশ্বৰ পুৰুষে বৈকুণ্ঠ প্ৰয়াণ কৰিছে। মাধৱদেৱ যেতিয়া মুন্দৰিত আছিল, সেই সময়তহে ৺গোবিন্দ ঠাকুৰে ধৰ্ম্ম ধৰি আচাৰ্য্য উপাধি পাইছে। তাৰ প্ৰমাণ—আচাৰ্য্য সংহতি আৰু দৈত্যাৰি ঠাকুৰে লেখা চৰিত্ৰত আছে।

"বংশীগোপালকশ্চৈব তথৈৱচ যদুমণি শ্ৰীহৰিশ্চৈৱ এতেহি শিষ্যা যে বিশাৰদাঃ॥ ভাগিনেয় তস্য ৰামচৰণ শুদ্ধমানতি॥ গোপালো মথুৰাদাসো গোবিন্দশ্চ তথৈৱচ। বিষ্ণুশ্চৈৱ লক্ষ্মীকান্ত পদ্মপাণি তথৈৱচ। গোপালো কেশৱশ্চৈৱ আচাৰ্য্যাঃ হৰি তৎপৰাঃ।"

৺গোবিন্দ ঠাকুৰে ধৰ্ম্ম ধৰাৰ পিছত, পূৰ্ব্বৰ গুৰু বাক্য স্মৰণ কৰি মহাপুৰুষ শ্ৰীমাধৱদেৱে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উত্তৰ পাৰে বৰপেটাৰ পূব দিশে ধৰ্ম্ম প্ৰচাৰাৰ্থে শ্ৰীগোবিন্দ ঠাকুৰক আজ্ঞা কৰিলে। তুজনা গুৰু ঈশ্বৰে দক্ষিণ পাৰ উত্তৰ পাৰৰ পূব খণ্ড আৰু পশ্চিম খণ্ড অৰ্থাৎ পূবে দেৱশিৰী পশ্চিমে বৰনদী উত্তৰে ভুটীয়া পাহাৰ দক্ষিণে ব্ৰহ্মপুত্ৰ খাচ দৰং খণ্ডলৈ পদাৰ্পণ নকৰা বাবে সেই ঠাইৰ অভকতীয়া হৈ থকাত শ্ৰীমাধৱদেৱৰ প্ৰতি ঈশ্বৰপুৰুষে আদেশ কৰি গল যে "জানা বাপাৰ পো, এজন সুযোগ্য লোক পঠাই ওপৰোক্ত ঠাইখন পৰিষ্কাৰ কৰিব লাগে।"

এই বাক্যটি প্ৰতিপালন কৰিবৰ নিমিত্তে মহাপুৰুষ মাধৱদেৱে এদিন নাৰায়ণ ঠাকুৰ আতাৰে সৈতে আলাপন কৰি গোবিন্দৰ প্ৰতি সেই আদেশ

কৰে। "জানা গোবিন্দ, তোমাক বাক্য থোৱা গৈছে, পূব দিকে গৈ ধৰ্ম্ম প্ৰচাৰ কৰিব লাগে।" গোবিন্দে গুৰু বাক্য শুনি ভয় পাই হেঁঠ মূৰ কৰি নামাতি আছিল। গুৰুৱে পুনৰ বাক্য বুলিলে "গোবিন্দ, তুমি যাব লাগে।" তেতিয়াও গোবিন্দে উত্তৰ নিদিয়াত নাৰায়ণ ঠাকুৰে কলে "গোবিন্দ, তুমি গুৰুবাক্য হেলন কৰা হৈছে, গুৰু বাক্য 'লেচাৰ কাণত' কৈছে যেন ভৰা হৈছো' তেতিয়া গোবিন্দে আৰু পাৰি কাতৰ বাক্যে বুলিলে "বাপ, আমি গুৰুবাক্য হেলন কৰা নাই; ঠাই মন্দ; লোকসকল বৰ দুৰ্জ্জন; কেনেবাকৈ প্ৰাণৰ আঘাত হয় এই ভয়ত হে নামাতি থকা হৈছো।" তেতিয়া ঈশ্বৰ পুৰুষে কলে "বাক গোবিন্দ, তুমি ভয় কৰিব নেলাগে, তোমাৰ দক্ষিণ হাতে ৰক্ষা শ্ৰীকৃষ্ণ আতৈক লগত দিয়া হব।" সেই সময়ত গুৰুজনে সমূহ বাপুসকলক মাজত ৰাখি উদ্ধৱ সংবাদ পুথিখনি দি আজ্ঞা কৰিলে, আৰু ধুপ নিমালি দি, তেওঁক আচাৰ্য্য পাতি ধৰ্ম্ম প্ৰচাৰাৰ্থে পূব দিকে পঠাই দিলে। গোবিন্দ আতাই গুৰু বাক্য শিৰোধাৰ্য্য কৰি শ্ৰীকৃষ্ণ আতৈয়ে সৈতে ৫ জন ভকত লগত লৈ আহিল। তেখেতে পথত যি ঠাইতে নিশা থাকি প্ৰদীপ জ্বলাই নাম লৈছিল তাতে একোখনি সত্ৰ স্থাপন কৰি আহিল।

প্ৰথমে চাপাতল। সেই সত্ৰত বিষ্ণুৰ নিপিখেৰাজ মাটি আছে। তাত খটৱাৰ বংশৰ লোকে অধিকাৰী কৰিছে। কোন প্ৰকাৰ আমোলৰ বলি তেওঁ-সকলেহে জানে, আমাৰ সত্ৰবপৰা দুটৈ গতিকে আমি ভালকৈ নাজানো।

বজ্ৰাৱাৰী, মহৰিয়া, কোটাল কুছি সত্ৰ, এওঁলোক একে বংশৰ, গোবিন্দ আতাৰ বাক্যৰ মহন্ত, এবাসকলৰো নিপিখেৰাজ মাটি আছে।

তাৰ পিছত দৰং পাৰলৈ আহি খটৱাত চাৰি খট অৰ্থাৎ চাৰিজন দুষ্ট অভকতীয়া লোক দমন কৰি সত্ৰ পাতে। খটক দমন কৰি সত্ৰ পাতে বাবে খটৱা নাম হল।

৺গোবিন্দ আতাৰ দ্বাৰাই খটৱা সত্ৰ সুস্থাপিত হয়। তাৰাৰ পুত্ৰ পদ্মপাণী ঠাকুৰ; তাৰাৰ পুত্ৰ সাৰঙ্গপাণি ঠাকুৰ, তাৰাৰ পুত্ৰ ৰাম গোবিন্দ ঠাকুৰ। তাৰাৰ পুত্ৰ পদ্মপাণি ঠাকুৰ। পদ্মপাণিৰ তিন পুত্ৰ—১ম বাসুদেৱ, ২য় ৰাম দেৱ, ৩য় বনমালী দেৱ। ক্ৰমে বংশ বিস্তাৰ হৈ বাসুদেৱৰ সন্তান আদি খটৱাত আছে। সমুদায় বংশকে সাৰঙ্গপাণিৰ নামানুসাৰে এবাসকলক

গাৰঙ্গপাণি ঠাকুৰৰ বংশ বোলে। মহন্ত ঘৰ কায়স্থ হলেও নামৰ [illegible] ঠাকুৰ উপাধি আছে।

খটৱা সত্ৰ স্থাপিবৰ সময়ত সহজ ভাবে খটক নমিব নোৱাৰা সময়ত গোবিন্দ ঠাকুৰে জাল লৈ পহু (অৰ্থাৎ হৰিণ) মাৰি আনি চপাইছিল। তেখেত গুৰুৰ থানৰপৰা পুৰমুখে আহি বহুদিন ফিৰি নোৱাৰা বাবে গুৰুথানৰপৰা বাতৰি লবৰ কাৰণে কেইজনমান ভকত পঠাইছিল। তাহাঁতে আহি খটৱাত নিশা থাকি ফিৰি গৈ গুৰু ঈশ্বৰত বাতৰি জনাইছিল "বাপ, গোবিন্দে মাধৱৰ কাৰ্য্য কৰিছে। তাকে শুনি ৺ মাধৱদেৱে ক্ৰোধ কৰি সখি নাৰায়ণ ঠাকুৰক জনালে। "তোমাৰ পুত্ৰ বাক্য সত্য হল।" ঠাকুৰ আতাই সুধিলে "কোন বাক্য?" গুৰুজনে কলে "নেচাৰ বাক্য।" সেই দিনাৰপৰা নেচাকণীয়া গোবিন্দ নাম হল।

এই অপৰাধ হোৱা বাবে গুৰুজনে গোবিন্দক বৰ্জ্জন কৰিবলৈ ধৰিছিল; পিছে গোবিন্দে তিনিখন নাৱেৰে সৈতে দ্ৰব্যজাত লৈ গৈ শ্ৰীনাৰায়ণ ঠাকুৰক আশ্ৰয় কৰি দায় ভাঙ্গি ভকতৰ সৰ লাভ কৰে। তাৰ প্ৰমাণস্বৰূপ দৈত্যাৰি ঠাকুৰে লেখা চৰিত্ৰ ২৪৩ পৃষ্ঠাৰ ১১৮৯ পদৰ পৰা ১১৯২ পদলৈকে পঢ়ি চাওক।

"গোমাৰ গোবিন্দ নাম আছিলন্ত এক জন তেহে দেৱ মাধৱ সেৱক। তিনি খান নাও ভৰা দিয়া লোক সমস্থিতে আসিলা দেখিবে মাধৱক॥ দিয়া পঞ্চ মান তাক নমাতন্ত বৰ উক্তে নচান্ত মাধৱ খণ্ডে আনি। তাৰ হাতে এৰাইবাক নপাৰি কৰিলা আগ নাৰাণ ঠাকুৰে পাছে আনি॥"

খটৱাৰ অধীনৰ সত্ৰ—পানভিঠা, কাঠিভোষণ পুনিয়া, বৰকলা, বনমালা আদি। নিজ বংশৰ দ্বাৰা চলোৱা সত্ৰ,—মাজবাট, ঔগুৰি, চাপাতল, হাতীমূৰা, বন্দুৰা এই কেইখন সত্ৰত খটৱাৰ আপোন বংশৰ মহন্ত আছে।

খটৱা সত্ৰৰ তাম্ৰৰ ফলি মানৰ বিপ্লৱত নষ্ট হৈ যোৱাত কোনো স্থাবৰ সম্পত্তি নাই, সেই বাবে কোন শকত কোন ৰজাৰ দিনত সত্ৰ স্থাপন হৈছিল তাৰ একো নিশ্চয় নাই। কিন্তু শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ প্ৰয়াণৰ শক ১৪৯০, শ্ৰীমাধৱ দেৱৰ প্ৰয়াণৰ শক ১৫১৮; তেনেহলে ২৮ বছৰ শ্ৰীমাধৱদেৱৰ পিছ পৰি আছিল। গোবিন্দে ধৰ্ম্ম ধৰিছে সুন্দৰিদিয়াত; অৰ্থাৎ গুৰুৰ প্ৰয়াণৰ আগে পিছতে শ্ৰীমাধৱ পুৰুষ সুন্দৰিদৈ আহিছে; তেনেহলে খটৱা সত্ৰ অনুমান ১৪৯৯ বা ১৫০০ শকৰ ভিতৰতে স্থাপন হৈছে বুলি ধৰিব পাৰি। খটৱাৰ বংশৰ মহন্ত চাপাতলত আছে তাত তাম্ৰফলি আৰু নিম্পিখেৰাম্ব আছে।

মহাপুৰুষীয়া দামোদৰীয়াৰ প্ৰভেদ প্ৰকৃত পক্ষে একো নাই, উভয় ধৰ্ম্মই শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰপৰা প্ৰকাশিত হৈছে। যুগে যুগে মত বিভিন্ন যেন দেখুৱায়, আচল মূল কথালৈ মন কৰি দেখিলে সকলোৱে বুজিব পাৰে, বুজিছেও শৰণ, ভজন, নাম কীৰ্ত্তন, সকলো মূল নাম একে প্ৰণালীতে চলি আছে। যেতিয়া শঙ্কৰদেৱ ঈশ্বৰপুৰুষ বৈকুণ্ঠ প্ৰয়াণ কৰিলে তেতিয়া শ্ৰীমাধৱদেৱৰ আৰু শ্ৰীদামোদৰদেৱে মৌখিক কাজিয়া কৰি ধৰ্ম্ম পৃথক ভাবে চলাইছে, বিভিন্ন ভাবৰ ধৰ্ম্ম বুলি উভয় সম্প্ৰদায়ৰ মানুহে মনোবাদ কৰে। প্ৰকৃত পক্ষে মহাপুৰুষীয়া, দামোদৰীয়া, হৰিদেৱী আটাইয়ে এক ভাগৱতী ধৰ্ম্মত চলি আছে।

আমাৰ সত্ৰত সৰ্ব্বদাই যুগল ঘোষা আৰু কীৰ্ত্তন গোৱা হয়। প্ৰসঙ্গত সদাই ৰাতিপুৱা গোপিনী (অৰ্থাৎ বুঢ়ী ভকতনী) সকলে গীত গাই ঘোষা আৰু কীৰ্ত্তন গায়। তাৰ পিছত নিয়ম মতে নাম লগোৱাই ডেৰ পৰীয়া প্ৰসঙ্গ কৰে। সেই প্ৰসঙ্গত প্ৰথমে জাগৰণ আৰু চলনৰ নাইবা লীলাৰ গীত দুটি গাব, তাৰ পিছত পুৱাৰ ভটিমাটি গোৱা হয়। নিয়ম মতে কৃষ্ণ নাম ডাকি তালেৰে প্ৰসঙ্গ হয়। সেই প্ৰসঙ্গত যুগল ঘোষা দুই পটল গাই পিছত কীৰ্ত্তন দুই অধ্যায় গাই নাম সম্বৰণ কৰা হয়। তাৰ পিছত পাঠ গাই ডেৰপহৰীয়া প্ৰসঙ্গ সাঙ্গ কৰা হয়।

বিয়লিৰ প্ৰসঙ্গত প্ৰথমে পাঠ গোৱা হয়। তাৰ পিছত নাম ডাকি কেৱল নামছন্দৰ কোনোএক পটল ঘোষা গাই নাম সম্বৰণ কৰা হয়, কীৰ্ত্তন গোৱাৰ নিয়ম নাই। সম্বৰণৰ পিছত ঘৰ পাঠ কৰিব লাগে।

ৰাত্ৰিৰ প্ৰসঙ্গ ৬টি—১ গুণমালা, ২ লীলামালা, ৩ গুৰুভটিমা, ৪ গীত গাই বা সেৱা কীৰ্ত্তন কৰি, ৫ম নাম ডকা হয়। যুগল ঘোষা দুই পটল, কীৰ্ত্তন ঘোষা দুই অধ্যায় গাই, ঘৰ পাঠ কৰি নাম সম্বৰণ কৰা হয়। ৬ পিছত পাঠ বা উপদেশ গাই ৰাত্ৰিৰ নাম শেষ কৰা হয়।

আমাৰ সত্ৰ বৰ বাৰজনীয়া বা সৰু বাৰজনীয়া নহয়। আমাৰ সত্ৰ ১২জন আতাৰ শাখীৰ খাটি মহাপুৰুষীয়া সত্ৰ। আমাৰ সত্ৰৰ সখীয়া সত্ৰ, কমলাবাৰী, বৰজহা, চমৰীয়া, হেৰামদৈ, দোপৰ গুৰি, গোপাল আতাৰ সত্ৰ, কালকাৰ, মইন বাৰী, ইত্যাদি। অৰ্থাৎ নাৰায়ণ, হৰিহৰ, বৰবিষ্ণু, বেহেৰীয়া বিষ্ণু, মথুৰাদাস, পদ্ম আতা, কেশ আতা, শ্ৰীৰাম আতা, গোপাল আতা (ভৱানী পুৰীয়া), পটিয়া মাধ আতা, লক্ষ্মীকান্ত আতা, গোবিন্দ আতা, এইসকলৰ সখীয়া সত্ৰ।

সত্ৰৰ প্ৰণালী বৰপেটাত আছে। আন ঠাইত নিজ নিজ শিষ্যৰ পৰা নিজে নিজে শীৰ ভাগ লয়, তাৰ পিচত ক্ৰম অনুসাৰে নহে। আনকি মহন্তৰ শাৰীত বাহিৰৰ সময়ত নানা গোলযোগ হয়। চৰিত্ৰ অনুযায়ী ৰহিলে কাৰো একো হানি নহয়।

আমি অটকা মহন্তৰ ভিতৰ। কোনো এক সময়ত ৰাজসভাৰ পৰা মহন্ত সাধুসকলৰ হিচাপ লবলৈ আদেশ হৈছিল, পিচত গণ্তি কৰি এইসকল ৰূপৰ কড়িৰ সমান পালে, সেই বাবে অটকা মহন্ত বোলে।

আমি পুৰুষ সংহতিৰ মহন্ত। সংহতি অৰ্থে উপাসিত ব্ৰহ্ম; যি সম্প্ৰদায়ে ব্ৰহ্মক পুৰুষ আকাৰে ভাবে তাৰাসৱ পুৰুষ সংহতি। যিসকলে ব্ৰহ্মক নিৰাকাৰ ভাবে চিন্তে তাৰাসৱক ব্ৰহ্ম সংহতি কোৱে। কিন্তু প্ৰকৃত পক্ষে দকৈ গামি চালে আটাই পুৰুষ সংহতিৰ লোক; কাৰণ ঈশ্বৰক সদাই সাকাৰ বোধে পুৰুষ বুলিহে সকলোৱে উপাসনা কৰে।

পদ্মপানি ঠাকুৰৰ পুত্ৰ ৰামদেৱ আতাই শিৱসাগৰত থকা দোৱাশোৱা গাৱঁৰ কীৰ্ত্তিচন্দ্ৰ বৰবৰুৱাৰ ৰলিয়া হাতীৰ মুৰত মালা দি এখন পৰ্হি সোণ ৰূপৰ আপি আৰু ঔগুৰিত নিম্পিথেৰাম মাটি বটা পাইছিল। এতিয়া সোণ খন আছে, মাটি স্বৰ্গী ৰাজাৰ শলগুৰি নগৰ ভগাৰ লগে লগে নিম্পিথেৰাম এৰা পৰিল। দিলিহিৰ পুব পাৰে ডিব্ৰুগড়ৰ এলেকাত এতিয়া মাটিৰ সীমাত সৰা শিলৰ খুটা আছে। সেই সত্ৰৰ আমাৰ বংশৰ মহন্ত আজিকালি ভাগি আছি, নাজিৰা মৌজাৰ নিৰ্ম্মলীয়া গাৱঁত আছে। তাৰাসৱৰ এজনৰ নাম শ্ৰীগিৰিকান্ত আন জনৰ নাম শ্ৰীচন্দ্ৰকান্ত।

১। ৰামচৰণ ঠাকুৰ—প্ৰধান সত্ৰ সুন্দৰি, দলগোমা, নাওকাটা, কৰদৈ গুৰি, ৰামুনা।

২। বংশী গোপাল বা গোপাল দেৱ—প্ৰথম সত্ৰ মলথাত আছিল। এতিয়াৰ প্ৰধান সত্ৰ কুকুৰাবাহি, ডিকলু, গড়মুৰ,।

৩। যদুমণি আধলীয়া বা আধাৰ যদুমণিৰৰ মাহৰা, আধাৰ সত্ৰ, মাহৰা সত্ৰ।

৪। শ্ৰীহৰি আতা—লাহ আটি সত্ৰ, ঢলি সত্ৰ।

৫। গোপাল—সৰু হেৰামদৈ, বৰ হেৰাম দৈ, কুলগুৰি, বৰ কুলগুলি, ওৰ পুৰ আদি সত্ৰ। গোৱালকুছি।

৬। মথুৰা দাস আতা—বৰপেটা সত্ৰ, গণকৰুছি, ৰাৰাদি।

৭। গোবিন্দ আতা—খটৰা সত্ৰ, চাপাতল, হাতীমুৰা, বৰুৱাসত্ৰ, ঔগুৰি, মাজবাট, চিৰাজুলি।

৮। বিষ্ণু আতা (বেহৰীয়া) মধুপুৰ সত্ৰ, বৰলা, পছনিয়া, চকলেচ, গুমলাড, জয়পুৰ, কুকুভিঠি, নালী সত্ৰ, দলইগুৰি।

৯। লক্ষ্মীকান্ত আতা—দোপৰ গুৰি, দধি, কুৰুৱা, গোৱালকুছি।

১০। পদ্মপানি আতা—কমলাবাৰী, আতাৰ ভেটি।

১১। গোপাল আতা (ভৱানী পুৰীয়া) ভৱানীপুৰ, কালজাৰ, পৰাভৰাল, জোৰাৰ দি, লুৰাচুৰ আদি সত্ৰ,

১২। কেশ আতা—বৰজহা সত্ৰ।

শ্ৰীপুৰাৰাম মহন্ত অধিকাৰী।

খটৰা আৰু মাজবাট সত্ৰ।

কিতাপৰ চমু মন্তব্য।

Notes on the Sylhetee Dialect—By srijut Benudhar Rajkhowa, B.A. of the Provincial Civil Service, Assam, Price—8

annas.এই ইংৰাজী কিতাপখন পঢ়ি আমি সন্তোষ পাইছোঁ। চাউথ চিলঠ চৰ্ ডিভিজনেল অফিচৰ গৰ্ডন চাহাবৰ ভাষাকে টুকি দি আমিও কওঁ—"The author is to be congratulated on his orignial and interesting book." আমাৰ চিলঠীয়া শিক্ষিত বন্ধুসকলে এই কিতাপখন ভালকৈ পঢ়িলে তেওঁলোকে নিজক চিনি পাব। তেওঁলোকে নিজক পাহৰি আজিকালি বঙ্গালী হব খোজাটো অৱশ্যে তেওঁলোকৰ ইচ্ছাধীন আৰু সুবিধাৰ কথা; কিন্তু আমি এই ফেৰা তেওঁলোকক নকৈ থাকিব নোৱাৰোঁ। যে তেওঁলোক পুৰুষানুক্ৰমে সকলো পিনে অসমীয়া। তৃতীয়া অসমীয়াক পৰিত্যাগ কৰি তেওঁলোকে চহকী বঙ্গালীৰ লগ লাগিব খুজিছে খোজক, কিন্তু তেওঁলোকৰ মৌলিক জাতীয় বিকাশৰ তেওঁলোকে যে নিজেই টঙনিয়াই কোৰা কৰিছে এইটো নিশ্চয়। তেওঁলোকৰ শিক্ষিতসকলে জাতীয় অসমীয়া ভাষা পৰিত্যাগ কৰি বিজাতীয় বঙ্গভাষা চৰ্চ্চা কৰি বঙ্গসাহিত্য আৰু বঙ্গভাষাৰ শ্ৰীবৃদ্ধি সাধন কৰাটো বৰ টান; লাভৰ ভিতৰত তেওঁলোকে নিজৰ ঘৰৰ আগচোতাল আৰু পাছ-চোতালৰ মাজত দেওৱাৰ এখন দিছে মাথোন। তেওঁলোকৰ ভিতৰৰ এমুঠিয়ে বঙ্গভাষাত কৃতী হৈ গোটেই চিলঠৰ নৰ নাৰীক সেই বাটে টানি নিবলৈ চেষ্টা কৰি জাতীয় উন্নতিত ব্যাঘাত জন্মাইছে মাথোন,—ফলত হৈছে আৰু হব এইটো। যে সে তেওঁলোকে স্বৰ্গলৈ যাবলৈ গৈ কাকিনী-তামোলৰ আগতে অনেক কাল কটাব লাগিব। তেওঁলোকৰ জাতীয় প্ৰাণৰ দেহ-লাওটো আসামত অসমীয়া ভাষাৰ হেদালিত হে আছে, বঙ্গদেশৰ হেদালিত নাই, তেহেলৈ তেওঁলোকে তাত যিমানকে তাক বিচৰি ফুৰক। এইটো কিন্তু ধ্ৰুপ, তেওঁলোকে যি বাটেদি গৈছে সেই বাটে গৈ থাকিলে তেওঁলোকক পকৰাই পাবআৰু তেওঁলোকে নিজৰ জাতীয় ভাষাৰ প্ৰাণ চেকুৰাই ভালমান কাললৈকে খেলিমেলিত পৰি থাকিব। বঙ্গালী আৰু বঙ্গলাভাষাই এতিয়া তেওঁলোকলৈ যিমানকে হেপাহ দেখুৱাওক, আৰু অনেক generation-অলৈকে আমাৰ চিলঠৰ ভাইসকলৰ dialect বঙ্গালী আৰু বঙ্গলা ভাষাৰ বুকুত নোসোমায়। ভাৰতৰ পাৰ্চী সম্প্ৰদায়ে এদিন এনে ভুল কৰি সুবিধাৰ লোভত আৰু খোজৰ মিঠা মাতত ভুলি য়ুৰোপীয় হবলৈ খৈছিল; কিন্তু দাদাভাই নৌৰজী, ফিৰোজসা মেটা, আৰু ৱাচা আদি দূৰদৰ্শী নেতাসকলৰ গুণত তেওঁলোকৰ সেই ভ্ৰম গল, আৰু এতিয়া তেওঁলোকে নিজৰ

... চিনি পালে। আত্মসম্মান বুলি এটা বহমূলীয়া পদাৰ্থ আছে অনেকে তাক আওকাণ কৰি মঙ্কিলত পৰে। আমি এইকেইষাৰ কথা কোৱা বাবে আমাৰ চিলঠীয়া ভাইসকলে আমাৰ ওপৰত কোপ কৰিব পাৰে; কিন্তু আমি তেওঁলোকে ইয়াকে কৈ মুখ জপাম—"গুৰু (আসাম) যে ধন দিয়াছে তোৰে, চিনিলি না তাৰে!"

তলসৰা ফুলৰ জুটি।—শ্ৰীচিদেশ্বৰ বৰুৱা প্ৰণীত। কমতাপুৰ ধ্বংস কাব্য এটি ফুল আৰু বিৰহিণী বিলাপ কাব্য এটি ফুল। বিৰহিণী বিলাপ কাব্যৰ প্ৰথম সৰ্গটো আমাৰ সমূলি ভাল নালাগিল। এই সৰ্গটো কৰাই দি বাকী সৰ্গ কেইটাতে এই খণ্ড ওলোৱাহেঁতেন কিতাপটোৰ মোল অধিক বাঢ়িলহেঁতেন বুলি আমাৰ বিশ্বাস। "ওপৰৰ কি"ৰ ভিতৰৰা "ভাইতি (টি)" "ভনিতী (টী)" প্ৰাণৰ প্ৰিতেন" আৰু "প্ৰিয়তমা" এই কেইটা কবিতাৰ শোকৰ লোৱে আমাৰ চকুৰ লোও টানি নিছে। বাস্তৱিকতে এই কেইটাই নতুন কবিৰ হৃদয়ৰ মৰ্ম্মস্পৰ্শী ভাব আৰু ভাষাৰ সুন্দৰ চিনাকী দিয়ে। এনে কিছু মান কবিতা বাছি লৈ যদি কিতাপখন ছপোৱা হলহেঁতেন, তেন্তে সি আকাৰত কমিলহেঁতেন সঁচা কিন্তু মূল্যত বাঢ়িলহেঁতেন। "কমতাপুৰ ধ্বংস কাব্য" এটি ঐতিহাসিক ঘটনা লৈ অমিত্ৰাক্ষৰ ছন্দত ৰচিত। এই কাব্যখনি পঢ়িও আমি সন্তোষ পাইছোঁ। অৱশ্যে কিতাপখনত বৰ্ণাশুদ্ধি দোষ আৰু অসংলগ্ন কথা অনেক আছে; কেতিয়াবা দ্বিতীয় তাঙ্গৰণ হলে সেইবোৰ শুচিব বুলি আশা কৰাগল।

বন্ধা-বঢ়া।

জেলেপি।

সজুলি।—"দোবাবা" দানাদাৰ অৰ্থাৎ মিহিহিব নিচিনা চেনি তিনি সেৰ, মাহ তিনি পোৱা, আৰৈ চাউলৰ গুৰি এপোৱা, বিউ এসেৰ, পানী প্ৰায় তিনি পোৱা।

প্ৰণালী।—প্ৰথমে এটা লোৰ কেৰাহিত চেনি ঢালি দি জুইৰ [illegible] বহাই দিয়াঁ। হেতাৱে ক্ৰমাগত লৰাই থাকিবা যি পৰ্য্যন্ত চেনি গলি [illegible] তাৰ পিছত আলগমান বেলি নলৰাবা। বগা ফেনৰ নিচিনা উঠিলে [illegible] জানিকটা হেতাৱে এটাইবোৰ ছেঁকি লৈ এটা বাটিত ৰাখিবা। [illegible] লাহে লাহে এছটাক আদ ছটাক কৰি পানী দি থাকিবা। [illegible] নাদা নেৰাকে।

জেলেপি কৰিবৰ দুদিন আগেয়ে এপোৱা ময়দা প্ৰায় এপোৱা পানীত [illegible] লাগে। ইয়াক থামিৰ বোলে। এই থামিৰ ঘন জুলীয়া হব লাগে।

তৃতীয় দিনত এটা দ পাত্ৰত ময়দা আৰু চাউলৰ গুৰিত পানী দি মিহলি [illegible] মোলায়েম কৰি সানিব লাগে। ময়দা যেন গোট বান্ধি নাযায়। [illegible] লাহে ইয়াৰে সৈতে থামিৰ মিহলোৱাঁ। এতিয়া হাতেৰে খুৰকৈ [illegible] আন লেৰগান সেই জুলীয়া ময়দা অটা এটা নাৰিকলৰ বা মাটিৰ [illegible] মলাটোৰ তলিত এটা কেঁয়া আঙ্গুলিৰ আগটো সুমাব পৰা ঘৰণীয়া কুটা [illegible] কৰাঁ। এতিয়া চেপেটা তলিৰে লোহোৰা এখনত ঘিউ বহাই দিয়াঁ। [illegible] ভালকৈ গৰিলে তাত, মলাত সেই জুলীয়া ময়দা ভৰি, জেলেপি কৰাঁ। এৰোৱাৰত প্ৰায় দহখনকৈ জেলেপি হৈ যাব। এনিঠ ভজা [illegible] পাকে জোৰ খৰিকা এডালেৰে সেইবিলাক লুটিয়াই দিবা। তাৰ পিছ [illegible] জেলেপিবোৰ তুলি লৈ ৰসত পেলাবা। ৰসত হেতাখনেৰে জেলেপিবোৰ আলগমান সময় বুৰাই ধৰি থাকিব লাগে। ৰসত জেলেপিবোৰ ভালকৈ তিতিলে সেই লোৰ খৰিকাডালেৰে আন এটা পাত্ৰত তুলি থব লাগে। এই প্ৰণালীৰে এটাইবিলাক জুলীয়া ময়দাৰ জেলেপি গঢ়িব লাগে। ইমান থামিৰত [illegible] পাঁচসেৰ মান জেলেপি হব।

লুড়কি বা দৈৰ চৰ্পৎ।

সজুলি।—দৈ আদ সেৰ, চেনি আদ সেৰ, পানী ডেৰ সেৰ, সুৰ্মিৰ টেঙা ছটা, ভাল গোলাপ-পানী এছটাক।

প্ৰণালী।—দৈৰে সৈতে চেনি আৰু পানী এটাইবিলাক মিহলোৱাঁ, গোটা বোৰ এখন কাপোৰেৰে ছাঁকা; নেছ পাতল হব লাগে। এতিয়া সুমুথিৰা টেঙা [illegible]

[illegible] চাই তাৰ ফুটবোৰ বাহিৰ কৰাঁ। প্ৰত্যেক ফুটাৰ পিছ ফালে কটাৰী [illegible] ফালিব লাগে। তাৰ পিছত দুফালকৈ তাৰ ভিতৰৰ গোটেই [illegible] বাহিৰ কৰাঁ। ৰসেৰে সৈতে পাহ চৰুত ঢালি দিয়াঁ, আৰু পিছত [illegible] গোলাপ-পানী দি ঢাকি থোৱাঁ। ইয়াক ৰৰফেৰে খালৈ বৰ ভাল লাগে। ই [illegible] তাগা কৰে।

শ্ৰীপ্ৰজ্ঞাসুন্দৰী দেৱী।

পাৰ্চী জাতি।

[illegible] পাৰ্চী ভাৰতৰ এটি উন্নতশীল জাতি; বোম্বে প্ৰভৃতি ঠাইৰ অধিবাসী। [illegible] জাতিৰ সংখ্যাও অধিক নহয়; গোটেই ভাৰতবৰ্ষতে এক লাখ হয় নে [illegible] সন্দেহ; কিন্তু তেওঁলোক অসামান্য উদ্যম আৰু বাণিজ্য-ক্ষেত্ৰত আগ-[illegible] হোৱাৰ কাৰণে তেওঁলোকে ভাৰতবৰ্ষৰ আন আন জাতিতকৈ চেৰ [illegible] ইছে। তেওঁলোক বিদ্যা শিক্ষাতো পিছ-পৰা নহয়, কিন্তু বিদ্যা শিক্ষা [illegible] তেওঁলোকে চাকৰিৰ নিমিত্তে ব্যস্ত হৈ নুফুৰে। তেওঁলোকৰ ভিতৰত [illegible] কোনো চাকৰিত নোসোমায় এনেও নহয়। কিন্তু বাণিজ্যই তেওঁলোকৰ [illegible] লক্ষ্য; বাণিজ্য-ক্ষেত্ৰত সোমাব পাৰিলে তেওঁলোকে আৰু আইন কোনো [illegible] গ্ৰহণ কৰা উচিত যেন নেদেখে আৰু প্ৰায় নকৰে। বাণিজ্যৰ দ্বাৰাই [illegible] তেওঁলোকে অতুল ঐশ্বৰ্য্যৰ অধিপতি হৈ দেশৰ আৰু সমাজৰ হিতকৰ কাৰ্য্য [illegible] আগিছে। স্যাৰ জেমচেট্‌জি জিজিভয় প্ৰভৃতি পাৰ্চী বেহেৰুবামকলে [illegible] বাণিজ্যৰ দ্বাৰাই অগাধ ধনৰ অধিপতি হৈ, এই দেশৰ শিক্ষাৰ [illegible] কি সুব্যৱস্থা কৰি গৈছে তাক বৰ্ণনা কৰা টান। এই নিমিত্তে পাৰ্চী [illegible] বিশেষ প্ৰশংসনীয় আৰু অনুকৰণীয়। বিশেষকৈ ভাৰতবাসীৰ পক্ষে।

[illegible] পাৰ্চী জাতিৰ আদি বৃত্তান্ত সম্বন্ধে বেছি কোৱাৰ আৱশ্যক নাই; কাৰণ [illegible] পাঠক মাত্ৰেই তাক জানে। সম্প্ৰতি আমি এজন সুবজ্ঞ লিখকৰ [illegible] তুলি দি আমাৰ কাৰ্য্য আৰম্ভ কৰোঁ।—"one of these migrated to Persia and the adjoining parts, and formed what is called the Iranian branch of the Aryan family; thousands of years

afterwards, some of the descendants of the former, however, compelled, when hard pressed by Muhammadan invaders, to flee from their country and seek an asylum in India. Their Indo-Aryan brethern received them hospitably, and they settled in Guzerat and other parts of western India under the name of Parsis. They now form a small but influential section of the Indian community.—A.C. Mukherjee.

ইয়াৰপৰা বুজিব পাৰি যে পূৰ্ব্বে পাৰ্চীবোৰ আৰু আমাৰে কোনো প্ৰভেদ নাছিল। সমস্ত আৰ্য্যবিলাকৰ এটা দল পাৰস্যৰ ফালে যায়। সেই লোকক পাৰস্যীয় বোলে; আৰু পাৰ্চী নাম হোৱাৰ কাৰণো তেওঁলোক পাৰস্যৰপৰা অহাৰ বাবে।

খৃষ্টজন্মৰ ৩৩৬ বছৰ পূৰ্ব্বে মেচিদনৰ অধিপতি ফিলিপৰ পুত্ৰ মহাবীৰ আলেকজেন্দাৰে পূৰ্ব্বৰ শত্ৰুতা স্মৰণ কৰি প্ৰতিশোধ লোৱাৰ তুলিবৰ নিমিত্তে পাৰস্যদেশ আক্ৰমণ কৰে। আলেকজেন্দাৰৰ আক্ৰমণত পাৰস্যই কিছুকালৰ নিমিত্তে স্বাধীনতা হেৰুৱাইছিল, কিন্তু পুনৰায় ২২৬ খৃষ্টাব্দত তাক উদ্ধাৰ কৰে। পাৰস্যই পুনৰায় স্বাধীনতা লাভ কৰিলে হয়, কিন্তু তাক ৰাখিব নোৱাৰিলে। তাৰ পিছত ৰোম দেশৰ ৰজা হিৰাক্লিচে পাৰস্যীয়বিলাকক সম্পূৰ্ণৰূপে যুদ্ধত হৰুৱাই অধীনতা শিকলিৰে বান্ধিলে। এই বিপদৰ ওপৰতে আৰু এটা নতুন বিপদে দেখা দিলেহি। সেই সময়ত ইচ্‌লাম ধৰ্ম্মাবলম্বীসকলে মহা হুলস্থুল লগাই দিছিল। দীক্ষিত মুছলমানবিলাকে ভাবিছিল যে সেই পবিত্ৰ ধৰ্ম্ম গ্ৰহণ কৰিবলৈ বাধ্য কৰা তেওঁলোকৰ কৰ্ত্তব্য কৰ্ম্ম আৰু তাকে কৰোঁতে জীৱন গলে জীৱৰ সদ্গতি হয়। এই ভাব লৈ হাজাৰ হাজাৰ মুছলমানে এই কাৰ্য্যৰ নিমিত্তে স্ব ইচ্ছাত "কাৰ্য্যম্বা সাধয়েৎ শৰীৰম্বা পাতয়েৎ" প্ৰতিজ্ঞাৰে দেশ জয় কৰিবলৈ সাজু হয়; আৰু এইদৰে অলপ দিনৰ ভিতৰতে তুৰস্ক আদি দেশ জয় কৰি পাৰস্য পায়গৈ। ইপিনে পাৰস্যীয়বিলাকেও নিজৰ ধৰ্ম্ম, মান সম্ভ্ৰম ৰক্ষা কৰিবলৈ যুদ্ধৰ নিমিত্তে সাজু হয়। মুছলমানবিলাকে কেইবাবছৰো যুজি অৱশেষত বিজয়লক্ষ্মী লাভ কৰে। মুছলমানবিলাকে

ৰাজ্য লৈয়ে ইচ্‌লাম ধৰ্ম্ম প্ৰচাৰ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰে। পাৰস্যীয়বিলাকে ধৰ্ম্ম ৰক্ষাৰ নিমিত্তে দেশ এৰি হাবিয়ে বননিয়ে ঠাই ললে। এইদৰে কেইবছৰমান অতি কষ্টে হাবি বননিত কটাই তেওঁলোকৰ এটা দল ভাৰতবৰ্ষৰ কাঠিয়াবাৰৰ ওচৰৰ ডিউ নামে এটা বন্দৰ পায়হি। তাতে তেওঁলোকে বহুত দিন বসতি কৰে, আৰু প্ৰায় ১৯২০ বছৰৰ পিছত গুজৰাটলৈ যায়। এই দল পাৰ্চী প্ৰবল ধুমুহাৰ দ্বাৰা আলোড়িত হৈ অৱশেষত গুজৰাটৰ অন্তৰ্গত সঞ্জান নামে ঠাইত উপস্থিত হয়। সঞ্জান যেতিয়া যাদুৰাণা নামে এজন ক্ষত্ৰিয় ৰজাৰ অধীন আছিল। পাৰ্চীবিলাকে আন একো উপায় নাপাই যাদুৰাণাৰ শৰণাগত হয়। ৰাণাই অতি সাদৰেৰে তেওঁলোকক তেওঁৰ ৰাজ্যত বসতি কৰিবলৈ অনুমতি দিলে আৰু তেওঁলোকৰ ৰীতি নীতি ধৰ্ম্ম বিশ্বাস সম্বন্ধে কিছু জানিবলৈ ইচ্ছা প্ৰকাশ কৰাত পাৰ্চীবিলাকে তেওঁলোকৰ নিজ জাতিৰ বৃত্তান্তৰ লগত যোলটি শ্লোক ৰজাক শুনায়। শ্লোক কেইটিৰ সাৰ মৰ্ম্ম এই—"আমি সূৰ্য্য, অগ্নি, অনিল, আকাশ আৰু বহুগুণযুক্ত হোমজনক জ্ঞায় মন্ত্ৰ দ্বাৰা ত্ৰিসন্ধ্যা ধ্যান কৰোঁ। আমি উপাসনা কৰা গাভুৰৰ সমস্ত পদ নকৰোঁ; আমি ধৰ্ম্ম কাৰ্য্যবোৰত ফুল ব্যৱহাৰ কৰোঁ। আমি গৰুক উপাসনা কৰোঁ। আমি ধৰ্ম্ম কাৰ্য্যৰ সময়ত সুকীয়া কাপোৰ ব্যৱহাৰ কৰোঁ। আমাৰ বিয়াৰ সময়ত গান গোৱা কিম্বা আন আমোদ প্ৰমোদ কৰা প্ৰথা আছে। আমি আমাৰ তিৰুতাবিলাকক অলঙ্কাৰ ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ অনুমতি কৰোঁ। আমি দিনত পাঁচ বাৰকৈ উপাসনা কৰোঁ। আমি বছৰি আমাৰ পূৰ্ব্বপুৰুষবিলাকৰ হৈ ধৰ্ম্ম কাৰ্য্য কৰোঁ।" ইত্যাদি।

"সূৰ্য্য ধ্যায়ন্তি যে বৈ হুতবহমনিলং ভূমি মাকাশমাদ্যং
তোয়েশং পঞ্চতত্বং ত্ৰিভুবন সদনং জ্ঞায়মন্ত্ৰৈ ত্ৰিসন্ধ্যং
শ্ৰীহোমজদং সুৰেশং বহুগুণ গৰিমাণং তমেকং কৃপালুং
গৌৰ ধীৰাঃ সুধীৰা বহুবল নিলয়াস্তে বয়ং পাৰসীকাঃ।"

আমি সূৰ্য্য, অগ্নি, অনিল, জলস্থল আকাশ, পঞ্চভূত আৰু বহুগুণযুক্ত সুৰেশ হোমজনক জ্ঞায় মন্ত্ৰ দ্বাৰা ত্ৰিসন্ধ্যা ধ্যান কৰোঁ। আমি সেই গৌৰ ধীৰ সুধীৰ আৰু মহাবলী পাৰসীক। যাদুৰাণাই তেওঁলোকৰ প্ৰতি বৰ সন্তুষ্ট হৈ তেওঁলোকক তেওঁৰ ৰাজ্যত বসতি কৰিবলৈ অনুমতি দিলে আৰু সুকীয়াকৈ

এডোখৰ মাটি দিলে কিন্তু কেইটিমান বিষয়ত ৰাণাই তেওঁলোকক [illegible] প্ৰতিজ্ঞা কৰাই ললে। যেনে—

(১) তেওঁলোকে নিজ ভাষা এৰি দেশৰ ভাষা ব্যৱহাৰ কৰিব লাগিব।

(২) তেওঁলোকৰ অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰ পৰিত্যাগ কৰিব লাগিব।

(৩) তেওঁলোকৰ তিৰোতাবিলাকে হিন্দু তিৰোতাৰ দৰে সাজিব-কাচিব লাগিব। ইত্যাদি।

এইবিলাক নিয়ম পালন কৰাত পাৰ্চীবিলাকে কোনো আপত্তি নকৰি বৰং আনন্দ হে প্ৰকাশ কৰিলে। অতি অলপদিনৰ ভিতৰতে তেওঁলোকৰ অগ্নি মন্দিৰো সঞ্জানত প্ৰতিষ্ঠিত হল। সঞ্জান হাবি বননি শুচি উদ্যানত পৰিণত হল।

ইয়াৰ প্ৰায় ছয় বছৰৰ পিছত আলাউদ্দিনৰ সেনাপতি আলপ খাঁই সঞ্জান আক্ৰমণ কৰে। সেই যুদ্ধত পাৰ্চীবিলাকে বিশেষ বীৰত্বৰ চিনাকি দিয়ে। উপস্থিত বিপদত সহায় কৰিবলৈ যাদুৰাণাই পাৰ্চীবিলাকক অনুৰোধ কৰে। অনুৰোধ ৰক্ষা কৰিবৰ নিমিত্তে প্ৰায় ১৪০০ অশ্বাৰোহী পাৰ্চী সেনাই আৰ্দেচৰ পাৰ্চীৰ সেনাপতিত্বত অতুল বিক্ৰমেৰে যুজি প্ৰথমে মছলমান সেনাক একেবাৰে পৰাস্ত কৰিছিল। যুদ্ধৰ পিছ দিনা আলপ খাঁই পুনৰায় সৈন্য সামন্ত গোটাই যুদ্ধ আৰম্ভ কৰিলে। এই যুদ্ধত সঞ্জান মছলমানৰ হাতলৈ যায়। বাধ্য হৈ পাৰ্চীবিলাকে সেই ঠাই এৰিব লগীয়াত পৰিল। তেওঁলোক পুনৰায় হাবি বননিত সোমাল। কেইবছৰমানৰ পিছত তেওঁলোকৰ এটা দল নওচাৰিলৈ গৈ (Naosari) তাত বসতি কৰে। ১৫৭৮ খৃষ্টাব্দত আকবৰ বাদচাহৰ আদেশ ক্ৰমে পাৰ্চীবিলাকে তেওঁলোকৰ কেইজনমান পুৰোহিতক দিল্লীলৈ পঠিয়ায়। পুৰোহিত কেইজনে তেওঁলোকৰ ধৰ্ম্ম সম্বন্ধে সম্ৰাটক কিছু কিছু আভাস দিয়ে। উদাৰমতি আকবৰে তেওঁলোকৰ বৃত্তান্তত সন্তুষ্ট হৈ পাৰ্চীগুৰুক নাওচাৰিৰ ওচৰৰ এক খণ্ড মাটি উপহাৰ দিয়ে। কথিত আছে যে সম্ৰাটে পাৰ্চী সদৰা (চোলা) আদি ব্যৱহাৰ কৰি তেওঁলোকক বিশেষ সহানুভূতি দেখুৱাইছিল।

পাৰ্চীবিলাক বাণিজ্যক্ষেত্ৰত সকলোতকৈ আগ-ৰণুৱা। তেওঁলোকৰ ৫০০১
দুখো কম আছিল। *

এইদৰে নানা আপদ বিপদৰ ওপৰতো তেওঁলোক ইমান উন্নত হৈছে। ইউৰোপীয় জাতিৰ আগমনৰ পিছৰেপৰা পাৰ্চীবিলাকৰ ভাৰতবৰ্ষত উন্নতি আৰু শ্ৰীবৃদ্ধি হয়। যেতিয়া ইংৰাজ কোম্পানীয়ে বোম্বে চহৰ দ্বিতীয় চাৰ্লচৰ পৰা কিনি লৈ তাত বেহা বেপাৰ চলাবলৈ আৰম্ভ কৰে, পাৰ্চীবিলাকে (কিছুমানে) তালৈ গৈ ঠিকাদাৰ আদি কামত লাগি যায় আৰু লাহে লাহে তেওঁলোকেই একোজন প্ৰধান প্ৰধান বেহেৰুৱা হৈ উঠে। ইংৰাজ কোম্পানীৰ উন্নতিৰ লগে লগে পাৰ্চী জাতিও উন্নত হৈ উঠিছে।

পাৰ্চীবিলাক কেতিয়া প্ৰথমে বোম্বেলৈ আহে নিশ্চয়কৈ কব নোৱাৰি। পাৰ্চীবিলাকৰ মতে—১৬৬১ খৃষ্টাব্দত বোম্বে যেতিয়া পৰ্টুগিজবিলাকৰ হাতৰপৰা ইংৰাজবিলাকৰ হাতলৈ আহে, তেতিয়া দোৰাভাই নানাভাই নামে এজন পাৰ্চীয়ে বোম্বেলৈ আহি বেপাৰ আৰম্ভ কৰে। তাৰ পিছত লাহে লাহে অনেক পাৰ্চী বোম্বেলৈ আহিবলৈ ধৰে; তেতিয়াৰেপৰা পাৰ্চীবিলাকৰ প্ৰভাব বোম্বেত বেচি।

পাৰ্চী ধৰ্ম্ম—পাৰ্চী জাতি সাধৰণতঃ অগ্নি উপাসক। তেওঁলোকে জৰতোস্তৰ শিষ্য আৰু অনুচৰ বুলি পৰিচয় দিয়ে। জৰতোস্তৰ সময়ত পাৰ্চী ধৰ্ম্ম পৌত্তলিকতাৰে আগুৰা আছিল। তেওঁ তাক সংশোধন কৰি একেশ্বৰবাদ প্ৰচাৰ কৰে। তেওঁ লিখা ধৰ্ম্মপুথিবিলাকক "অৱস্তা" বোলে আৰু সেইবিলাক প্ৰাচীন ইৰাণী ভাষাত লিখিত। জৰতোস্তৰ মত এই যে ঈশ্বৰ একমাত্ৰ সৰ্ব্বশক্তিমান সৃজনকৰ্ত্তা আৰু সৰ্ব্বসুখদাতা। তেওঁ জ্যোতিৰ জ্যোতি, পুণ্যৰ ফলদাতা আৰু পাপ দমন কৰোঁতা। তেওঁৰ নাম অহুৰমজদ (হোৰ্মজদ)।

---

* Dr. Murray Mitchellএ পাৰস্যত 'পাৰসী' সম্বন্ধে এই বিৱৰণ লিখিছে:—"In Persia the adherants of the Avesta are now reduced to a very small number. In october 1879 they were only 8499. A few of these were in Teheran, Kashan, Shiraz and Bushire; and in these towns they were treated fairly well. But the great body of Zorastrians

শৱস্তম্ভ—জীৱন্তৰ নিমিত্তে অগ্নিমন্দিৰ যেনে দৰ্কাৰ মৃতৰ নিমিত্তে শৱস্তম্ভ পাচীবিলাকৰ তেনে দৰ্কাৰ। এইস্তম্ভ বেৰেৰে ঢকা। বেৰৰ ভিতৰত এটা অগ্নি মন্দিৰ। মৃতদেহ বগা কাপোৰেৰে ঢাকি লৈ যায় আৰু বিশ্ৰাম ঘৰত শৱটো থৈ উপাসনা প্ৰভৃতি কৰি স্তম্ভলৈ লৈ যায়। স্তম্ভবোৰ শিল ইটাৰে কৰা হয়; ১৬৷১৭ হাতকৈ ওখ। বেৰৰ এখন দুৱাৰেদি সোমাই যথাস্থানত শৱটো থৈ আহে। স্তম্ভৰ ওপৰত চাল নাথাকে। ভিতৰত তিনি স্তৰ; মাজতে এটা দ গাত। পুৰুষৰ দেহ ওপৰ স্তৰত, তিৰোতাৰ দেহ মাজৰ স্তৰত আৰু লৰাৰ দেহ তলৰ স্তৰত থয়। যথাস্থানত শৱটো থৈ মানুহ গুচিযায়। এপাল শগুণ, শৱ আনিছে জানি বেৰত পাৰি থাকে। শৱটো থৈ যোৱাৰ পিছতে সিহঁতে খাবলৈ আৰম্ভ কৰি দুইঘণ্টা মানতে শেষ কৰি অস্থিখিনি মাথোন এৰি থৈ যায়। কেইদিন মানৰ পিছত মানুহে আহি শুকান অস্থিবিলাক গাটত পেলাই দিয়ে। পাচীবিলাকে প্ৰাচীন কালৰেপৰা এই সমাধি ব্যৱস্থা পালি আহিছে।

কুকুৰৰ তত্ত্বদৃষ্টি—অন্ত্যেষ্টি ক্ৰিয়া সম্বন্ধীয় এটি অদ্ভুত ৰীতি পাচীবিলাকৰ মাজত প্ৰচলিত। তেওঁলোকে এবাৰ কুকুৰৰ দ্বাৰাই শৱৰ মুখ দৰ্শন কৰায়। কুকুৰৰ দৃষ্টি শুভ, এই তেওঁলোকৰ বিশ্বাস। মহাভাৰতত কুকুৰৰ লগত যুধিষ্ঠিৰৰ স্বৰ্গাৰোহণৰ যি আখ্যান আছে তাকে স্মৰণ কৰিয়ে যেনো এই প্ৰথা প্ৰচলিত।

পাচী ধৰ্ম্মমতে জীৱাত্মাই তিনি দিনলৈকে মৰ্ত্তালোক পৰিত্যাগ নকৰে; চতুৰ্থ দিনত ইহলোকৰপৰা লোকান্তৰলৈ গমন কৰে। সেই দিনা মৃতকৰ কল্যানৰ নিমিত্তে দান আদি কৰা হয়। এই প্ৰথাৰ নাম উথমা।

শ্ৰীনাৰায়ণচন্দ্ৰ গোস্বামী।

---

resides in Yezd and Kirman. They were greatly oppressed by the Muhammadans. They are not allowed to travel, and are forbidden to ride even on asses. The form and colour of their dress are strictly prescribed.

মহাৰাজাধিৰাজ কাশ্মীৰাধিপতি আৰু মহাৰাজাধিৰাজ বৰ্দ্ধমান প্ৰদেশাধিপতি বাহাদুৰসকলৰ অনুমোদিত আৰু পৃষ্ঠপোষিত।

কবিৰাজ বিনোদলাল সেনৰ

আদি আয়ুৰ্ব্বেদ ঔষধালয়

১৪৮ নং লোৱাৰ চিৎপুৰ ৰোড কলিকাতা

চুলিৰ নিমিত্তে আমাৰ মহা সুগন্ধি

কুন্তলবৃষ্য তৈল

নিতৌ গা ধুৱৰ সময়ত, চুলি মেলাবৰ সময়ত

এই তেল ঘঁহিলে মুৰ নাকামোৰে, উকি নহয়, মুৰ চেচা থাকে, বায়ুৰ বিকাৰ গুচে, চুলি ডাঠ আৰু দীঘল হয়। কুন্তলবৃষ্য তেল আদি পুৰণি কালৰ আয়ুৰ্ব্বেদীয় উপাদানত এই তেল প্ৰস্তুত। প্ৰায় ৪০ বছৰ এই তেল চলিছে। তিকতাৰ চুলিত কুন্তলবৃষ্য শ্ৰেষ্ঠ বস্তু। এচিচিৰ বেচ ১৲ এটকা ডাক মাচুলেৰে সৈতে ১।৵০, তিনি চিচাত ২।০, ডজনত ৯৲ টকা।

কিয় মিছাতে দৈহিক আৰু মানসিক দৌৰ্ব্বল্যত কষ্ট পাইছে? আমাৰ চিৰপ্ৰসিদ্ধ।

অশ্বগন্ধা ৰসায়ন খাওক

আয়ুৰ্ব্বেদত অশ্বগন্ধা বলবীৰ্য্যকাৰক বুলি লেখা আছে; জ্বৰৰ পিছত খালে গাত বল শক্তি হয়, আকৌ জ্বৰ নহে। পঢ়োঁতা ছাত্ৰৰ পক্ষে ই বৰ উপকাৰী। কাৰণ ই স্মৃতিশক্তি বঢ়ায়। চিচাইপতি বেচ ১।০, ডাক মাচুলে সৈতে ১৸৵০;

ভুনিম্বাদি কষায়।

যকৃৎপ্লীহা আৰু পুৰণি জ্বৰৰ অব্যৰ্থ দৰৱ

কুইনিন খাই কিয় শৰীৰ বেয়া কৰিব লাগিছে? সি জ্বৰৰ জইন মাৰিব নোৱাৰে। আয়ুৰ্ব্বেদীয় উপাদানেৰে প্ৰস্তুত ভুনিম্বাদি খাওক, জ্বৰৰ জইন মৰিব এচিচাৰ ১৲ এটকা; ডাক মাচুলেৰে সৈতে ১৵০।

কবিৰাজ আশুতোষ সেন। কবিৰাজ পুলিনকৃষ্ণ সেন

"কেশৰঞ্জনৰ"ৰ কিছুমান গুণ চোৱঁা।

(১) ই চুলিৰ সৌন্দৰ্য্য সাধনত অদ্বিতীয়।

(২) চুলিক কোমল আৰু কেকোৰা কৰে।

(৩) ৰঙচুৱা চুলিক ভোমোৰাৰ নিচিনা ক'লা কৰে।

(৪) মূৰৰ মৰা ছাল আৰু উফি গুচায়।

(৫) সকলোবিধ মূৰৰ বেমাৰ গুচাই মূৰ ঠাণ্ডা কৰে।

(৬) ই কোমল প্ৰাণৰ পাঠকসকলৰ চুলিৰ শ্ৰেষ্ঠ উপকৰণ।

(৭) সৌখিন ডেকাৰ নিতৌ লগৰীয়া।

(৮) মূৰকামোৰণি আৰু মূৰৰ বেমাৰ গুচাবৰ পক্ষে অদ্বিতীয়।

(৯) পঢ়া ডেকাৰ মগজু চেচা কৰাৰ পক্ষে সিদ্ধহস্ত।

(১০) উকিল, অধ্যাপক, আৰু সাহিত্যিক বিসকলে সদায় মস্তিষ্ক আলোড়ন কৰে তেওঁলোকৰ পক্ষে ই নিতৌ দৰকাৰী।

এচিচাত ১৲ এটকা। মাচুলাদি ।৵০ পাঁচ অনা। তিনি চিচাত ২।, দুটকা চাৰি অনা; মাচুলাদি ॥৵০ এঘাৰ অনা। ডজনত ৯৲ টকা। মাচুল বেলেগে।

জুইৰ ফিৰিঙতি কাপোৰেৰে ঢাকিব নালাগে।

ঢাকিলেই মহা বিপদ। তেনেকৈ ৰোগৰ অলপ বিকাশকে অগ্ৰাহ্য কৰিব নালাগে। শুৰিতে সাবধান হব লাগে। বিপদ কেতিয়া আহে কোনে কব পাৰে? আপুনি যৌৱনৰ অবিবেচনাৰ দোষত যি ভীষণ প্ৰমেহ ৰোগৰ বিষ শৰীৰত সুমাই যাতনা ভুগিছে, আৰু লাজত কাকো নকয়, এই ৰোগৰ প্ৰতিকাৰ নাই বুলি ভাবিছে নে? আছে। আপুনি নিঃসন্দিগ্ধচিত্তে আমাৰ "প্ৰমেহ বিন্দু" সেৱন কৰক, দেখিব এসপ্তাহৰ ভিতৰত জ্বালা যন্ত্ৰণা, স্ফীতি, মুৰ কামোৰা আৰু চিত্তবিহ্বলতা আদিৰ পৰা আৰোগ্য হব।

এচিচা "প্ৰমেহ বিন্দু" আৰু ১৬টা বড়িৰ বেচ ১॥০ দেড় টকা। মাচুলাদি ।৵০ সাত অনা।

গৱৰ্ণমেণ্ট মেডিক্যাল ডিপ্লোমাপ্ৰাপ্ত,
শ্ৰীনগেন্দ্ৰনাথ সেনগুপ্ত কবিৰাজ।
আয়ুৰ্ব্বেদীয় ঔষধালয়,

K. BURDHAN'S

কলপ লগোৱাৰ আগেয়ে — কলপ লগোৱাৰ পিছত

UNIQUE HAIR DYE (INSTANTANEOUS)

Wonderful Discovery for Blackening the White, Red or Grey Hair. Once Tried Always Used. The dyed hair is not affected by washing in soap and water.

Price Re. 1 only. Small Phial As 4 only.
74, Neemoo Gosain's Lane, Calcutta.

কে, বৰ্দ্ধনৰ অতুলনীয় চুলিৰ কলপ।

চাবোন বা চডাৰে চুলি ধুই শুকাই ১নং আৰকেৰে ভালকৈ তিয়াই লওঁ। ইয়াৰ পিছত এখন শুকান কাপোৰেৰে চুলি মচি ২নং চিচিৰ আৰক পিৰ লগীয়া ঠাইত লেখনী এডালেৰে বৰ সাবধানে লগাবা; আৰু পাঁচ মিনিটৰ পিছত আকৌ চাবোনেৰে ধুই শুকাই তেল আদি ব্যৱহাৰ কৰিবা। সৰু কাঠি এটাৰ আগত অলপ তুলা বান্ধি লৈ তাকে লেখনী কৰা যাব পাৰে। এচিচাৰ বেচ ১৲, সৰু চিচাৰ ।০।

কে, বৰ্দ্ধন এণ্ড কোং।

৭৪ নং নিমুগোস্বামীৰ লেন, আহিৰীটোলা কলিকাতা।
আৰু আসাম বেঙ্গল ষ্টোৰ্চ, ২নং লালবাজাৰ কলিকাতা।

প্ৰতিমা। প্ৰতিমা। প্ৰতিমা।

কবিতা কিতাপ। পকা বন্ধা বেচ ॥০, কেচা বন্ধা ।৶০

"প্ৰতিমাৰ" খনিকৰজন পুৰণি "জোনাকী" সম্পাদক

শ্ৰীযুক্ত চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালা।

পোৱাৰ ঠিকনা—

(১) তামোলবাৰী আফিচ ৩৩নং কেনিং ষ্ট্ৰীট, কলিকাতা।

(২) শ্ৰীযুত গোপালচন্দ্ৰ বৰুৱা—ডিব্ৰুগড়।

(৩)আসাম-বেঙ্গল ষ্টোৰ্চ—২ লালবাজাৰ, কলিকাতা।

(৪) মেনেজৰ, তামোলবাৰী টি, ই, লাহোৱাল পোঃ, আসাম।

(৫) শ্ৰীযুত গোপালচন্দ্ৰ আগৰৱালা—তেজপুৰ, আসাম।

এই ঠিকনাতে তলত লিখা কিতাপবিলাক আধা দামত দিয়া হৈছে

শ্ৰীমদ্ভাগৱত ১০ম, ১১শ, ১২শ	১॥০ৰ ঠাইত	৸০ অনা।	
কীৰ্ত্তন ঘোষা … …	১॥০	"	৸
কীৰ্ত্তন … …	১৶০	"	॥/০
মহাপুৰুষ চৰিত্ৰ … …	৸০	"	।৶০
শকুন্তলা … …	৸০	"	।৶০
নাম ঘোষা … …	॥০	"	।০
ভক্তি ৰত্নাৱলী … …	৸০	"	।৶০
বৰগীত, ভটিমা, আৰু গুণমালা	॥৶০	"	।/০

শ্ৰীমদ্ভাগবত ১ম, ২য়, ৩য় স্কন্ধ ৸০।

টিম্বৰ এণ্ড ষ্টোৰ এজেন্সি।

প্ৰপ্ৰাইটৰ এল, এন, বেজবৰুৱা।

"তামোলবাৰী ষ্টেণ্ডাৰ্ড টি"ৰ—মাথোন একেজন এজেণ্ট।

"বাঁহী" অফিচ—বাঁহীৰ প্ৰপ্ৰাইটৰ, এডিটৰ শুৰু পৰলিচৰ।

৩৩নং কেনিং ষ্ট্ৰীট, কলিকাতা।

চেগুণ কাঠৰ দৰজা, আনালা, খড়্খড়ি, মেজ, চকি, কাণিচৰ আমাৰ কাৰখানাত তৈয়াৰ হয়, কলিকতাত বিক্ৰি হয়, আৰু মফস্বললৈ পঠিয়া হয়। আমাৰ ঠাইত latest style আৰু ফেচন পাব। (Shalimar, Howrah) হাওড়াৰ চেলিমাৰত থকা আমাৰ ইয়াৰ্ডৰ (Timber yard) পৰা পকা (Seasoned) কাঠ বাছি বাছি আনি দৰজা, আনালা, আৰু কনিচবোৰ কৰোৱা হয়। আসামত টিনৰ ঘৰ, পকীঘৰ, বঙ্গলাঘৰ আদি সজোৱা-সকলে আমাৰপৰা চেগুণ কাঠৰ দুৱাৰ, খিৰিকি-দুৱাৰ আৰু চকি মেজ আদি নিয়াই চাওক—তেওঁলোকে ঠিক বস্তু আৰু সন্তোষ পাব।

অৰ্ডৰ চপ্লাইং ডিপাৰ্টমেণ্ট।

আমি approved party অৰ্থাৎ আমাৰ চিনা-জনা ভদ্ৰলোকসকলৰ অৰ্ডৰ চপ্লাই কৰিবৰ নিমিত্তে এই ডিপাৰ্টমেণ্টত সুযোগ্য লোক ৰাখিছোঁ। সকলো বস্তু সুবিধা আৰু সস্তা দৰত মফস্বললৈ পঠিয়া হয়। আমাৰ অচিনাকী মানুহে অৰ্ডৰেৰে সৈতে অলপ আগধন পঠিয়াব লাগে। অসমীয়া ভদ্ৰলোকসকলে আমাৰপৰা সুবিধা পাব। অসমীয়া দোকানদাৰসকলক কলিকতাৰ পাইকাৰী দৰত মাল কিনি দিয়া হয়—মাথোন শতকৰা ৫৲ টকা কমিশ্যনত। আমি অসমলৈ এইবোৰ বস্তু নিতৌ পঠিয়াই আছোঁ—গুণা, পাটৰ সূতা, মেনাৰচীচাদৰ, বেচমীচাদৰ, সিংখাপৰ ৰিহা মেখেলা, যাত্ৰা থিয়েটৰৰ পোছাক, চিন দৃশ্যপট, অসমীয়া পাগুৰী, পঞ্জাবী আৰু পিৰালি পাগুৰী, পাগুৰীকেপ, ডাক্তৰ মল্লিকৰ আচল দামত "হমিক কুকাৰ"। ইত্যাদি।

মেনেজৰ।

৩৩নং কেনিং ষ্ট্ৰীট, কলিকাতা।

৺কালীঘাটত অসমীয়াৰ পাণ্ডা।

অসমীয়াৰ সেই পুৰণি পাণ্ডা ৺.হেমচন্দ্র বন্দ্যোপাধ্যা[illegible] বিধৱা পত্নী শ্রীমতী শৈলবালা দেবীয়ে এতিয়াও আগৰদৰে অসমীয়া তীৰ্থযাত্ৰীসকলক আদৰ যত্ন কৰি ঠাই দি [illegible] তীৰ্থৰ সকলো কৰিব লগীয়া কাৰ্য্য কৰোৱায়। তেওঁ[illegible] অভিভাবক আৰু প্রতিনিধি শ্রীযুত প্রসন্নকুমাৰ বন্দ্যোপাধ্যা[illegible] নথৈ যতন কৰি অসমীয়া যাত্ৰীসকলৰ সুবিধা কৰি দিয়ে, [illegible] শুনি দুখিত হৈছোঁ, যে আজিকালি কোনো কোনো অসমীয়া যাত্ৰীয়ে কালীঘাটত ঠগ জুৱাচোৰ দালাল মানুহৰ হাত[illegible] পৰি কষ্ট পাইছে। এইবাবে, মই অসমীয়া ভদ্রলোক সকল[illegible] নিমতি কৰি কওঁ যে তেওঁলোকে যেন তেওঁলোকৰ [illegible] কলীয়া পুৰণি পাণ্ডা ৺হেমচন্দ্র বন্দ্যোপাধ্যায়ৰ [illegible] আহে।

নিবেদিকা

শ্রীমতী শৈলবালা দেবী।

৺হেমচন্দ্র বন্দ্যোপাধ্যায়ৰ বিধৱা পত্নী।

১৪।১নং মুখাৰ্জিপাড়া লেন, কালীঘাট। বা

৪৯নং কালীঘাট ৰোড, বজাৰৰ দাক্ষিণ ফাল।

জাননী।

বহুত বাঁহীৰ গ্ৰাহকে এমাহ, দেৰমাহ, দুমাহ বা তিনি মাহৰ মূৰত, [illegible] এক সংখ্যা বাঁহী পোৱা নাই বুলি চিঠি লেখে। আমি গ্ৰাহকসকলক [illegible] যে আমি তেওঁলোকলৈ নিয়মিত সময়ত বাঁহী সদায় পঠিয়াই আছোঁ আ[illegible] পঠিয়াই থাকিম; তেওঁলোকে নোপোৱাৰ কাৰণ কি আমি কব নোৱাৰোঁ। বাঁহী কাকত নিয়ম মতে ওলাই থাকে; সেইদেখি যি গ্ৰাহকে অসমীয়া মা[illegible] ১৫ তাৰিখৰ ভিতৰতে আমালৈ বাঁহী নাই পোৱা বুলি লেখে, তেওঁলোকলৈ আমি বাঁহী পঠিয়াব পাৰিম।

মেনেজা[illegible]

গোলাপ! গোলাপ!!

সোনকাল কৰক, গোলাপ ৰুৱৰ সময় পালেহি। আমি বাছি দিয়া নানা বৰণীয়া সুঘ্ৰাণ গোলাপৰ শতকৰা ৬৲ ১২৲ ২০৲ ও ৩০৲ টাকা। ২৫ টাকাৰ কম শতকৰা ভাবত বিক্রি নহয়। ডজন ৮০, ১।০, ২।০, আৰু ৩৷৷০ টাকা।

ঘামকালি ৰুব লগীয়া ২০ বকম শাকৰ গুটী—১৲ টকা।

ফল ফুল পুলি আৰু কলম।

আমাৰ নিজ বাগিচাৰ পৰীক্ষিত গছৰ প্রস্তুত, অকৃত্রিম, আৰু সস্তা খাইকে আমাৰ আম, লিচি ইত্যাদি ফলৰ কলম চিৰ প্ৰসিদ্ধ।

আজিয়েই আদ অনাৰ টিকিট পঠিয়াই কেটেলগ লোৱক।

ঈশান চন্দ্র দাস এণ্ড সনস্।

প্রোপ্রাইটৰ বেঙ্গল নৰ্শৰি। ১/২৪ মানিকতলা মেন ৰোড, কলিকাতা।

সাধুৰ বঁটা।

শ্রীযুত গোলোক চন্দ্র শৰ্ম্মা (তৰাজান, জোৰ হাট) ২৲ শ্রীযুত ওৱাহেদ আলি (লাখটকীয়া গুৱাহাটী) ১।০। শ্রীযুত মহম্মদ চালেহ (লাখটকীয়া গুৱাহাটী) ১।০। শ্রীযুত সৰ্ব্বেশ্বৰ শৰ্ম্মা কটকী (উজান বাজাৰ, গুৱাহাটী) ৷০ শ্রীযুত সোনাপতিদেৱ শৰ্ম্মা (বৰপেটা) ১৵০। শ্রীযুত লক্ষ্মীনাথ ফুকন (দেৰগাওঁ) ৷০। শ্রীযুত দয়াৰাম ৰাজকোৱঁৰ বৰদলৈ (হেডক্লাৰ্ক, আসাম ডিষ্টিলেৰি কোম্পানী জোৰহাট) ২৲। শ্রীযুত ধাৰেশ্বৰ ভট্টাচাৰ্য্য (পানবজাৰ—গৌহাটী) ৷০। শ্রীযুত ৰামানন্দ বৈশ্য, (আমলগি টি, ইষ্টেট, মিছা, পোঃ, অ. নগাওঁ) ২৲। শ্রীযুত মধুৰাম দাস (বৰতি ঘাট, Lakhimpur) ১৲ শ্রীমতী হিৰন্ময়ী দেবী (ফুলবাৰী সত্র. টিয়ক) ১।০। শ্রীযুত পানীন্দ্র নাথ হাজৰিকা (নগাওঁ) ২৲। শ্রীযুত কেশৱকান্ত বৰুৱা (গৱৰ্ণমেণ্ট হাই স্কুল, জোৰহাট) ২৲। শ্রীযুত জয়চন্দ্র শইকীয়া (জাজী) ২৲। তোলন চন্দ্র দাস (স্বৰ্গ্ণ ইনষ্টিটিউসন, জোৰহাট, ৷০। শ্রীযুত ডিম্বেশ্বৰ শৰ্ম্মা (আৰৈকুটীয়া গাওঁ, P. O. Sibsagar,) ১।০। শ্রীযুত কৃষ্ণচন্দ্র ডেকা (Cotton Hindu Hostal, Gauhati) ৷০। শ্রীযুত যদুনাথ শৰ্ম্মা, (তৰাজান ৰোড, জোৰহাট) ৩।০। শ্রীযুত আজিজৰ ৰহমান (কুমাৰ পাৰা, গৌহাটী) ২৲।

বঁটা পাওঁতাসকলৰ ইচ্ছা অনুসৰি আমি টকা বা কিতাপ পঠিয়াম। ডাক খৰচ তেওঁলোকৰ। আমাক সোনকালে জানিবলৈ দিব।

মেনেজৰ। বাঁহী অফিচ।

৩৩ নং কেনিং ষ্ট্রীট, কলিকাতা।

চুলিৰ তেলৰ ভিতৰত

কুন্তল কৌমুদী

সকলোৱে আদৰৰ কিয়?

কাৰণ :—ই সৰ্ব্বশ্ৰেষ্ঠ।

" বেচত সস্তা।

" গোন্ধত সৰ্ব্বোৎকৃষ্ট।

" নিতৌ ব্যৱহাৰৰ উপযোগী।

ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰিলে মস্তিষ্ক সদায় শীতল থাকে, চুলি কোমল আৰু কেকোৰা হয়। মন সদায় প্ৰফুল্ল আৰু ইয়াৰ সুগন্ধত দেহ সন্তুষ্ট হয়। বেচ ডাঙৰ এপোৱা চিচা—৮৵, ডাকত ১৶। ডজনত ৮৲ ; মাচুল বাদে।

স্বৰ্ণঘটিতপীয়ূষবল্লী কষায়

সালসাৰ ভিতৰত সৰ্ব্বোৎকৃষ্ট।

ইয়াক খালে কোনো টান নিয়ম পালন কৰিব নালাগে! খাওঁতে ইয়াক সোৱাদ, অথচ অমৃতৰ নিচিনা উপকাৰী। ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰিলে দূষিত ৰক্ত পৰিস্কৃত হয়, শৰীৰত থকা পাৰা উপদংশ প্ৰভৃতি বিষ দূৰীভূত হয় সকলো প্ৰকাৰ চৰ্ম্মৰোগ, বাত, পাৰদদোষ প্ৰভৃতি সোনকালে আৰোগ্য হয় ই স্বৰ্ণসংযুক্ত দেখি বল বৰণ আৰু বীৰ্য্য বৰ্দ্ধক ; ৰসায়নৰ নিচিনা ক্ৰিয়া কৰে। বেচ প্ৰতিচিচাত ২৷০টাকা।

☞ আমাৰপৰা দৰব কিনিলে মফস্বলৰ বাবে পেকিং বা ডাক মাচুল নালাগে।

সকলো আয়ুৰ্ব্বেদীয় দৰব, ঘিউ,তেল, অৰিষ্ট প্ৰভৃতি সদায় আমাৰ ঔষধালয়ত বেচিবৰ নিমিত্তে প্ৰস্তুত থাকে। চিঠি লেখিলে প্ৰয়োজন গীতাবলী থকা মূল্য তালিকা পাঠিয়াওঁ। ৰোগীসকলে ৰোগৰ বিৱৰণ লেখি চিঠি লেখি বিনামূল্যত ব্যৱস্থা পাব।

কবিৰাজ শ্ৰীৰাখালচন্দ্ৰ সেন এল, এম, এস,

২১৬নং কৰ্ণৱালিস ষ্ট্ৰীট, কলিকাতা।

হায়দ্ৰাবাদ প্ৰদেশাধিপতি শ্ৰীল শ্ৰীযুক্ত নিজাম বাহাদুৰ,

আৰু

হায়দ্ৰাবাদ প্ৰদেশাধিপতি শ্ৰীল শ্ৰীযুক্ত নিজাম বাহাদুৰ

কাশ্মীৰাধিপতি শ্ৰীল শ্ৰীযুক্ত মহাৰাজাধিৰাজ বাহাদুৰ,

মহীশূৰ, বৰদা, ত্ৰিবাঙ্কুৰ, যোধপুৰ, ভৰতপুৰ, পাতিয়ালা, আদি

মহাৰাজ সকলৰ ও অন্যান্য স্বাধীন ৰজা বাহাদুৰ

সকলৰ দ্বাৰা অনুমোদিত, বিশুদ্ধ আৰু

পুষ্টপোষিত সেই ৰাজবৈদ্য

কবিৰাজ চন্দ্ৰকিশোৰ সেন ডাঙৰীয়াৰ

মূৰৰ বেমাৰৰ একমাত্ৰ মহৌষধ।

গুণৰ বৰ্ণনা কৰিব নোৱাৰি! গোন্ধৰ উপমা দিব নোৱাৰি।

জবাকুসুম তেল মূৰত ললে চেচা লাগে, ডেকাকালতে চুলি নপকে, আৰু ... তপামূৰা নহয়। যিবিলাকৰ বেচিকৈ মগজু খটাবৰ দৰ্কাৰ তেওঁবিলাকে জবাকুসুম তেল নিতৌ ঘঁহিব লগীয়া বস্তু। ভাৰতৰ স্বাধীন ... ৰহে। কি ধনী, কি দুখী সুখী, ৰজা-প্ৰজাসকলো ইয়াৰ গুণত মো... জবাকুসুম তেলে মূৰৰ চুলি দীঘল, কোমল আৰু কেঁকোৰা কৰে দেখি মহাৰাণী পাটমাদৈসকলকে আদি কৰি ভাৰতৰ গৃহলক্ষ্মীসকলে বৰআদৰেৰে জবাকুসুম তেল ঘঁহি বৰত বিভোল হৈ থাকে।

এচিচাৰ বেচ ১৲ এটকা মাথোন।

ডাকমাচুল ।০ এমহা, ভিঃ পিঃ ১৵০ আনা। বাৰ চিচাত ৮৶০ অনা।

সি, কে, সেন এণ্ড কোং লিমিটেড।

মেনেজিং ডাইৰেক্টৰ—

শ্ৰীদেবেন্দ্ৰনাথ সেন কবিৰাজ ও শ্ৰীউপেন্দ্ৰনাথ সেন কবিৰাজ।

২৯নং কলুটোলা ষ্ট্ৰীট—কলিকাতা।

REGISTERED No. C. 58.

তিৰোতাৰ মুখৰ লাৱণ্য [illegible]

স্বৰ্গৰ ছবি ফুটি উঠে ; সেইকাৰণে নিজৰ মুখখনিৰ লাৱণ্য ফুটাই [illegible] কাৰ আগ্ৰহ নহয়, বিশেষকৈ মুখৰ কোমল সৌন্দৰ্য্য যদি কোনো [illegible] [illegible]গত নষ্ট হয় তেতিয়াকি মতা কি তিৰোতা আটাইৰে মনত [illegible] কষ্ট হয়। আমাৰ তৈয়াৰি (Milk of rose) বা মিল্ক অৱ ৰোজ [illegible] কৰিলে তেনেকুৱা কষ্ট পাবৰ কাৰণ নেথাকে। তিৰোতাবিলা[illegible] এবাৰ পৰীক্ষা কৰি চাবলৈ আমি অনুৰোধ কৰোঁ ; নিয়মকৈ [illegible] মাত্ৰ ব্যৱহাৰ কৰিলেই গাৰ ছাল কোমল, মিহি, বগা আৰু নানা ৰকম [illegible] ৰোগ দূৰ কৰিব পৰা ক্ষমতা দেখিবলৈ পাব। এই গুণৰ গোলাপৰ [illegible] মিহলোৱা বস্তু ব্যৱহাৰ কৰিলে, মুখৰ ব্ৰণ আৰু নানা ৰকম ৰেখা [illegible] মুখৰ শ্ৰী সমুজ্জ্বল, ছকাল কোমল, গাৰ লাৱণ্য বঢ়োৱা আৰু বৰণৰ [illegible] সম্পাদিত হয়। আমাৰ

মিল্ক অৱ ৰোজ

ব্যৱহাৰ কৰিলে গা ফটা, ওঠ ফটা আৰু গাৰ দুৰ্গন্ধ নিবাৰণ হয়। [illegible] সকল যে মুখৰ ব্ৰণ, বিবৰ্ণ দাগ আৰু নানাবিধ চৰ্ম্মৰোগ নষ্ট কৰিব [illegible] যেয়ে নহয়, নিয়মিত দুই চিচা ব্যৱহাৰ কৰিলেই ছাল বগা, মিহি আৰু [illegible] যুক্ত হব। যি সকল তিৰোতাৰ "সখৰ" লগত সৌন্দৰ্য্য ভালপোৱা [illegible] তেওঁবিলাকে নিশ্চয় এই মিল্ক অৱ ৰোজ ব্যৱহাৰ কৰিলেই সন্তুষ্ট হব। [illegible] ইয়াৰ সৌন্দৰ্য্য বঢ়োৱা অদ্ভুত ক্ষমতা দেখিবলৈ পাব।

মূল্য প্ৰতি চিচা—৸৹ বাৰ অনা।

এইচ, বোস, পাৰফিউমাৰ,

দেলখোস হাউস, বউবাজাৰ, কলিকাতা।

PRINTED BY—Subodh Ch. Kundoo,

At the British India Printing Works,

SALKIA—HOWRAH.

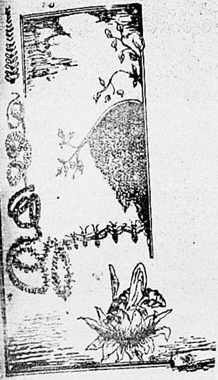

কাব্য-কবিতা—

উপন্যাস—

সাধু-কথা—

নাটক-নাটিকা—

নৃত্য-কলা—

ভ্ৰমণ-কথা